

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра цивільного права

Банасевич І. І., Коструба А. В.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
студентів 3-го курсу денної форми навчання
спеціальності «Право»,
освітньої програми «Міжнародне та європейське право»**

Івано-Франківськ
2022 рік

Схвалено на засіданні кафедри цивільного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №6 від «28» січня 2022 р.)

Затверджено Науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 4 від «04» лютого 2022 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 6 від «10 » лютого 2022 р.)

Рецензенти:

Ю. В. Кернякевич-Танасійчук – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Р. М. Гейнц – кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Банасевич І. І., Коструба А. В. Цивільне право: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять студентів 3-го курсу денної форми навчання спеціальності «Право», освітньої програми «Міжнародне та європейське право». Івано-Франківськ, 2022. 114 с.

Посібник розроблений на основі навчального плану освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 081 «Право» і призначений для підготовки до семінарських занять із навчальної дисципліни «Цивільне право». В посібнику викладені завдання до семінарських занять із навчальної дисципліни «Цивільне право», які включають короткі методичні рекомендації, що полегшить підготовку до занять, переліки питань, які виносяться на обговорення на занятті, практичних завдань, питань для самоконтролю. До кожної теми поданий перелік рекомендованої літератури, до якого включена монографічна література та інші наукові джерела по темі, а також нормативно-правові акти.

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Банасевич І.І., Коструба А. В. 2022

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2022

ЗМІСТ

Вступ.....4

Програма навчальної дисципліни.....7

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ НА 1-Й СЕМЕСТР

Змістовний модуль ІХ. Загальні положення зобов'язального права в Україні і праві Франції та Португалії16

Змістовний модуль Х. Загальні положення договірного права у країнах ЄС....23

Змістовний модуль ХІ. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з передачею майна у власність в Україні та країнах Середземномор'я.....27

Змістовний модуль ХІІ. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з передачею майна у користування в Україні, Чехії, Угорщини, Румунії.....36

Змістовний модуль ХІІІ. Зобов'язання у сфері інтелектуальної власності в Україні та Скандинавських країнах46

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ НА 2-Й СЕМЕСТР

Змістовний модуль ХІV. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з виконанням робіт в Україні, Італії, Франції, Польщі, Німеччини».....54

Змістовний модуль ХV. Зобов'язання, що пов'язані з наданням послуг за законодавством Швейцарії, Люксембург, Бельгії.....62

Змістовний модуль ХVІ. Зобов'язання у сфері спільної діяльності в праві Кіпру та за законодавством України.....94

Змістовний модуль ХVІІ. «Загальні положення позадоговірного права України, Словачії, Нідерландів та Іспанії100

ВСТУП

Прийняття Цивільного кодексу України знаменувало новий етап розвитку зобов'язального права в Україні. І, як засвідчують перші кроки його наукового аналізу та осмислення, у ньому відбулося багато новел, порівняно з попереднім законодавством. Однак не усі з них заслуговують на беззастережну позитивну оцінку, доцільність введення окремих новел підтримає або заперечить судова практика. Важливим завданням юридичної науки нині стає науковий аналіз усіх правових інститутів, серед яких особливе місце посідають інститути зобов'язального права.

Зобов'язальне право – це найбільша за обсягом підгалузь цивільного права, норми якої регулюють переважно відносини майнового обороту (товарообміну), тобто відносини, що виникають при переході матеріальних та інших благ, які мають економічну форму товару, від однієї особи до іншої. Предметом зобов'язального права, як підгалузі цивільного права, є майнові відносини, що ґрунтуються на юридичній рівності, майновій самостійності і вільному волевиявленні їх учасників.

Характеризуючи відносини майнового обігу, які регулюються нормами зобов'язального права, слід підкреслити, що вони охоплюють, перш за все, ринкові відносини, які виникають як при здійсненні підприємницької діяльності, так і при задоволенні фізичними особами власних потреб.

Цим відносинам притаманна така ознака як багатоманітність, оскільки майновий оборот (товарообмін) може здійснюватися як шляхом відчуження особою свого майна у власність іншій особі (наприклад, при купівлі-продажу), так і через передачу його іншій особі у тимчасове оплатне чи безоплатне користування (наприклад, при оренді або позичці), виконання робіт або надання послуг тощо.

Оскільки норми зобов'язального права у цій частині мають своєю метою врегулювання відносин майнового обігу в їх непорушеному стані, дані зобов'язання є регулятивними.

Значна більшість регулятивних зобов'язань виникає на підставі договорів, тобто є договірними зобов'язаннями. Однак деякі недоговірні зобов'язання, що виникають з односторонніх правомірних дій (односторонніх правочинів або юридичних вчинків), теж слід віднести до регулятивних. Певна група норм зобов'язального права спрямована на усунення негативних наслідків, що виникають в результаті порушення однією особою суб'єктивних цивільних прав іншої.

Метою вказаних норм є охорона, у тому числі й захист суб'єктивних цивільних прав, а зобов'язання, що виникають при цьому, йменуються охоронними. До них належать зобов'язання з відшкодування шкоди, створення загрози життю, здоров'ю чи майну іншої особи, набуття або збереження майна без достатньої підстави.

Важливо, щоб випускники вищих юридичних закладів володіли необхідними знаннями в галузі зобов'язального права в рамках цивільного права України і країн Європи.

Навчальна дисципліна «Цивільне право» спрямована на формування у студентів теоретичного розуміння суті зобов'язальних правовідносин, що ґрунтуються на юридичній рівності, майновій самостійності і вільному волевиявленні їх учасників та вивчення практичного застосування цивільного законодавства в Україні та країн Європи, країн ЄС.

Для підготовки до семінарських (практичних) занять і для самостійної роботи студентам рекомендовано наступні підручники, що можуть бути використані при вивченні всіх тем:

1. Дзера О.В. Договірне право України. Особлива частина. Київ, Юрінком Інтер, 2018. 1200 с.

2. Заїка Ю.О. Українське цивільне право: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018. 358 с.

3. П.С. Матвеев, В.І. Бірюков Цивільне право (в схемах) : Навч. посіб. – К. : Алерта, 2013. – 256 с.

4. Мічурін Є. О. Цивільне право : Загальна частина: навч. посіб. для підгот. до іспитів та заліків: Харків: Право, 2019. 184 с.

5. Цивільне право. Альбом схем [Текст] : навч. посіб. : у 2 ч. / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. - Харків : Право, 2018 . Ч. 1. - 5-те вид., перероб. - 2018. - 231 с.

6. Цивільне та сімейне право України [Текст] : навч. посіб. / [Є. О. Харитонов та ін. ; упоряд. О. І. Сафончик] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Є. О. Харитонова ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Одеса : Фенікс, 2018. - 581, [15] с.

7. Цивільне право України. Іванов Ю.Ф., Іванова М.В., Куриліна О.В. Том 1. Навчальний посібник у 2 томах. Видання 2-ге доповнене і перероблене. К.: Алерта, 2019. 342 с. – 1 примірник.

8. Цивільне право (частина загальна). Курс лекцій : навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. – Харків : ЕКУС, 2021. – 448 с.

9. Шимон С.І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн. Навчальний посібник. К.: КНЕУ. 2004. 220 с.

Крім того, для підготовки до семінарських (практичних) занять рекомендовано наступні інформаційні ресурси вільного доступу.

1. <http://zakon.rada.gov.ua> – законодавство України. Офіційний сайт Верховної Ради України.

2. <https://www.legifrance.gouv.fr/> - Законодавство Франції.

3. <http://www.droitbelge.be/> - Законодавство Бельгії.

4. <https://www.gesetze-im-internet.de/> - Законодавство Німеччини.

5. <https://www.altalex.com/> - законодавство Італії.

6. <https://www.fedlex.admin.ch/> - Законодавство Швейцарії.
7. <https://legilux.public.lu/> - Законодавство Люксембургу.

Окрім того до кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна та інші наукові джерела по темі, а також перелік нормативно-правових актів.

В посібнику використані практичні завдання із практикуму з цивільного права за відповідальною редакцією Р.А. Майданика, Н.С. Кузнецової, Є.О. Рябоконея (Цивільне право. Практикум: Навчальний посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. / За ред. Р.А.Майданика, Н.С. Кузнецової, Є.О. Рябоконея. К.: Алерта, 2019. 622 с.), а також Цивільне право (Особлива частина). Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право» ОПП «Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)» / Укл.: Колодій І.М. Чернігів: ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». 2020. 132 с, Навчально-методичний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів з обов'язкової навчальної дисципліни «Цивільне право України» (частина 2) для студентів 3 курсу денної форми навчання (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньо-професійної програми «Право») / уклад. : В. І. Борисова, І. Й. Пучковська та ін. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 168 с

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ Х. «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНИ І ПРАВИ ФРАНЦІЇ ТА ПОРТУГАЛІЇ»

Тема 32. Загальні положення про зобов'язання

Поняття зобов'язального права. Зобов'язальне право як підгалузь цивільного права. Система зобов'язального права. Основні тенденції розвитку зобов'язального права. Поняття зобов'язання. Зміст зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язань, їх класифікація. Система зобов'язань, її поняття і значення. Класифікація зобов'язань. Види зобов'язань. Особливості зобов'язань, що виникають при здійсненні підприємницької діяльності. Грошові зобов'язання. Суб'єкти зобов'язань. Зобов'язання з множинністю осіб. Зобов'язання за участю третіх осіб. Заміна осіб у зобов'язанні. Виконання зобов'язань. Принципи виконання зобов'язань. Умови виконання зобов'язання. Припинення зобов'язань. Поняття і підстави припинення зобов'язань.

Тема 33. Забезпечення виконання зобов'язання

Загальна характеристика забезпечувальних зобов'язань. Акцесорний характер забезпечувальних зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Неустойка. Поняття і види неустойки. Співвідношення неустойки і збитків. Завдаток. Доказова і забезпечувальна функції завдатку. Особливі види завдатку. Порука. Ознаки і види поруки. Зміст і виконання зобов'язання з договору поруки. Банківська гарантія. Зміст і види банківської гарантії. Виконання і припинення зобов'язань, що впливають з банківської гарантії. Застава. Види застави. Заклад. Іпотека. Суб'єкти заставного правовідношення. Предмет застави. Підстави виникнення заставного правовідношення. Зміст заставного правовідношення. Звернення стягнення на заставлене майно. Застава товарів в обороті. Притримання. Предмет права притримання. Права й обов'язки кредитора і боржника.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ Х. «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОГОВІРНОГО ПРАВА У КРАЇНАХ ЄС»

Тема 34. Цивільно-правовий договір.

Сутність і значення цивільно-правового договору. Поняття договору. Роль договору в умовах ринкової економіки. Договір як юридичний факт і як засіб (інструмент) регулювання взаємин його учасників. Свобода договору. Зміст принципу свободи договору і його обмежень. Види договорів у цивільному праві. Майнові й організаційні договори. Змішані договори. Публічний договір і договір приєднання. Попередній договір. Договір на користь третьої особи. Зміст договору. Істотні умови договору. Інші умови договору. Тлумачення договору. Укладення договору. Порядок і стадії укладення договору. Оферта. Акцепт. Укладення договору в обов'язковому порядку. Укладення договору на торгах. Форма договору. Момент укладення

договору. Розірвання і зміна договору. Наслідки зміни і розірвання договору. Розірвання і зміна договору за згодою сторін. Відмова від договору. Розірвання і зміна договору за вимогою однієї зі сторін у судовому порядку. Розірвання і зміна договору в зв'язку з істотною зміною обставин.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ XI. «ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ МАЙНА У ВЛАСНІСТЬ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ СЕРЕДЗЕМНОМОР'Я»

Тема 35. Zobов'язання з договором купівлі-продажу

Поняття і значення договору купівлі-продажу. Основні елементи договірної зобов'язання купівлі-продажу. Предмет договору купівлі-продажу. Права та обов'язки сторін у зобов'язанні купівлі-продажу. Виконання договору купівлі-продажу. Перехід права власності на товар. Відповідальність продавця за евікцію. Права покупця і відповідальність продавця за продаж речі неналежної якості; за порушення умов про кількість, комплектність і асортимент товару. Договір купівлі-продажу нерухомості. Форма договору купівлі-продажу нерухомості. Зміст договору купівлі-продажу нерухомості. Права на земельну ділянку при продажі нерухомості, що знаходиться на ньому. Передача нерухомості набувачу. Договір роздрібної купівлі-продажу. Права та обов'язки сторін договору роздрібної купівлі-продажу. Особливості захисту прав споживачів за договором роздрібної купівлі-продажу. Види договору роздрібної купівлі-продажу. Поняття і значення оптової торгівлі. Договір поставки товарів. Поставка як різновид договору купівлі-продажу. Суб'єкти договору поставки. Структура договірних зв'язків при поставках. Форма договору поставки. Виконання договору постачання. Кількість і асортимент товарів. Якість і комплектність товарів. Місце і терміни виконання. Прийняття товару покупцем. Зміна і розірвання договору поставки. Постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу. Договір постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу та його цивільно-правове регулювання. Зміст договору постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу. Укладення і виконання договору постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу. Відповідальність сторін за договором. Договір контрактації. Значення і сфера застосування контрактації. Поняття договору контрактації. Зміст і виконання договору контрактації. Договір міни. Особливості зовнішньоторговельного бартеру.

Тема 36. Zobов'язання з договорів дарування, довічного утримання та ренти

Зміст і форма договору дарування. Обіцянка дарування. Підстави припинення договору дарування. Пожертва як різновид дарування. Договори ренти і довічного утримання. Різновиди договору ренти. Істотні умови договору ренти. Обтяження рентою нерухомого майна. Захист інтересів одержувача ренти. Припинення договору ренти. Поняття та ознаки договору довічного

утримання. Зміст договору довічного утримання. Підстави та правові наслідки розірвання договору довічного утримання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ XII. «ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ МАЙНА У КОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ, ЧЕХІЇ, УГОРЩИНІ, РУМУНІЇ»

Тема 37. Загальна характеристика групи зобов'язань. Правова характеристика договору оренди

Предмет договору найму (оренди). Істотні умови договору найму (оренди). Зміст договору найму (оренди). Відповідальність орендодавця за недоліки зданого в оренду майна. Обов'язки сторін по утриманню і ремонту орендованого майна. Орендна плата. Виконання і припинення договору найму (оренди). Види договорів найму (оренди).

Тема 38. Зобов'язання з договорів наймання житлового приміщення й інші житлові зобов'язання. Оренда державного і комунального майна

Поняття і види договору найму житлового приміщення. Договори соціального і комерційного найму (оренди) житла. Укладення і оформлення договорів наймання житлового приміщення. Об'єкт договору найму житлового приміщення. Сторони договору найму житлового приміщення. Права й обов'язки учасників договору найму житлового приміщення. Договір піднайму житлового приміщення і договір про вселення тимчасових мешканців. Поняття й умови зміни договору житлового найму. Розірвання договору найму житлового приміщення. Порядок виселення наймача і членів його родини. Розірвання договору комерційного найму житлового приміщення. Порядок укладення договору оренди державного і комунального майна.

Тема 39. Договір фінансової оренди. Договір оренди землі. Прокат. Договір оренди транспорту. Позичка

Договір прокату. Елементи договору прокату. Договір найму (оренди) транспортних засобів. Поняття та зміст найму транспортного засобу. Припинення договору найму транспортного засобу та відповідальність сторін. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Права на земельну ділянку при оренді будівлі. Договір лізингу. Правове регулювання лізингу. Поняття лізингу як договірної зобов'язання. Види лізингу. Істотні умови договору лізингу. Правові наслідки порушення лізингових зобов'язань. Договір безплатного користування майном (позички). Елементи договору позички. Зміст договору позички. Припинення договору позички. Порядок укладення договорів оренди землі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ XIII. «ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ТА СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ»

Тема 40. Зобов'язання із договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Поняття договору на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Види договірних зобов'язань на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Поняття і елементи ліцензійного договору. Види ліцензій. Зміст ліцензійного договору. Укладення та припинення ліцензійного договору. Договори про передачу прав на засоби індивідуалізації товарів і їх виробників. Договори на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт. Договір на передачу науково-технічної продукції. Договір про передачу ноу-хау.

Тема 41. Зобов'язання з договору комерційної концесії (франчайзинга)

Поняття франчайзинга. Поняття, форма і зміст договору комерційної концесії. Комерційна субконцесія. Обмеження прав сторін за договором комерційної концесії. Виконання і припинення договору комерційної концесії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ XIV. «ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИКОНАННЯМ РОБІТ В УКРАЇНІ, ІТАЛІЇ, ФРАНЦІЇ, ПОЛЬЩІ, НІМЕЧЧИНИ»

Тема 42. Зобов'язання з договору підряду

Поняття договору підряду. Розмежування підрядного і трудового договорів. Сторони договору підряду. Елементи і зміст договору підряду. Виконання договору підряду. Організація роботи і ризик підрядника. Права замовника під час виконання роботи. Приймання результату роботи. Оплата результату роботи. Кошторис. Відповідальність підрядника за неналежну якість роботи. Зміна і розірвання договору підряду. Договір побутового підряду. Захист прав споживачів у сфері побутового обслуговування населення. Виконання договору побутового підряду. Відповідальність підрядника за недоліки виконаної роботи і за прострочення її виконання. Договір будівельного підряду. Поняття і правові форми здійснення капітального будівництва. Поняття і зміст договору будівельного підряду. Сторони договору будівельного підряду. Структура договірних зв'язків. Укладення і оформлення договору будівельного підряду. Цивільно-правове значення технічної документації на капітальне будівництво. Контроль замовника за виконанням робіт. Договір замовника з інженерною організацією. Виконання договору будівельного підряду. Здавання і приймання результату робіт, виконаних за договором. Майнова відповідальність за порушення умов договору будівельного підряду. Договір підряду на виконання проектних і пошукових робіт, його елементи і зміст. Укладення і виконання договору. Експертиза і приймання технічної документації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ XV. «ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З НАДАнням ПОСЛУГ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ШВЕЙЦАРІЇ, ЛЮКСЕМБУРГ, БЕЛЬГІЇ»

Тема 43. Zobов'язання з договором надання послуг

Поняття і види договірних зобов'язань по наданню послуг. Поняття договору про надання послуг, його співвідношення з підрядним договором. Ознаки послуги як предмета договору про надання послуг. Види договору про надання послуг. Предмет і зміст договору про надання послуг. Укладення і виконання договору про надання послуг. Відповідальність сторін за договором про надання послуг.

Тема 44. Транспортні зобов'язання.

Транспортне законодавство. Система транспортних договорів. Договори про організацію перевезень вантажів. Види перевезень та їх правове регулювання. Договір перевезення вантажу, його основні елементи. Укладення договорів про перевезення вантажів. Сторони договору перевезення вантажу. Зміст і виконання договорів про перевезення вантажів. Особливості договору перевезення вантажу на різних видах транспорту. Договір залізничного перевезення вантажів. Договір повітряного перевезення вантажів. Договір повітряного чартеру. Договір морського перевезення вантажів. Договір автомобільного перевезення вантажів. Договір перевезення вантажів у прямому змішаному сполученні. Договори перевезення пасажирів і багажу. Цивільно-правовий захист споживачів транспортних послуг. Відповідальність за порушення транспортних зобов'язань. Підстави і межі відповідальності перевізника. Відповідальність перевізника за прострочення доставки вантажу. Загальна і приватна аварія. Відповідальність відправника вантажу і вантажоодержувача. Претензії і позови в транспортних зобов'язаннях. Поняття і види експедиційних послуг.

Тема 45. Zobов'язання з договору зберігання

Поняття і предмет договору зберігання. Обов'язки сторін договору зберігання. Зберігання зі знеособленням. Відповідальність зберігача. Особливості відповідальності професійного зберігача. Договір зберігання на товарному складі. Складські документи і права їх власників. Зберігання речей із правом їхнього використання. Окремі види зберігання. Особливості зберігання в ломбардах, у банківських сейфах, у камерах схову транспортних організацій, у гардеробах і в готелях. Зберігання в порядку секвестру. Договір охорони.

Тема 46. Zobов'язання з надання посередницьких послуг

Поняття, види та особливості посередницьких послуг. Цивільно-правове оформлення посередництва. Договір доручення. Зміст і виконання договору доручення. Фидуціарний характер відносин доручення. Припинення договору доручення. Договір комісії. Відмінність договору комісії від договору доручення. Зміст договору комісії. Виконання і припинення договору комісії.

Субкомісія. Відповідальність комісiонера. Договiр консигнацiї та його особливостi. Агентський договiр. Змiст агентського договору. Припинення агентського договору. Загальнотеоретична характеристика договору управлiння майном. Правова природа договору управлiння майном. Об'єкти управлiння. Особливостi правового режиму майна, що знаходиться в управлiннi. Змiст i виконання договору управлiння майном. Відповідальність управителя. Припинення договору управлiння майном. Особливостi управлiння цiнними паперами.

Договiр транспортної експедицiї, його вiдмiннiсть вiд сумiжних цивiльно-правових договорiв. Предмет договору транспортної експедицiї. Змiст i виконання договору транспортної експедицiї. Відповідальність за порушення договору транспортної експедицiї, її пiдстави i межi.

Тема 47. Зобов'язання зi страхування

Поняття i значення страхування. Види страхування. Законодавство про страхування. Поняття i система зобов'язань по страхуванню. Форми i види зобов'язань по страхуванню. Майнове й особисте страхування. Добровiльне й обов'язкове страхування. Спiвстрахування, подвiйне страхування i перестрахування. Пiдстави виникнення зобов'язань по страхуванню. Договiр страхування. Форма договору страхування. Страховий полiс. Елементи зобов'язання по страхуванню. Страховий iнтерес i форми його прояву в майновому й в особистому страхуваннi. Учасники (суб'єкти) зобов'язання по страхуванню. Страховики. Страховi агенти i страховi брокери. Страхувальник (полiсовласник). Вигодонабувач (бенефіцiар) i застрахована особа. Строк у зобов'язаннi по страхуванню. Змiст зобов'язання по страхуванню. Обов'язки страхувальника. Страховий ризик. Страховий випадок. Обов'язки страховика. Страхова сума. Виконання зобов'язань по страхуванню. Система розрахунку страхового вiдшкодування в майновому страхуваннi. Суброгацiя. Звiльнення страховика вiд обов'язку надання страхових виплат. Відповідальність у зобов'язаннях по страхуванню. Припинення i недiйснiсть зобов'язань по страхуванню.

Тема 48. Зобов'язання з договорiв позики, кредиту i фiнансування пiд уступку грошової вимоги

Договiр позики. Предмет договору позики. Форма договору позики. Змiст i виконання договору позики. Вiдсотки за договором позики. Наслiдки порушення позичальником обов'язку по поверненню суми позики. Новацiя боргу в зобов'язаннях з позики. Кредитний договiр, його поняття i спiввiдношення з договором позики. Сторони кредитного договору. Змiст i виконання кредитного договору. Розмiр i порядок сплати процентiв. Окремi рiзновиди кредитного договору. Договiр товарного кредиту. Комерцiйний кредит. Споживчий кредит. Договiр фiнансування пiд уступку грошової вимоги. Поняття i види факторингу. Вiдмiннiсть факторингу вiд кредитного договору i вiд цесiї. Уступка грошової вимоги як спосiб забезпечення

виконання кредитного зобов'язання. Зміст і предмет договору фінансування під уступку грошової вимоги. Виконання договору. Переуступка грошової вимоги.

Тема 49. Зобов'язання з договорів банківського рахунка і банківського вкладу. Розрахункові зобов'язання

Договір банківського рахунка. Укладення і оформлення договору банківського рахунка. Виконання договору банківського рахунка. Списання коштів з банківського рахунка. Арешт рахунка і призупинення операцій по рахунку. Правові наслідки порушення договору банківського рахунка. Договір банківського вкладу. Сторони договору. Предмет договору банківського вкладу. Види банківських вкладів і їх оформлення (ощадна книжка ощадний сертифікат і т.д.). Внески на користь третіх осіб. Виконання договору банківського вкладу. Правові наслідки порушення договору банківського вкладу. Співвідношення договорів банківського рахунка і банківського вкладу. Обов'язок по збереженню банківської таємниці. Цивільно-правовий захист прав вкладників і інших клієнтів банку. Зобов'язання по розрахунках. Поняття і правове регулювання готівкових і безготівкових розрахунків. Розрахунки готівкою як форма виконання грошових зобов'язань. Поняття і зміст безготівкових розрахунків. Розрахункові правовідносини. Основні форми безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями. Поняття, зміст і виконання платіжного доручення. Розрахунки за акредитивом. Види акредитива. Виконання акредитива і відповідальність банку за порушення умов акредитива. Розрахунки за інкасо. Форми розрахунків за інкасо. Виконання інкасового доручення і відповідальність за його невиконання. Розрахунки із застосуванням чеків. Чек як цінний папір. Порядок оплати чека і передачі прав по ньому. Відмова від оплати чека і відповідальність за його несплату. Рахунок умовного зберігання (ескроу).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ XVI. «ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРАВІ КІПРУ ТА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ»

Тема 50. Зобов'язання з договору простого товариства та з установчого договору

Поняття договору про спільну діяльність. Види договорів про спільну діяльність. Предмет договору про спільну діяльність. Поняття договору простого товариства. Зміст договору простого товариства. Учасники договору простого товариства. Внески учасників договору. Правовий режим загального майна товаришів. Ведення загальних справ товариства. Відповідальність товаришів по загальних зобов'язаннях. Припинення договору простого товариства. Види договорів простого товариства. Поняття установчого договору. Відмінність установчого договору від договору простого товариства. Сторони установчого договору. Зміст установчого договору. Функції установчого договору. Виконання установчого договору і корпоративне

правовідношення. Установчий договір і статут юридичної особи (корпорації). Зміна і розірвання установчого договору.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ XVII. «ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПОЗАДОГОВІРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ І СЛОВАКІЇ, НІДЕРЛАНДІВ ТА ІСПАНІЇ»

Тема 51. Поняття, види і функції позадоговірних зобов'язань

Поняття й основні ознаки недоговірних зобов'язань, їх відмінність від договірних зобов'язань. Види недоговірних зобов'язань. Функції недоговірних зобов'язань і недоговірної відповідальності. Недоговірні зобов'язання як охоронні зобов'язання. Інші функції недоговірних зобов'язань.

Тема 52. Зобов'язання з односторонніх правочинів і з дій у чужому інтересі

Поняття і види зобов'язань з односторонніх правочинів. Зобов'язання з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу. Зобов'язання з публічної обіцянки нагороди за результатами конкурсу. Поняття і види дій у чужому інтересі. Умови виникнення зобов'язань із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Укладення правочину в чужому інтересі без доручення. Безпідставне збагачення внаслідок дії в чужому інтересі. Зобов'язання з рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи. Зобов'язання зі створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Тема 53. Зобов'язання, що виникають унаслідок заподіяння шкоди

Поняття і юридична природа зобов'язань, що виникають унаслідок заподіяння шкоди (деліктних зобов'язань). Співвідношення понять «деліктне зобов'язання» і «деліктна відповідальність». Підстава й умови виникнення деліктних зобов'язань. Принцип генерального делікту. Зобов'язання, що виникає в зв'язку з попередженням заподіяння шкоди. Суб'єкти й об'єкт зобов'язання, що виникає внаслідок заподіяння шкоди. Боржник і кредитор у деліктному зобов'язанні. Спільне заподіяння шкоди декількома особами і їх відповідальність. Регресна вимога при відшкодуванні шкоди. Об'єкт зобов'язання, що виникає внаслідок заподіяння шкоди. Зміст зобов'язання, що виникає внаслідок заподіяння шкоди. Обов'язок правопорушника відшкодувати шкоду. Принцип повного відшкодування. Врахування вини потерпілого і майнового становища особи, що спричинила шкоду. Поняття моральної шкоди та випадки її компенсації. Окремі види зобов'язань, що виникають із заподіяння шкоди. Відшкодування шкоди, завданої фізичній чи юридичній особі незаконними діями органів публічної влади чи посадових осіб при виконанні ними своїх обов'язків. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними фізичними особами, а також фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою,

яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними. Особливості відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Тема 54. Зобов'язання, що виникають унаслідок безпідставного збагачення

Поняття зобов'язання, що виникає внаслідок безпідставного збагачення (кондикційного зобов'язання). Умови виникнення зобов'язань з безпідставного збагачення. Форми і види безпідставного придбання чи заощадження майна. Одержання набувачем неналежного. Заощадження майна за рахунок зазіхання на чужі права. Зміст зобов'язання з безпідставного збагачення. Безпідставне збагачення, яке не підлягає поверненню. Субсидіарне застосування зобов'язань з безпідставного збагачення. Співвідношення кондикційного позову з договірним, віндикаційним і деліктним позовами.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	
Семестр			
1	Загальні положення про зобов'язання	2	
2	Забезпечення виконання зобов'язання	2	
3	Цивільно-правовий договір	2	
4	Зобов'язання з договору купівлі-продажу	4	
5	Зобов'язання з договорів дарування, довічного утримання та ренти	2	
6	Загальна характеристика групи зобов'язань. Правова характеристика договору оренди	2	
7	Зобов'язання з договору найму житлового приміщення й інші житлові зобов'язання. Оренда державного і комунального майна	4	
8	Договір фінансової оренди. Договір оренди земельних ділянок. Прокат. Договір оренди транспорту. Позичка	4	
9	Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності	2	
10	Договір комерційної концесії (франчайзингу)	2	
11	Зобов'язання з договору підряду	4	
12	Договір про надання послуг	2	
13	Транспортні зобов'язання	4	
14	Зобов'язання з надання посередницьких послуг	4	
15	Зобов'язання зі страхування	4	
16	Зобов'язання з договорів позики, кредиту і фінансування під уступку грошової вимоги	4	
17	Зобов'язання з договорів банківського рахунка і банківського вкладу. Розрахункові зобов'язання	4	
18	Зобов'язання з договору простого товариства та з установчого договору	2	
19	Поняття, види і функції позадоговірних зобов'язань	2	
20	Зобов'язання з односторонніх правочинів та з дій у інтересах іншої особи без її доручення	2	
21	Зобов'язання, що виникають унаслідок заподіяння шкоди	4	
22	Зобов'язання зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави	2	
Разом:		66	

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ НА 1-Й СЕМЕСТР

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ ІХ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ, ФРАНЦІЇ ТА ПОРТУГАЛІЇ

Тема №32. Загальні положення про зобов'язання (2 години)

Тема №33. Забезпечення виконання зобов'язання (2 години)

Методичні вказівки: Зобов'язальне право являє собою один з центральних інститутів цивільного права України; це – сукупність цивільно-правових норм, які регулюють за допомогою цивільно-правового методу суспільні відносини, які складаються у зв'язку з передачею майна, виконанням робіт, наданням послуг або сплатою грошей між суб'єктами цивільного права.

Вся сукупність правових норм, що відносяться до зобов'язального права, розподіляється на дві основні частини: Загальну частину та Особливу частину. При вивченні цієї теми потрібно звернути увагу не тільки на поняття зобов'язання, що наведене в ЦК України, але й кодифікованих актах інших країн Європи, на дефініції запропоновані вченими-цивілістами. Доцільно виділити ознаки зобов'язання як цивільного правовідношення. Оскільки зобов'язання є цивільним правовідношенням, воно складається з тих самих елементів, що і будь-яке правовідношення: це суб'єкт, об'єкт та зміст. Виконання зобов'язання – це здійснення сторонами дій, спрямованих на реалізацію прав та обов'язків, що становлять зміст зобов'язання.

Розглядаючи дане питання необхідно в першу чергу охарактеризувати загальний принцип виконання зобов'язання, закріплений ЦК України запропонованих для дослідження країн Європи, а також умови виконання зобов'язань (строк, місце, час, спосіб тощо).

При вивченні способів забезпечення виконання зобов'язань потрібно звернути увагу на додатковий (акцесорний) характер забезпечувального зобов'язання, звернути увагу на спільні та відмінні риси окремих способів забезпечення виконання зобов'язання.

Припинення зобов'язання – це припинення існування прав та обов'язків його учасників, які становлять зміст зобов'язання.

Слід мати на увазі, що способи припинення зобов'язання можна поділити на дві групи: 1) способи припинення зобов'язання, які залежать від волі сторін, та 2) способи припинення зобов'язань, які не залежать від волі сторін.

До першої групи підстав припинення зобов'язань належить виконання зобов'язання, зарахування, угода сторін (відступне, новація, прощення боргу), а до другої – неможливість виконання зобов'язання, поєднання боржника і кредитора в одній особі, смерть фізичної особи або ліквідація юридичної особи.

Питання для обговорення:

Заняття 1. Загальні положення про зобов'язання (2 години)

1. Поняття та елементи зобов'язання за законодавством України і Франції.
2. Види цивільно-правових зобов'язань в праві Португалії.
3. Множинність сторін в зобов'язанні.
4. Принципи та умови виконання зобов'язань.
5. Підстави припинення зобов'язання за законодавством України, Франції та Португалії.

Заняття 2. Забезпечення виконання зобов'язання (2 години)

1. Поняття та класифікація способів забезпечення виконання зобов'язань. Види способів забезпечення зобов'язань у праві України і Франції.
2. Неустойка: поняття, значення та види. Поняття та призначення завдатку. Відмежування завдатку від авансу.
3. Поняття та призначення поруки в праві України і Португалії. Особливості відповідальності поручителя. Підстави припинення поруки.
4. Поняття та призначення гарантії. Відмежування гарантії від поруки. Поняття та види застави.
5. Притримання як спосіб забезпечення виконання зобов'язань. Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язання.

Термінологічне завдання: зобов'язальне право, зобов'язання, зобов'язання на користь третьої особи, регресні зобов'язання, цесія, неустойка, штраф, пеня, завдаток, порука, гарантія, застава, іпотека, заклад, притримання, довірча власність, новація.

Реферати: «Реформа зобов'язального права Франції», «Регресні зобов'язання у цивільному праві Франції і Португалії», «Механізм звернення стягнення за предмет іпотеки», «Особливості застави цінних паперів», «Право довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язань у праві Франції і Португалії». «Забезпечення зобов'язань за законодавством України і Франції»

Практичні завдання:

(відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття)

1. Складіть схему системи зобов'язального права.
2. Складіть порівняльну таблицю таких способів забезпечення виконання зобов'язань: порука та гарантія; заклад та завдаток; довірча власність та застава; притримання та застава.
3. Проведіть порівняльний аналіз зобов'язального права України, Португалії і Франції.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 1:

Кейс №1. Артеменко домовився зі своїм приятелем Косенком, артистом естради, що запросить до себе додому співробітників, які хотіли б послухати у виконанні Косенка естрадні пісні в домашній обстановці. Однак за дві години до призначеного часу зустрічі Косенко зателефонував Артеменку і повідомив його, що не прийде, оскільки вирішив залишитися вдома, щоб подивитися футбольний матч. Зустріч, що було призначено довелося відмінити. Артеменко вважає, що Косенко зобов'язаний відшкодувати йому витрати, пов'язані з підготовкою зустрічі та компенсувати моральну шкоду.

Чи має Артеменко юридичні підстави для пред'явлення таких вимог?

Кейс №2. За договором купівлі продажу Івченко передав Саліну автомобіль, а останній зобов'язався сплатити за нього 100 000 грн. Отримувачем грошей в договорі була визначена донька Івченка. Івченко, продавши автомобіль, поїхав у тривале відрядження. Салін вчасно не розрахувався, і донька Івченка звернулася з позовом до суду про стягнення з Саліна суми боргу і відсотків річних за прострочення. Салін проти позову заперечував, стверджуючи, що донька Івченка не є стороною договору, а отже, не має права вимоги.

Вирішіть справу.

Кейс №3. Грищенко позичив у Рудика 10 000 грн. строком на один рік, але в установлений строк грошей не повернув. Через шість місяців після настання строку виконання договору Рудик звернувся з позовом до суду про стягнення з Грищенко 10 000 грн. та 3% річних за час прострочення. Грищенко не заперечував проти сплати боргу, але відмовився від сплати процентів. Він пояснив, що кредитор сам винен у тому, що в строк, визначений договором, не забрав у нього гроші. Гроші лежали у нього (Грищенко) дома і всі члени сім'ї були попереджені, що прийде Рудик, і йому потрібно буде віддати гроші.

Вирішіть справу. Які були б наслідки зміни місця проживання Рудика?

Кейс №4 Белих і Скрипкіна володіють будинком на праві спільної часткової власності. Белих алежить 2/3 будинку, а Скрипкіній – 1/3. Восени 2017 року в результаті пожежі будинок суттєво постраждав. Власники будинку уклали договір підряду з ТзОВ «Альфа-буд», яке зобов'язалось зробити ремонт. Вартість робіт за договором склала 300 тис. грн. По закінченні робіт Белих заплатив підрядчику 200 тис. грн. Скрипкіна в цей час знаходилась на лікуванні в стаціонарі у закладі охорони здоров'я, і з цієї причини ніяких сум підрядчику не сплачувала. ТзОВ «Альфа-буд» пред'явило вимоги до Белих про сплату суми, яка залишилась. Белих проти цього заперечував, оскільки, на його думку, свою частину він уже сплатив.

Яке зобов'язання виникло? Вирішіть справу.

Кейс №5 Між ТзОВ «Спецтехніка» та ТзОВ «Будівельник» укладено договір оренди будівельного крану строком на один рік. За умовами договору доставка крану на територію ТзОВ «Будівельник» здійснювалось за рахунок та засобами останнього. По закінченню строку оренди орендодавець почав вимагати повернення будівельного крану. Орендар не був проти його повернення, але відмовився робити це за власний рахунок, посилаючись на те, що в умовах договору спосіб повернення не оговорено.

Як трактує місце виконання зобов'язання діюче цивільне законодавство? Яким чином вирішити спір, що виник?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 2:

Кейс №6. 20 січня 2015 року між комерційним банком «Дельта» та АТ «Мрія» було укладено кредитний договір на суму 850 000 грн. Відповідно до договору кредит підлягав поверненню 20 червня 2015 року. В цей же день (20 січня) між комерційним банком «Дельта» та АТ «Імпульс» було укладено договір поруки в 63 забезпечення виконання зобов'язання по вищеназваному кредитному договору. Строк поруки зазначений не був. Кредит не було вчасно повернено позичальником. У зв'язку з цим 20 червня 2016 року комерційний банк звернувся до господарського суду з позовом до АТ «Імпульс» про стягнення 1 700 000 грн., що складало суму кредиту, проценти за користування ним, пені за прострочення його повернення.

Яке рішення має прийняти суд? Обґрунтуйте.

Кейс №7. Банк (гарант) в забезпечення виконання зобов'язання постачальника по поставці товарів видав покупцю (бенефіціару) гарантійний лист, за яким брав на себе зобов'язання сплатити покупцю визначену суму у випадку невиконання постачальником в обумовлений строк зобов'язання по поставці. Коли у зв'язку з невиконанням зобов'язання по поставці товару покупець пред'явив до банку письмову вимогу про сплату суми гарантії, останній відмовився зробити виплату, зазначивши, що, на його думку, не була дотримана проста письмова форма, в силу чого правочин не є дійсним.

Чи відповідає нормам закону відмова гаранта від сплати суми заявленої вимоги? Чи є допустимою відповідальність гаранта за неналежне виконання вимоги про сплату гарантійної суми?

Кейс №8. За умовами укладеного між ТзОВ «Сила» та ТзОВ «Енергетик» договору на поставку вузлів електродвигунів на суму 200 тис. грн. оплата за поставлений товар мала бути зроблена ТзОВ «Енергетик» протягом 10 днів з моменту відвантаження. За прострочення оплати передбачалась неустойка за кожний день в розмірі 5% від вартості поставленого товару. Прострочка в оплаті, допущена покупцем, склала 20 днів. В зв'язку з цим постачальник звернувся до суду з позовом про стягнення з покупця неустойки за прострочення оплати в розмірі 200 тис. грн. При вирішенні спору в суді покупець заявив клопотання про зменшення розміру неустойки, так як

прострочення в оплаті виникло через відсутність необхідних грошових коштів внаслідок відкриття процедури визнання неплатоспроможним банку, послугами якого відповідач користувався. Покупець заявив також, що заявлений розмір неустойки, яка підлягає оплаті, не співрозмірний з наслідками порушення зобов'язання та просив суд взяти до уваги, що її розмір за 20 днів прострочення і ціна договору співпадають, і, крім того, розмір неустойки суттєво перевищує розмір відсотків за користування банківським кредитом за той же період.

Яке рішення прийме суд? Чи є можливим і в яких випадках зменшення розміру неустойки?

Кейс №9. Комерційний банк «Кредитпрофі» надав товариству з обмеженою відповідальністю «Альфа-С» кредит строком на один рік під гарантію акціонерного банку «Південний». В забезпечення гарантійного зобов'язання банк «Південний» і ТзОВ «Альфа-С» уклали договір застави, відповідно до якого ТзОВ «Альфа-С» заставило в банку валютні кошти, якими могла бути погашена заборгованість товариства перед банком «Південний» у випадку невиконання основного зобов'язання і погашення боргу за кредитним договором гарантом – банком «Південний». Предметом застави виступали валютні кошти, які знаходились на депозитному рахунку ТзОВ «Альфа-С» в банку «Південний»; товариство також мало кошти і на інших депозитних рахунках цього банку. На момент укладення договору застави сума валютних коштів, які виступали предметом застави, дійсно перевищувала суму коштів, які знаходились на рахунку. 69 Боржник не виконав зобов'язання за кредитним договором в обумовлений строк, в результаті чого банк «Південний» був вимушений виконати свої зобов'язання по гарантії, сплативши борг кредитору. Через деякий час банк «Південний» звернув стягнення на закладену суму валютних коштів в безспірному порядку, посиляючись на те, що умови договору передбачали таку можливість. При цьому були реалізовані валютні кошти з декількох депозитних рахунків. ТзОВ «Альфа-С» оскаржило дії банку «Південний» до суду, посиляючись на те, що банк, вчинивши означені дії, порушив положення законодавства стосовно звернення стягнення на заставлене майно.

Вирішіть спір. Позицію обґрунтуйте.

Кейс №10. На забезпечення повернення наданого ФОП Томіну кредиту банк «Приватбанк» уклав з ТОВ «Мета» договір застави вантажного автомобіля. Кредит не був повернений Томіним у строк, у зв'язку з чим банк звернувся з вимогою до майнового поручителя ТОВ «Мета» про сплату заборгованості за кредитним договором. Майновий поручитель відмовився задовольнити вимогу банку, мотивуючи тим, що банк не намагався отримати борг безпосередньо з позичальника – ФОП Томіна, хоча той, як достовірно відомо майновому поручителю, має необхідну суму на одному з своїх банківських рахунків, і саме у «Приватбанку». Банк як кредитор за кредитним договором звернувся до господарського суду з позовом про стягнення з

позичальника та майнового поручителя солідарно суми заборгованості за кредитним договором відповідно до положень ст. 554 ЦК України. Чи є підстави для задоволення позову? Розкрийте зміст поруки та застави як видів забезпечення Яким майном «відповідає» перед кредитором поручитель і майновий поручитель за наданим ним забезпеченням?

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть визначення цивільно-правового зобов'язання.
2. У чому полягає «співвідношення цивільно-правове зобов'язання» та «цивільно-правовий обов'язок»?
3. Наведіть визначення «зобов'язання з множинністю осіб».
4. Назвіть види множинності.
5. Охарактеризуйте солідарні зобов'язання.
6. У яких випадках виникають регресні зобов'язання?
7. Які підстави заміни кредитора і боржника у зобов'язаннях?
8. Розкрийте поняття відступлення права вимоги.
9. У чому полягає правова природа виконання зобов'язання у праві Франції?
10. Проведіть характеристику елементів виконання договірною зобов'язання за законодавством Португалії, Франції та України.
11. Які правила прийняття виконання зобов'язання кредитором?
12. Наведіть поняття та ознаки видів (способів) забезпечення виконання зобов'язань за законодавством України і Франції.
13. Які види неустойки і праві Португалії і Франції?
14. Які функції завдатку? Наведіть критерії відмежування завдатку від авансу.
15. У чому полягає сутність поруки та зміст зобов'язання поручителя?
16. Які ознаки гарантії?
17. Наведіть поняття та види застави.
18. У чому полягає притримання як спосіб забезпечення виконання зобов'язання?
19. Який порядок користування об'єктом довірчої власності?
20. Який порядок звернення стягнення на об'єкт довірчої власності?

Нормативно-правові акти:

1. Code Civil de France // https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006136388/#LEGISCTA000006136388.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
4. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лютого 2006 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
5. Про заставу: Закон України від 2 жовтня 1992 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text>.
6. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>.
7. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18 листопада 2003 року № 1255-IV // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 11. Ст.140.
8. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 12 листопада 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96->

Наукова література

1. Бабаскін А. Ю. Забезпечувальний платіж як спосіб забезпечення виконання зобов'язань. *Правова держава*. 2019. Вип. 30. С. 268–276. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2019_30_32.
2. Бойко А. Цивільно-правова відповідальність за порушення зобов'язання, забезпеченого завдатком. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С.4-9.
3. Голубєва Н.Ю. Ознаки зобов'язальних правовідносин. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2017. № 10. С.128-134.
4. Голубєва Н.Ю. Співвідношення зобов'язальних та речових правовідносин. *Часопис цивілістики*. 2015. № 19. С.13-18.
5. Гриценко Г. Зобов'язання з обов'язковою множинністю осіб, та зобов'язання, в яких вона неможлива. *Юридична Україна*. 2013. № 6. С.60-64.
6. Гудима М.М. Правова природа субсидіарних зобов'язань в цивільному праві України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №8. С. 10-15.
7. Заборовський В.В., Стойка А.В. Деякі проблемні аспекти застосування інституту притримання як засобу забезпечення виконання зобов'язань. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 47. Том 2. С.7-12.
8. Канфазарова І. С. Забезпечувальний (гарантійний) платіж як непоіменований спосіб забезпечення виконання зобов'язання. *Правова держава*. №42. 2021. С.154 – 163. (DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.42.232419>)
9. Коструба А. В. Договірні конструкції трасту в праві Франції // *Матвєєвські цивілістичні читання: «Траст і трастоподібні конструкції: Глобалізація та перспективи»* Київ, 23 листопада 2020р. КНУ імені Тараса Шевченка.
10. Колосов Р.В. Завдаток і аванс: порівняльно-правова характеристика. *Право і суспільство*. 2015. № 5-2. С.31-35.
11. Кузьмич О. Правові аспекти участі третіх осіб у виконанні обов'язку замість боржника у власному інтересі (частина 3 статті 528 Цивільного кодексу України). *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С.44-47.
12. Парасюк В.М., Парасюк Н.М. Забезпечення порядку виконання зобов'язань: проблемні аспекти єдності цивільно-правового та кримінально-правового регулювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4. С.285-299.
13. Пучковська І. Й. Про основне призначення видів забезпечення виконання зобов'язання. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 148. С. 36–44. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.148.195125>

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ Х. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОГОВІРНОГО ПРАВА У КРАЇНАХ ЄС

Тема 34. Цивільно-правовий договір (2 години)

Методичні вказівки: На початку розгляду даної теми слід з'ясувати, яке місце в цивільному праві займає договір. У визначенні питання про сутність цивільно-правового договору слід виходити із багатозначного розуміння договору: як юридичного факту, що породжує зобов'язання, як саме зобов'язання, і як форму, яку приймає відповідне зобов'язання. Необхідно навести загальну характеристику цивільно-правового договору за законодавством Німеччини, Італії, Португалії, Іспанії, Естонії та України.

При розгляді питання класифікації договірних зобов'язань слід чітко розмежовувати окремі їх види за певними правовими критеріями. Вивчення загальних положень про договори включає у себе дослідження правової природи, змісту та умов дійсності публічного, попереднього договорів, договору приєднання та договору на користь третьої особи. Порядок укладення договору є визначеною законом системою дій учасників договірних правовідносин і важливою складовою договірного права. Укладення договору відбувається на підставі загальних норм цивільного законодавства. Проте в окремих випадках існує спеціальний порядок укладення договірних зобов'язань. На основі аналізу законодавства зазначених країн Європи необхідно показати порядок укладення договорів.

Стаття 629 ЦК України проголошує принцип обов'язковості договору. Однак, після укладення договору в процесі його виконання може виникнути потреба у внесенні змін до умов договору за ініціативою однієї або обох сторін чи договір може бути припинений шляхом його розірвання або іншим способом. Студентам при підготовці до семінарського заняття слід розмежувати припинення та розірвання договору, а також охарактеризувати правове регулювання відмови від договору.

Питання для обговорення:

Заняття 1. Цивільно-правовий договір (2 години)

1. Сутність та значення цивільно-правового договору у праві ЄС. Види договорів у цивільному праві ЄС.
2. Свобода договору та її обмеження у праві окремих європейських країн.
3. Зміст цивільно-правового договору та його тлумачення.
4. Порядок і стадії укладення цивільно-правового договору.
5. Зміна та розірвання цивільно-правового договору.

Термінологічне завдання: договір, публічний договір, договір приєднання, змішаний договір, договір на користь третьої особи, попередній договір, істотні умови договору, оферта, акцепт.

Реферати: «Багатоступенева класифікація цивільно-правових договорів у праві Іспанії», «Змішані договори в цивільному праві», «Договір на користь третьої особи», «Недійсні та неукладені договори», «Особливості укладення біржових угод», «Особливості укладення договору на аукціоні та в порядку конкурсу». «Рекомендації Ради ЄС в сфері договірного права». «Уніфікація договірного законодавства у країнах ЄС».

Практичні завдання.

(відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття)

1. Складіть системи договорів в праві ЄС.
2. Складіть порівняльну таблицю видів цивільно-правових договорів у праві Литви, Польщі, Болгарії, Румунії, Хорватії та України.
3. Проведіть порівняльний аналіз механізму припинення договору по праву ЄС і України.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 1:

Кейс №1. ТОВ «Папір» та ТОВ «Маркет» уклали договір про надання маркетингових послуг, відповідно до якого ТОВ «Маркет» зобов'язалося здійснити маркетингове дослідження ринку паперу в регіоні. Виконавши зобов'язання, ТОВ «Маркет» відмовилося передати звіт ТОВ «Папір», оскільки останнє не оплатило послуги. ТОВ «Папір» вимагає передачі йому звіту та відмовляється від здійснення оплати, мотивуючи це тим, що в договорі сторони не визначили ціну, а отже, ТОВ «Маркет» зобов'язано надавати послуги безоплатно.

Вирішіть спір.

Кейс №2. Клинка запропонував своєму знайомому Спіцину придбати у нього картину відомого майстра. Наступного дня Спіцин направив Клинка по факсу відповідь, в якій містилася згода купити картину та вказувалася ціна. Через п'ять днів Клинка повідомив Спіцина, що згодний продати йому картину, але за ціною, яка на 25 % більша ніж ціна, запропонована Спіциним. Спіцин не погодився, зазначивши, що, на його думку, договір уже укладений на умовах, що містяться у його факсимільному повідомленні, яке є акцептом.

Дайте визначення оферти та акцепту. Чиї дії в даному випадку можна розглядати як оферту або акцепт? Чи був укладений договір?

Кейс №3. Постачальник та Покупець уклали договір поставки металопродукції. Ціна в договорі не була визначена. Строк поставки – через три місяці після укладення договору. Коли підійшов строк поставки продукції, ціна на неї у зв'язку із зміною кон'юнктури ринку виросла вдвічі. Постачальник вимагає оплати продукції за ціною, яка існує на день поставки. Покупець погоджується оплатити продукцію за ціною, яка існувала на момент укладення договору.

Вирішіть справу.

Кейс №4. Згідно договору поставки його невід'ємною частиною є специфікація на товар. Специфікація сторонами не складалася. Однак через тиждень після укладення договору товар був переданий постачальником та прийнятий покупцем.

Чи буде такий договір вважатися укладеним?

Кейс №5. Костюченко купив у Безвершого будинок за 60000 грн. Через місяць після належного оформлення договору купівлі-продажу продавець звернувся з позовом про його розірвання або зменшення покупної ціни під приводом того, що попередній власник навмисне приховав недоліки будинку, який потребує капітального ремонту. У двох кімнатах необхідно замінити підлогу, віконні рами, провести малярні роботи, в деяких місцях замінити стропила. Продавець проти позову заперечував, посилаючись на те, що до укладення договору купівлі-продажу Костюченко протягом 4 місяців мешкав у будинку як наймач і мав змогу з'ясувати його стан.

Чи обґрунтована вимога Костюченка? Як вирішити спір?

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть визначення поняття договору за ЦК України.
2. У чому полягає принцип свободи договору?
3. Яке співвідношення публічного договору і договору приєднання?
4. Які наслідки невиконання попереднього договору?
5. Які умови договору є істотними?
6. Які основні принципи договірного права ЄС?
7. Наведіть порядок укладення договору за правом Італії, України, Фінляндії.
8. Надайте перелік актів Ради ЄС у сфері договірного права.
9. В якій спосіб та з якою метою відбувається уніфікація договірного права ЄС?
10. Які межі відповідальності за порушення договору у праві ЄС?

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Law European Community // https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law_en/

Наукова література:

1. Біленко М. Загальні положення про договір як цивілістичну конструкцію. *Юридична Україна*. 2014. № 8. С.35-40.
2. Васильєва В.В. Реальний договір як юридичний склад. *Правова природа реального договору. Право і суспільство*. Ів.-Франківськ: Фоліант, 2015. №1. С.22-30.
3. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 399 с.
4. Гетьманцева, Ніна & Процьків, Наталія. (2020). Правова природа трудового та цивільного договорів. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 100-106. 10.32849/2663-5313/2020.8.16.
5. Коструба А. В. Цивільно-правовий договір в механізмі розвитку правових відносин // *Актуальні проблеми приватного права: договір як форма регулювання приватних відносин: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народження д-ра юрид. Наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.)*. – Харків: Право, 2017. – с. 39-41.
6. Коструба А. В. Цивільно-правовий договір як альтернативна форма регламентаційного впливу на суспільні відносини // *Договір як універсальна форма правового регулювання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 18 березня 2018 р.)* ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». - с. 22-26.
7. Коструба А.В. Феномен договору в наукових працях Володимира Луця // *Договір як універсальна форма правового регулювання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 26 березня 2021 р.)* ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – с. 18 - 20.
8. Коструба А. В. Формула тлумачення змісту правочину: прикладні аспекти правозастосування // *Часопис Київського університету права*. -2021. - №2. .с. 155 – 158.
9. Мороз О.В. Акцепт як стадія укладення цивільно-правового договору. *Право та інновації: наук.-практ. журн.* – Харків. – 2020. – № 2(30). С. 45-49.
10. Мороз О.В. Предмет цивільно-правового договору. *Право та інновації: наук.-практ. журн.* – Харків. – 2020. – № 1(29). С. 40-45.
11. Родоман Т.О. Оферта і акцепт як самостійні елементи в процесі укладення договору: від теорії до судової практики. *Судова апеляція*. 2016. № 3(44). С.92-100.
12. Схаб-Бучинська Т.Я. Обмеження договірної свободи в цивільному праві України: монографія. Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2020. 211 с.
13. Яримович У.В. Форма і порядок укладення договору в праві ЄС і в праві України: порівняльний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 42. С.103-108.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ XI. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ МАЙНА У ВЛАСНІСТЬ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ СЕРЕДЗЕМНОМОР'Я

Тема 35: Зобов'язання з договору купівлі-продажу (4 години)

Тема 36: Зобов'язання з договорів дарування, довічного утримання та ренти (2 години)

Методичні вказівки. Договір купівлі-продажу є одним із найважливіших інститутів цивільного права. Відносини купівлі-продажу регулюються як ЦК України, так і багатьма спеціальними законодавчими актами, що обумовлює певні труднощі у вивченні даної теми. Вивчаючи цю тему, необхідно надати особливої уваги загальним положенням про купівлю-продаж, правовим ознакам цього договору а також законодавству України, країнах Середземномор'я.

Особливу увагу слід звернути на істотні умови договору купівлі-продажу, якість, комплектність, асортимент, ціну та строк в договорі купівлі-продажу.

Вимагає аналізу окремі види договорів цієї групи (дарування, довічне утримання, рента). Варто розкрити правову природу відповідних договорів в контексті порівняльного аналізу регламентації договорів за законодавством окремих європейських країн.

Оскільки ЦК України трактує купівлю-продаж як загальнородове поняття, яке охоплює всі види зобов'язань по відчуженню майна за встановлену ціну, то необхідно ознайомитись і з усіма існуючими на сьогодні різновидами договору купівлі-продажу. Тому після вивчення загальних правових засад купівлі-продажу необхідно перейти до ознайомлення з особливостями окремих видів купівлі-продажу: поставка, роздрібна купівля-продаж, купівля-продаж земельної ділянки та інших об'єктів нерухомості, зовнішньоекономічна купівля-продаж тощо.

При вивченні даної теми слід мати на увазі, що договори дарування, ренти та довічного утримання так само як і купівля-продаж опосередковують перехід майна у власність. Про те, кожен із цих договорів наділений своїми особливостями, які дозволяють виділити його.

Розглядаючи договір дарування необхідно пам'ятати, що цей договір так само належить до групи договорів, що опосередковують перехід майна у власність, проте перехід права власності на дарунок від дарувальника до обдаровуваного здійснюється безумовно і безстроково (назавжди).

При цьому особливу увагу слід звернути на момент переходу права власності від дарувальника до обдаровуваного, який законодавець пов'язує з моментом прийняття дарунка обдаровуваним (ч. 1 ст. 722 ЦК України). До того ж необхідно врахувати, що ЦК України у ч. 4 ст. 722 містить новелу, відповідно до якої прийняттям дарунка також вважається прийняття обдаровуваним документів, які посвідчують право власності на річ, інших документів, які посвідчують належність дарувальникові предмета договору, або символів речі (ключів, макетів тощо).

Питання для обговорення:

Заняття 1. Зобов'язання з договору купівлі-продажу (2 години)

1. Поняття та загальна характеристика договору купівлі-продажу в праві Італії та праві України.

2. Права та обов'язки продавця за договором купівлі-продажу.

3. Права та обов'язки покупця за договором купівлі-продажу.

4. Поняття та правові ознаки договору роздрібної купівлі-продажу за законодавством Іспанії та України.

5. Окремі різновиди договору роздрібної купівлі-продажу в праві Греції та України: продаж товару за зразками; продаж товарів з використанням автоматів; продаж товарів з умовою про доставку товарів.

Заняття 2. Зобов'язання з договору купівлі-продажу (2 години)

1. Види біржових контрактів за законодавством Франції та України.
2. Особливості укладення договорів купівлі-продажу на біржі.
3. Механізм укладення договорів купівлі-продажу на аукціоні. Тендер.
4. Договір постачання, Договір контрактації. Правова характеристика.
5. Договір міні.

Заняття 3. Зобов'язання з договорів дарування, довічного утримання та ренти (2 години)

1. Поняття та елементи договору дарування за законодавством України та у праві Німеччини.

2. Види договору дарування в праві Хорватії та України.

3. Поняття та елементи договору довічного утримання (догляду) у праві Мальти, Туреччини, Хорватії та України.

4. Права та обов'язки сторін за договором довічного утримання (догляду). Припинення договору довічного утримання (догляду).

5. Рента у праві Монако, Чорногорії, Албанії та України.

Термінологічне завдання: купівля-продаж, кількість товару, якість товару, асортимент, комплектність, евікція.

Реферати: «Договір купівлі-продажу і праві Словенії», «Види договорів купівлі-продажу у праві Кіпру», «Договір роздрібної купівлі-продажі за законодавством Боснії та України». «Договір дарування за законодавством Мальти, Греції та України».

Практичні завдання.

(відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття)

1. Розробити форму договору купівлі-продажу за законодавством України та Італії.

2. Сформулюйте, на підставі аналізу судової практики, юридичний казус із застосування норм про договір довічного утримання в праві України. Надайте порівняльну характеристику вирішення відповідного спору у праві Чорногорії.

3. Встановити перелік запроваджених рекомендацій ЄС щодо правової регламентації відносин ренти.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 1:

Кейс №1. Одеське виробниче об'єднання «Електронмаш» звернулося з позовом до ЗАТ «Соляріс-Дніпро» про стягнення боргу на суму 353 000 гривень, який не сплачений у відповідності до договору купівлі-продажу.

В результаті перевірки матеріалів встановлено: позивач передав із свого складу перевізнику – АТП № 1701 м. Одеса товар. Останній вивантажив товар у склад покупця і оформив відповідні перевізні документи. Але покупець, перевіряючи через 15 днів товар, відмовився сплатити за нього встановлену ціну, оскільки продані йому електричні двигуни в основному були непрацюючими. Позивач пояснив, що продав якісний товар; непрацюючими двигуни могли стати в результаті доступу води до них під час перевезення або на складі у покупця.

Яке рішення повинен прийняти суд? Обґрунтуйте свою позицію.

Кейс №2. Буре домовився з Дацюком про купівлю в нього телевізора, при цьому він передав Дацюку аванс і заявив, що наступного дня сам прийде за телевізором. Однак протягом тижня Буре так і не приїхав за телевізором. Дацюк зателефонував йому і запропонував, що телевізор доставить знайомий Дацюка Романов, якому Буре і передасть решту покупної ціни. Буре погодився.

Під час перевезення автомобіль Романова потрапив в аварію, і телевізор було розбито. Дізнавшись про це, Буре став вимагати повернення авансу, але Дацюк відмовив, заявивши, що аварія, як було встановлено сталася з вини Романова, а Буре сам дав згоду на перевезення телевізора. Крім того, Дацюк став вимагати від Буре повної сплати купівельної ціни, запропонувавши останньому пред'явити до Романова позов про відшкодування збитків за розбитий телевізор.

Як має бути вирішена справа? Чи змінилось би рішення, якби не Дацюк, а Буре за згодою Дацюка прислав за телевізором свого знайомого, і телевізор був би розбитий за схожих обставин?

Кейс №3. Відповідно до укладеного договору ТОВ «Люкс» (далі – ТОВ) зобов'язано передати 17 квітня у власність редакції газети «Ранок» (далі – Редакція) 20 комп'ютерів, за які редакція здійснила попередню оплату за ціною 1 000 грн за кожний комп'ютер. У договорі сторони передбачили, що за недопоставку комп'ютерів ТОВ сплачує Редакції неустойку у розмірі 2% від вартості непоставлених товарів.

Редакція звернулася 14 серпня в господарський суд з позовом до ТОВ про стягнення з останнього всієї перерахованої суми, неустойки за недопоставку товарів та процентів за користування чужими грошовими коштами за період з 18 квітня по 14 серпня.

Комп'ютери були поставлені 21 серпня та прийняті Редакцією. При розгляді спору в господарському суді ТОВ не визнало позовних вимог Редакції, посилаючись на те, що свої зобов'язання воно виконало.

Чи є підстави для задоволення позовних вимог редакції газети «Ранок»?

Кейс №4. У жовтні 2005 р. Литвиненко придбала в універмазі пральну машину. В лютому 2006 р. машина вийшла з ладу і Литвиненко звернулася до універномагу з проханням прийняти машину та повернути кошти, які вона за неї сплатила. В універмазі відмовили задовольнити це прохання, мотивуючи тим, що машина вийшла з ладу протягом перебігу гарантійного терміну, і вона може звернутися в авторизовану майстерню для гарантійного обслуговування.

Литвиненко відхилила пропозицію універмагу і звернулася до юридичної консультації з проханням підготувати позовну заяву до суду.

Чи правомірним було звернення Литвиненко до універмагу? Чи правомірно універмаг відмовив Литвиненко? Як вирішить адвокат проблему Литвиненко?

Кейс №5. Ларіонов придбав на ринку у приватного підприємця костюм і показав його подрузі. Остання повідомила, що в сусідньому магазині такий саме костюм коштує значно дешевше. Ларіонов повернувся на ринок, знайшов підприємця і став вимагати повернути йому частину купівельної ціни або прийняти костюм, а йому повернути гроші. Підприємець відмовився, а Ларіонов звернувся зі скаргою в юридичний відділ адміністрації ринку.

На які питання теми розраховане завдання? Які роз'яснення Ларіонов має одержати? Як слід було б вирішити справу, якщо б Ларіонов вдома виявив погано оброблені шви, а продавець відмовився прийняти костюм, пояснивши це тим, що небездоганна якість обробки швів є звичайним явищем для одягу турецького виробництва?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 2:

Кейс №6. 28 листопада 2011 р. АТ "Світанок" (позивач) звернулось із позовом до АТ "Насіння" (відповідача) про розірвання договору поставки насіння кукурудзи та сої. Під час судового розгляду справи були встановлені наступні обставини. 1 січня 2010 р. між позивачем та відповідачем був укладений договір, за умовами якого відповідач був зобов'язаний постачати позивачу перед початком посівних сезонів (2011 - 2012 рр.) насіння кукурудзи та сої. Означений договір був укладений позивачем з метою забезпечення своїх постійних партнерів - сільськогосподарських підприємств "Данко", "Нібулон" та інших посівним матеріалом та отримання від останніх за договорами поставки кукурудзяної та соєвої муки, необхідної для власного виробництва. У визначений договором термін (за 1 місяць до початку посівного сезону 2011 р.) позивач не отримав насіння кукурудзи та сої, у зв'язку із чим неодноразово звертався до відповідача з листами про відпуск насіння і, в кінцевому результаті, був вимушений купувати насіння у інших суб'єктів господарювання для забезпечення своїх партнерів посівним матеріалом. Тільки після закінчення посівного сезону відповідач повідомив позивача про свою готовність виконати зобов'язання за договором та відшкодувати понесені позивачем збитки. Утім позивач відмовився від прийняття простроченого відповідачем виконання

зобов'язання та направив йому пропозицію про розірвання договору. Відповідач не погодився на розірвання договору та у своїй відповіді позивачу зазначив, що останній неправомірно відмовляється від прийняття запропонованого ним виконання, оскільки така відмова є оперативно-господарською санкцією, яка не передбачена в укладеному між ними договорі. Зазначені обставини і стали підставою для звернення АТ "Світанок" до суду.

Яке рішення повинен постановити суд? Які правові наслідки несвоєчасного виконання господарсько-договірного зобов'язання? Чи правомірною є відмова АТ "Світанок" від прийняття виконання зобов'язання? У яких випадках сторона до договору може розірвати договір в односторонньому (позасудовому) порядку?

Кейс №7. Згідно з договором, укладеним між АТ «Пошук» і ФОП Крутовим, товариство зобов'язалося передати останньому вантажний автомобіль «Mercedes-Benz» в обмін на трикімнатну квартиру, що належала Крутову. Однак замість німецької вантажівки Крутову було запропоновано автомобіль «КамАЗ». Враховуючи те, що ціна автомобіля «КамАЗ» значно нижча за ціну квартири, Крутов погодився прийняти його за умови, що АТ здійснить доплату у розмірі 130 000 грн. Відповідну домовленість було оформлено додатковою угодою до основного договору. Через деякий час АТ відмовилося від сплати 130 000 грн і стало вимагати від Крутова повернення «КамАЗу», посиляючись на те, що договір поставки, який було укладено між сторонами, не передбачав такої 46 істотної умови, як строк виконання, і тому не може вважатися укладеним. Крутов же вважає, що сторони уклали договір міни, а строк не є істотною умовою цього договору. Сама ж по собі умова про доплату не перетворює договір міни на договір купівлі-продажу або поставки. Спір було передано до господарського суду.

На яке питання розраховане завдання? Назвіть істотні умови договору міни. У якій формі може укладатися договір міни? Чи може договір міни передбачати обмін майна на роботи або послуги?

Кейс №8. Постачальник та Покупець уклали договір поставки металопродукції. Ціна в договорі не була визначена. Строк поставки -через три місяці після укладення договору. Коли підійшов строк поставки продукції, ціна на неї у зв'язку із зміною кон'юнктури ринку виросла вдвічі. Постачальник вимагає оплати продукції за ціною, яка існує на день поставки. Покупець погоджується оплатити продукцію за ціною, яка існувала на момент укладення договору.

Вирішіть справу. Наведіть аргументи на користь кожної сторони.

Кейс №9. Згідно договору поставки його невід'ємною частиною є специфікація на товар. Специфікація сторонами не складалася. Однак через тиждень після укладення договору товар був переданий постачальником та прийнятий покупцем.

Чи буде такий договір вважатися укладеним?

Кейс №10. Полтавська обласна рада 17.10.1998 р. оголосила прилюдні торги об'єктів нерухомості, які знаходяться в м. Полтава, в м. Кременчук та в м. Миргород, власником яких вона стала у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 5 листопада 1991 р. № 311 «Про розмежування державного майна України між загальнодержавною (республіканською) власністю і власністю адміністративно-територіальних одиниць (комунальною власністю).

Іноземна фірма «ТВ трейдинг» (Франція) зацікавилась одним із об'єктів, які запропоновані до продажу, а саме, адміністративним будинком у м. Миргород, і вирішила прийняти участь у торгах. Представник іноземної фірми звернувся до українського адвоката з питанням надати юридичну допомогу в укладенні угоди купівлі-продажу.

Обґрунтуйте, за яких умов договір купівлі-продажу названого об'єкту буде дійсним. Які документи необхідно оформити покупцю для участі в торгах і купівлі об'єкту? Складіть проект договору купівлі-продажу.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 3:

Кейс №11. Пархоменко І. заключила в письмовій формі договір дарування з Фадєєвим К. За цим договором Пархоменко повинна була передати Фадєєву телевізор вартістю 15 750 грн., а Фадєєв повинен був відремонтувати і пофарбувати Пархоменко будинок. Фадєєв зробив вказану роботу, Пархоменко відмовилася передати Фадєєву телевізор. Фадєєв звернувся до суду з позовом до Пархоменко, в якому вимагав від неї виконання умов договору.

Вирішіть справу.

Кейс №12. За договором ренти, укладеним на 10 років, Погрібний передав у власність Тюніну жилий будинок вартістю 300 000 грн безоплатно. Відповідно до умов договору ренти було встановлено на користь Погрібного та його сестер Лідії і Марії у розмірі мінімальної заробітної плати. Через 8 років Марія вмерла, і Тюнін став сплачувати ренту тільки на користь Погрібного й Лідії у визначених раніше сумах. Коли ж під час зливи у телевізійну антену, встановлену Тюніним над будинком без громовідводу, вдарила блискавка, будинок згорів, він припинив виплати взагалі. Погрібний звернувся до суду з вимогою розірвати договір ренти й зобов'язати Тюніна відшкодувати вартість будинку, який знищено через недбалість останнього.

На яке питання розраховане завдання? Чи підлягають вимоги Погрібного задоволенню? Форма та строк виплати ренти. Хто несе ризик випадкового знищення (пошкодження майна), переданого під виплату ренти?

Кейс №13. Неповнолітній Пономаренко подарував на день народження своєму товаришеві, повнолітньому Сидорову, картину. Після того як батьки Пономаренка виявили, що картина зникла з їх квартири і з'ясували обставини,

вони звернулися до батьків Сидорова з вимогою про повернення картини, зазначивши, що вона дуже дорога.

Батьки Сидорова пояснили, що картину повернути неможливо, бо Сидоров її продав, а гроші відшкодувати вони не мають наміру. В справі сина вони не втручаються і про подарунок вони нічого не знали. Мати Пономаренка звернулася з позовом до Сидорова з вимогою відшкодувати вартість картини.

Як вирішити спір?

Кейс №14. У серпні 2004 р. між Моховим та Васильєвим був укладений договір довічного утримання, за яким Мохов передав у власність Васильєву 1/2 частину жилого будинку, а Васильєв зобов'язувався утримувати Мохова, надаючи йому матеріальне забезпечення. Забезпечення Васильєв надавав до липня 2006 р.

У вересні 2005 р. Мохов звернувся до суду з позовом про розірвання договору, повернення йому частини будинку та виселення з будинку Васильєва. У відповіді на позов Васильєв мотивував припинення забезпечення тим, що виплати заробітної плати йому затримують і він не в змозі виконувати взяті на себе зобов'язання в повному обсязі. Також Васильєв просив залишити йому у власності 1/4 частину будинку у рахунок суми утримання, яке він фактично надав Мохову у період з серпня 2004 р. по липень 2005 р. Заперечуючи проти виселення, Васильєв посилався на ст. 168 Житлового кодексу України, відповідно до якої виселення можливе лише з його згоди, а іншого житла він не має.

Відповідно до рішення суду договір довічного утримання було розірвано, в компенсації Васильєву зроблених витрат було відмовлено. В частині виселення Васильєва із будинку суд у позові відмовив.

Чи правильне рішення прийняв суд? Які наслідки розірвання договору довічного утримання?

Кейс №15. Ковальов та Нестеренко уклали договір довічного утримання відповідно до якого Ковальов передав у власність Нестеренку жилий будинок, а Нестеренко виплатив Ковальову одноразове матеріальне забезпечення у сумі 20.000 гривень. Через рік при проведенні поточного ремонту будинку було виявлено, що основні несучі конструкції внаслідок підвищеної вологості підвалу прийшли в непридатний стан і будинок є непридатним для проживання. Нестеренко звернувся з позовом до суду про розірвання договору і відшкодування збитків, мотивуючи це тим, що будинок має недоліки, не застережені відчужувачем. Ковальов проти позову заперечував, тому що законодавство України, що регулює договір довічного утримання, не містить такої підстави розірвання договору з ініціативи набувача.

Вирішіть справу. Які відмінності між договором довічного утримання та договором купівлі-продажу?

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть класифікацію договорів купівлі-продажу за законодавством України та Греції.
2. Що може бути предметом договору купівлі-продажу?
3. Хто має право на продаж товару?
4. Які правові наслідки відмови продавця передати товар?
5. Хто несе ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження товару і з якого моменту?
6. Які правові наслідки передання товару неналежної якості?
7. Які правові наслідки передання некомплектного товару?
8. Які особливості договору постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу?
9. Що є предметом договору дарування в праві України та Іспанії?
10. В якій формі укладається договір дарування нерухомих речей?
11. Чи підлягає договір дарування нерухомих речей державній реєстрації?
12. В який момент договір дарування вважається укладеним? В який момент у обдаровуваного виникає право власності на дарунок?
13. Який може бути встановлений обов'язок обдаровуваного на користь третьої особи? Якими є наслідки порушення такого обов'язку?
14. В яких випадках дарувальник має право відмовитися від договору дарування, а в яких має право вимагати його розірвання?
15. Які ознаки дозволяють виділити договір пожертви в окремий вид договору дарування?
16. Які спеціальні підстави розірвання договору пожертви за законодавством окремих європейських країн?
17. Поняття та юридична характеристика договору довічного утримання (догляду) в праві Німеччини.
18. Форма договору довічного утримання (догляду). Сторони, їх права та обов'язки за договором довічного утримання (догляду).
19. Розірвання договору довічного утримання (догляду) та його правові наслідки.
20. Особливості правового регулювання відносин ренти в Україні, Італії та Франції.

Нормативно-правові акти:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) // <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html>
3. Code Civil // <https://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-civile>
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.
5. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.12.2004 року №1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1952-15>.
6. Правила роздрібною торгівлі непродовольчими товарами: Наказ Міністерства економіки України від 19.04.2007 року №104 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07#Text>.
7. Про реалізацію окремих положень Закону України «Про захист прав

Наукова література:

1. Анатійчук В.В. Деякі особливості змісту договору купівлі-продажу майнових прав на об'єкт будівництва. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. 2019. № 1. Том 30 (69). С. 36-40.
2. Гавінська О.А. Правове регулювання посвідчення договору довічного утримання (догляду). *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*, 2019. №1. С. 201-215.
3. Єгоричева О. Договір роздрібної купівлі-продажу як підстава виникнення у покупця статусу споживача. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. №3. С. 28-32.
4. Кульчицька Д. О. Правова природа договору дарування // Модернізація та сучасні українські та світові наукові дослідження: матеріали міжнародної студентської наукової конференції (Т. 5), 29 травня, 2020 рік. Львів, Україна: Молодіжна наукова ліга. С. 15-17. (DOI 10.36074/29.05.2020.v5.)
5. Мамченко Ю. Особливості сучасного договору поставки. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 6 (34), vol. 3. С. 121 – 127.
6. Мирославський С.В. Правове регулювання відповідальності сторін за договором купівлі-продажу: проблемні аспекти. *Правова інформатика*. 2015. №2. С. 73-78.
7. Патинка Ю.О. Правові проблеми укладення договору купівлі-продажу з використанням мережі Інтернет. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 3. С. 53-56.
8. Пожоджук Р. В. Поняття та правова природа договору постачання електричної енергії через приєднану мережу як споживчого договору. *Приватне право і підприємництво*. 2015. Вип.14. С.119-122.
9. Розгон О. Визнання недійсним договору дарування, вчиненого фізичною особою помилково або під впливом обману. *Офіційний бюлетень Національної асоціації адвокатів України*. 2019. № 1-2 (50). С. 21-35.
10. Сердюк А.О., Федчишин Ю.В., Назарова І.В. Договір довічного утримання: порівняльно-правовий аналіз. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №8. С. 156-159.
11. Товкун І., Зал Д. Укладення договору поставки у спрощеній формі: на матеріалах судової практики. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №5. С. 40 – 44.
12. Ткаченко М.В. Особливості укладення договору довічного утримання на користь третьої особи. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 2. С. 24-29.
13. Ткаченко М.В. Припинення договору довічного утримання в цивільному праві зарубіжних країн. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 34-38.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ XII. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ МАЙНА У КОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ, ЧЕХІЇ, УГОРЩИНИ, РУМУНІЇ

Тема №37. Загальна характеристика групи зобов'язань. Правова характеристика договору оренди (2 години)

Тема №38. Зобов'язання з договору найму житлового приміщення й інші житлові зобов'язання. Оренда державного і комунального майна (4 години)

Тема №39. Договір фінансової оренди. Договір оренди земелі. Прокат. Договір оренди транспорту. Позичка (4 години)

Методичні вказівки. Договір найму (оренди) опосередковує відносини з передачі майна у платне тимчасове володіння і користування. Сутність цих відносин полягає в тому, що власник або інший законний володільць майна на платних засадах дозволяє господарську або іншу експлуатацію свого майна іншими особами, зберігаючи за собою право власності або інше речове право. У §1 гл. 58 містяться загальні положення про договір майнового найму (оренди), які поширюються на всі види найму. Водночас у ЦК України, інших законодавчих актах можуть встановлюватися спеціальні положення щодо врегулювання окремих видів найму. Зокрема, Законом України «Про оренду державного та комунального майна» визначаються особливості найму об'єктів державної і комунальної власності.

При вивченні даної теми необхідно звернути увагу на особливості предмету договору, яким може бути індивідуально визначена неспоживна річ. ЦК України визначив, що предметом договору оренди можуть бути майнові права (майнові права автора та суб'єкта авторського права, володільця об'єкта права промислової власності, права на чужі речі тощо). Крім загальних положень про договір майнового найму (оренди) ЦК України містить спеціальні норми, якими регулюються окремі види договорів найму (оренди), до яких належать: прокат; найм (оренда) земелі; найм (оренда) будівлі або іншої капітальної споруди; найм (оренда) транспортного засобу та лізинг. На підставі аналізу правових актів інших країн необхідно здійснити порівняльну характеристику видів договорів відповідної групи зобов'язань.

Розглядаючи зазначені види договорів, слід звернути увагу на те, що всі вони є різновидами договору майнового найму (оренди), а отже, на відносини, що випливають із таких договорів, розповсюджуються всі основні положення щодо договору майнового найму (оренди), крім випадків, коли спеціальними нормами передбачений інший спосіб регулювання відносин. Тобто в даному випадку діє принцип співвідношення загального та спеціального законодавства: спочатку треба звернутися до спеціальних норм, що присвячені врегулюванню цього виду відносин, а якщо щось не врегульоване спеціальними нормами, треба застосовувати загальні положення про договір майнового найму (оренди).

Питання для обговорення:

Заняття 1. Загальна характеристика групи зобов'язань. Правова характеристика договору оренди (2 години)

1. Поняття та загальна характеристика договору майнового найму (оренди) за законодавством Чехії, Угорщини, Румунії, України.
2. Предмет, сторони та строк договору майнового найму (оренди).
3. Права та обов'язки наймача за договором майнового найму (оренди).

4. Права та обов'язки наймодавця за договором майнового найму (оренди).
5. Підстави та порядок припинення договору найму.

Заняття 2. Зобов'язання з договору найму житлового приміщення й інші житлові зобов'язання. Оренда державного і комунального майна (2 години)

1. Поняття договору найму (оренди) житла та його види в праві Румунії.
2. Предмет договору найму (оренди) житла.
3. Сторони у договорі найму (оренди) житла. Поняття члена сім'ї наймача та тимчасових мешканців в праві Чехії та України.
4. Права та обов'язки наймача, членів його сім'ї та наймодавця за законодавством України та Угорщини.
5. Підстави та порядок припинення договору найму житла. Наслідки припинення договору.

Заняття 3. Зобов'язання з договору найму житлового приміщення й інші житлові зобов'язання. Оренда державного і комунального майна (2 години)

1. Правова характеристика договору оренди державного і комунального майна за законодавством України і Чехії.
2. Предмет і суб'єкти відносин оренди державного і комунального майна.
3. Порядок укладення договору оренди державного і комунального майна в праві України.
4. Юридичний механізм визначення сторони оренди державного і комунального майна.
5. Припинення і продовження дії договору оренди державного і комунального майна в праві.

Заняття 4. Договір фінансової оренди. Договір оренди землі. Прокат. Договір оренди транспорту. Позичка (2 години)

1. Договір оренди землі. Істотні умови договору в праві України і Угорщини.
2. Порядок укладення договору оренди землі.
3. Поняття та види договору лізингу в праві України і Чехії.
4. Суб'єкти та об'єкти договору лізингу.
5. Зміст договору лізингу.

Заняття 5. Договір фінансової оренди. Договір оренди землі. Прокат. Договір оренди транспорту. Позичка (2 години)

1. Характеристика договору найму (оренди) транспортних засобів в праві Чехії і України.

2. Порядок укладення договору найму (оренди) транспортних засобів. Форма договору в праві Румунії та України.
3. Зміст договору найму (оренди) транспортних засобів.
4. Договір прокату. Відмінності від договору оренди транспортних засобів.
5. Поняття та загальна характеристика договору позички.

Термінологічне завдання: конкурс, аукціон, проведення торгів, лізинг, прокат, транспортний засіб, житлове приміщення, член сім'ї, земельна ділянка.

Реферати: «Система зобов'язань з передачі майна у користування за законодавством України і Румунії», «Особливості укладення договору на аукціоні та в порядку конкурсу за законодавством України». «Рекомендації Ради ЄС в сфері регулювання відносин оренди».

Практичні завдання.

(відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття)

1. Надати порівняльну характеристику відповідного договору найму (оренди) за законодавством України, Румунії, Чехії, Угорщини.
2. Визначити нормативно-правові акти України, Румунії, Чехії, Угорщини, якими регламентовані відносини окремих видів найму (оренди).
3. Проведіть класифікацію договорів найму (оренди) за законодавством України, Чехії, Румунії, Угорщини.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 1:

Кейс №1. 3 січня 2014 року Селезньова домовилася з Іванівською про те, що остання надає їй в користування арфу строком на 6 місяців. Після спливу цього строку Іванівська не вимагала від Селезньової повернення арфи і Селезньова продовжувала нею користуватися. Плата за арфу вносилася нею щомісячно. 5 вересня 2018 року. Квартиру Селезньової з вини її сусіда було залито водою, арфа була пошкоджена. Іванівська звернулася з позовом до Селезньової, в якому вимагала стягнути вартість арфи. Селезньова заперечувала проти позову, посилаючись на те, що її вини у пошкодженні арфи немає, тому вона не повинна нести відповідальність за її пошкодження.

Вирішіть справу, наведіть аргументи на користь кожної сторони спору.

Кейс №2. Шульгін здав Мілюкову в суборенду на один рік склад, орендований ним у Романова на півроку для зберігання будівельних матеріалів. Мілюков встановив в складському приміщенні швейні машини і організував пошиття пальто на продаж. Дізнавшись про це, Романов зажадав від Шульгіна дострокового розірвання договору оренди і в рахунок відшкодування збитків - орендну плату за весь термін оренди, вказаний в договорі.

Чи законні дії орендаря Шульгіна і орендодавця Романова? Як повинен вчинити суборендар Мілюков?

Кейс №3. Акціонерне товариство «Агробуд» передало в найм акціонерному товариству «Трест 12» бетонозмішувач строком на 5 років. Із згоди наймодавця наймач передав бетонозмішувач у піднайм товариству з обмеженою відповідальністю «Зоря» строком на 3 роки. Через 6 місяців «Агробуд» і «Трест 12» вирішили розірвати договір найму за згодою сторін. Відповідно вони зажадали повернення бетонозмішувача від ТОВ «Зоря». Останнє відмовилося повернути відповідний об'єкт, посилаючись на укладений договір піднайму строк якого ще не закінчився.

Вирішіть справу. Чи зміниться рішення, якщо: 1) договір найму був розірваний в зв'язку з несплатою наймачем плати за найм? 2) бетонозмішувач був зданий в піднайм без згоди наймодавця?

Кейс №4. Підприємство «Ельф» уклало договір оренди нежилого приміщення з ТОВ «Вега» терміном на 5 років. Через 4 роки ТОВ «Вега» за договором купівлі-продажу нерухомості продало вказане приміщення ТОВ «Ніка».

Підприємство «Ельф» звернулося до ТОВ «Ніка» з пропозицією переукласти договір оренди, але в цьому йому було відмовлено. Протягом наступного року Підприємство «Ельф» продовжувало користуватися приміщенням, а орендну плату перераховувало ТОВ «Вега». Через декілька місяців ТОВ «Ніка» звернулося до суду з позовом про стягнення з підприємства «Ельф» суми орендної плати за користування приміщенням, що знаходиться у їх власності, з урахуванням штрафних санкцій. Підприємство «Ельф» проти позову заперечувало, посилаючись на те, що договір оренди в них укладено з ТОВ «Вега» (ТОВ «Ніка» відмовилося від його переукладення), і тому орендна плата також сплачувалася ТОВ «Вега».

Вирішіть справу.

Кейс №5. Борисенко і Столипін уклали договір, за яким Столипін передав Борисенку строком на чотири роки в найм стару швейну машину німецького виробництва в робочому стані за умови сплати 200 грн. щомісячно. Зазначену машину Борисенко удосконалив, встановивши декілька декілька нових додаткових приладів, і згодом почав використовувати для надання послуг. Через деякий час Столипін безслідно зник, а через чотири роки його було оголошено померлим. Марков, як єдиний спадкоємець Столипіна, продав швейну машину Ковалевському. Останній звернувся до Борисенка з вимогою передання йому цієї машини та виплати всіх доходів, які той отримав від користування нею з дня її набуття. Борисенко задовільнити вимогу відмовився.

Справу було передано до суду.

Борисенко у свою чергу подав позов до Маркова як правонаступника наймодавця Столипіна про визнання його співвласником швейної машини, оскільки поновлення останньої зробило її фактично новою.

Як вирішується питання правонаступництва в разі зміни власника предмета найму? Які правові наслідки поліпшення та зміни предмету найму? Вирішіть спір.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 2:

Кейс №6. Гончаров уклав договір найму жилого будинку з його власником Вороновим на п'ять років, при цьому дві кімнати відразу ж здав Мусієнкову за договором піднайму на той же строк. Мусієнков самовільно прорубав зовнішню стіну та, встановивши в ній двері, обладнав собі окремий вихід. Через п'ять років Воронов відмовив Гончарову в продовженні договору, а через три місяці після цього уклав договір найму з Ягутіним. Гончаров подав позов до суду про визнання договору з Ягутіним недійсним та про відшкодування збитків, заподіяних відмовою переукласти з ним договір. Одночасно Воронов подав зустрічний позов до Гончарові з вимогою про відшкодування збитків, пов'язаних із відновленням пошкодженої Мусієнковим стіни будинку. Мусієнков на той час виїхав у невідомому напрямку.

Які рішення із зазначених позовів повинен прийняти суд? Обґрунтуйте відповідь.

Кейс №7. До Матросова, що знімав квартиру за договором найму у Гулака, приїхали із села два приятелі і жили у нього більше року. Довідавшись про це, Гулак подав позов до суду про дострокове розірвання договору найму із Матросовим, оскільки той пустив пожити тимчасових мешканців без дозволу господаря та до того ж на такий тривалий строк. Одночасно він просив суд зобов'язати Матросова відшкодувати вартість ремонту забрудненої ним квартири.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Кейс №8. Косенко за договором найму здав квартиру Ломову, який влаштував у квартирі склад вогненебезпечних товарів, що мали сильний запах. Цими товарами Ломов торгував на ринку. Сусіди сказали про це Косенко, він подав до суду позов про дострокове розірвання договору найму, відшкодування 50 грошових витрат на ремонт квартири, а також відшкодування моральної шкоди на користь сусідів.

Чи є протиправними дії Ломова? Чи правомірні вимоги Косенко про дострокове розірвання договору найму та відшкодування матеріальної і моральної шкоди? Яке рішення може прийняти суд?

Кейс №9. Фокін, орендувавши у Сивцова будинок з ванною на три літні місяці, виявив, що у ванній був скол в місці зливу води і ванна не тримала воду. Він замінив ванну, а її вартість і вартість роботи по заміні ванни вирахував з орендної плати. Сивцов з цим не погодився і зажадав від Фокіна повної орендної плати.

Що вправі був вимагати Фокін від Сивцова при виявленні скола у ванній? Чи мав право Фокін вираховувати з орендної плати вартість нової ванни і вартість робіт по її установці?

Кейс №10. Стеценко у зв'язку з закордонним відрядженням надав Черненко у тимчасове користування однокімнатну квартиру з усіма меблями та іншим майном. Черненко під час проживання в квартирі виконав такі роботи: у ванній кімнаті облицював стіни кахельною плиткою; у вхідні двері врізав новий замок; облаштував балкон; приладнав до вхідних дверей ящик для кореспонденції; При поверненні Стеценка з відрядження Черненко звернувся до нього з вимогою про відшкодування вартості витрат. Стеценко відмовився виконувати такі вимоги. Звільняючи квартиру, Черненко зняв з дверей ящик для кореспонденції, зняв замок з дверей. Проти таких дій Черненка Стеценко заперечував.

Як вирішити спір?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 3:

Кейс №11. ТОВ «Мавка» (далі – ТОВ), ПАТ «Укрпромбанк» (далі – банк) та машинобудівельний завод уклали договір лізингу, за яким ТОВ отримало устаткування для лісопилки строком на чотири роки. Лісопилку було поставлено і змонтовано представниками заводу, однак у процесі експлуатації неодноразово виявлялися виробничі дефекти, що зробило її подальше використання вкрай не вигідним. ТОВ звернулося до заводу з вимогою замінити устаткування, однак одержало відмову через те, що в даний час устаткування для лісопилок він не виробляє і задовольнити вимоги не має можливості. Тоді ТОВ звернулося до банку з проханням розірвати договір лізингу. Банк, у свою чергу, також відмовив ТОВ, вважаючи, що відповідальність за вибір постачальника і всі пов'язані з цим ризики повинен нести лізингоодержувач. Пари цьому банк заявив, що згоден розірвати договір, якщо йому будуть відшкодовані: повна вартість устаткування для лісопилки і неодержані доходи у вигляді платежів за користування лісопилкою. ТОВ така пропозиція не задовольнила, і воно звернулося до суду з позовом про розірвання договору лізингу.

Вирішіть справу.

Кейс №12. Каравайкин, не вказавши недоліки електричної пили, за договором позички передав її Клейнману, що будував собі будинок. При розпилюванні дошок Клейнман виявив, що диск у пили викривлений і розпил виходить нерівномірним, а мотор працює з явним перевантаженням. З відома Каравайкина Клейнман змінив диск новим і виставив рахунок до оплати за ремонт електричної пили. Каравайкин відмовився оплатити рахунок, мотивуючи це тим, що Клейнман і так користується електричною пилою безоплатно.

Хто має рацію: позичкодавець Каравайкин чи користувач Клейнман?

Кейс №13. За договором фінансового лізингу лізингодавець придбав у продавця обладнання та передав його лізингоодержувачу за актом приймання-передачі. Через деякий час у приміщенні лізингоодержувача, де знаходилося обладнання, трапилася пожежа, внаслідок якої обладнання повністю вийшло з ладу.

Хто буде нести майнові наслідки знищення обладнання?

Кейс №14. АТ «Ост» здало в оренду ТОВ «Вест» нежилу будівлю для організації виробництва та розміщення офісу на строк 10 років. За окремим договором оренди на такий самий строк АТ «Ост» передало ТОВ «Вест» земельну ділянку, на якому було розміщена будівля. Обидва договори були зареєстровані у встановленому порядку.

Через рік АТ «Ост» звернулося до суду з вимогою до ТОВ «Вест» про розірвання договору оренди будівлі у зв'язку з несплатою ТОВ «Вест» орендної плати протягом більш, ніж 5 місяців поспіль. Договір оренди будівлі був розірваний.

ТОВ «Вест» встановило на земельній ділянці, яка оточує будівлю, паркан та відмовилося пропускати в будівлю представників АТ «Ост» та нових орендарів.

Що має робити АТ «Ост» для захисту свого права, якщо за договором оренди земельної ділянки ТОВ «Вест» вчасно сплачує орендну плату?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 4:

Кейс №15. Фермер Б. на орендованій ріллі займався власною господарською діяльністю – вирощуванням зернових сільськогосподарських культур. Договір оренди земельної ділянки укладено із власником у січні 2005 р. строком на 5 років. У грудні 2009 р. фермер Б. уклав новий договір оренди цієї земельної ділянки із власником, який починав діяти після закінчення строку попереднього договору. Після укладення договору фермер Б. звернувся до відповідних суб'єктів для його реєстрації. Навесні він розпочав роботи, у результаті яких земельна ділянка була засіяна сільськогосподарськими культурами. Зареєстровано договір оренди у квітні 2010 року. Утім, у січні 2010 р. власник земельної ділянки вмер. Спадкоємці набули право власності та, дізнавшись про те, що ділянка засіяна, звернулися до суду із позовом про усунення перешкод у реалізації права власності. Свій позов вони мотивували тим, що попередній договір оренди вже закінчив свою дію, а новий почав діяти вже після смерті спадкодавця.

Яке рішення має прийняти суд? Чи підлягає позов задоволенню? Які органи здійснюють державну реєстрацію договорів оренди земельної ділянки? Чи є така реєстрація обов'язковою? З якого моменту договір оренди земельної ділянки вважається укладеним?

Кейс №16. Фермерське господарство “Акрополь” орендувало в селі земельну ділянку для вирощування сільськогосподарської продукції. Згодом голова фермерського господарства вирішив змінити цільове призначення земельної ділянки і самовільно почав будівництво крамниці на ній. Голова сільської ради надіслав письмове попередження з вимогою привести земельну ділянку у відповідність до норм чинного законодавства. Однак його вимоги проігноровані, внаслідок чого голова сільської ради звернувся до суду з позовом про дострокове розірвання договору оренди землі. Визначте коло прав і обов’язків користувачів земельних ділянок.

Чи є дії голови фермерського господарства правомірними? Вирішіть справу.

Кейс №17. Приватному підприємству “Агропромбуд” за результатами аукціону надано в оренду земельну ділянку для будівництва адміністративної будівлі. Орендар за договором суборенди передав частину земельної ділянки в користування приватному підприємству “Стелсі” для розміщення кондитерського цеху. Представник Державної інспекції сільськогосподарства України звернувся до суду з позовом про розірвання договору оренди і вилучення земельної ділянки у зв’язку з її нецільовим використанням.

Вирішіть справу. Охарактеризуйте інститут орендного землекористування.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 5:

Кейс №18. Фермер Кришкін за договором позички передав фермеру Коневу в справному стані вантажівку для одноразового перевезення кавунів в кооперативний магазин. По дорозі назад мотор вантажівки заглох і Конев попросив водія машини, що зустрілася, за платню відбуксирувати вантажівку в господарство Кришкіна. Останній зажадав від Конєва за свої кошти полагодити вантажівку, а Конєв відмовився і зажадав від Кришкіна сплатити вартість доставки йому зламаної вантажівки.

Чи зобов’язаний Конєв полагодити вантажівку за свої кошти? Чи зобов’язаний Кришкін оплатити вартість доставки йому зламаної вантажівки?

Кейс №19. Фермер Онишко взяв в оренду у сільськогосподарського підприємства автофургон для перевезення овочів та фруктів на ринок. Сільськогосподарське підприємство передало автофургон без документів на нього. Працівник ДАІ, виявивши відсутність у Онишка документів на автофургон, затримав автомобіль для з’ясування питання про його власника. За час затримання вантаж зіпсувався. Фермер вимагає від сільськогосподарського підприємства відшкодування завданих збитків.

Чи правомірні вимога фермера Онишка до сільськогосподарського кооперативу? Які дії вправі був здійснити фермер Онишко, коли

сільськогосподарське підприємство не передало йому документів на автофургон?

Кейс №20. Малишев та Козін уклали договір оренди автомобіля, який належав Козіну. Через певний час Козін дізнався, що Малишев зареєструвався як СПД - фізична особа та використовує орендований автомобіль як таксі.

Козін звернувся до Малишева з вимогою про збільшення орендної плати, встановивши її в розмірі 30% від доходу, який одержує Малишев від експлуатації його автомобіля. Малишев не погодився. Тоді Козін звернувся до нього з вимогою про розірвання договору оренди, оскільки автомобіль використовується не за призначенням.

Вирішіть справу.

Кейс №21. Зайцев Ігор, 16 років, студент коледжу, в липні взяв напрокат на човновій станції човен вартістю 35 000 грн. В установлений час Зайцев човен не повернув, пояснив, що його в нього украли, коли він купався. Завідувач човною станцією звернувся до юрисконсульта за роз'ясненням, чи буде Зайцев нести майнову відповідальність, якщо з'ясується, що у нього човна немає.

Яку відповідь повинен надати юрисконсульт?

Питання для самоконтролю:

1. Дайте поняття договору позички в праві Угорщини.
2. Чим договір позички відрізняється від інших договорів (наприклад, від договору найму (оренди), договору позики тощо)?
3. Особливості суб'єктного складу договору позички.
4. В якій формі слід укладати договір позички?
5. Поняття та загальна характеристика договору найму (оренди) житла.
6. Підстави та порядок розірвання договору найму (оренди) житла. Правові наслідки розірвання договору.
7. Поняття та загальна характеристика договору оренди житла з викупом.
8. Які ознаки дають підстави для виділу найму (оренди) в окремий тип договірних зобов'язань?
9. Сторони договору найму (оренди) та їх права і обов'язки.
10. Дайте визначення договору найму (оренди) земельної ділянки і розкрийте його характерні ознаки в праві Румунії.
11. Поняття договору найму будівлі або іншої капітальної споруди і його характерні ознаки за цивільним законодавством Чехії.
12. Дайте визначення договору оренди підприємства і охарактеризуйте його сутність.
13. Дайте визначення договору оренди транспортного засобу, охарактеризуйте його сутність.
14. Чим обумовлюється специфіка договору оренди транспортного засобу?
15. За якими ознаками договір лізингу виділений в окремий вид договору найму?
16. Які існують види та форми лізингу?
17. Що є предметом договору лізингу?
18. В якій формі укладається договір лізингу?

19. Якими є істотні умови договору лізингу?
20. Які права та обов'язки сторін договору лізингу?

Нормативні акти:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.
3. Житловий кодекс УРСР // ВВР УРСР. – 1983. – №28. – Ст.547. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>.
4. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny // <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640160093>.
5. Про житловий фонд соціального призначення: Закон України від 12 січня 2006 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3334-15#Text>.
6. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.12.2004 року №1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1952-15>.
7. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04 лютого 2021 року: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>.
8. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 10 квітня 1992 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text>.
9. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>.

Наукова література:

1. Баріловська Т.А. Теоретичні аспекти договору найму житла/ *Часопис Київського університету права*. -К.:Київський універ.права НАНУ, 2020/1,N № 1.- С.4011-414
2. Бойко Н.М. Договір позички: монографія. Івано-Франківськ, Нова зоря. 2015. 290 с.
3. Вилегжаніна В.В. Порядок укладення договору найму (оренди) земельної ділянки та момент передачі об'єкта оренди. *Актуальні питання публічного та приватного права*. 2015. № 3(11). С. 82-90.
4. Габріадзе М.Р. Правове регулювання договору лізингу за цивільним законодавством України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Випуск 5. Том 1. С. 47-52.
5. Калаур І.Р. Договірні зобов'язання з передання майна в користування: проблеми теорії і практики: Монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. 480 с.
6. Кармаза О. Договір найму житла та договір оренди житла: їх співвідношення. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 2. С. 18-23.
7. Лепех М. Сторони споживчого договору фінансового лізингу. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №6. С. 34 – 38.
8. Обіход О.М. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди за цивільним законодавством України // *Часопис цивілістики*. 2017. Випуск 24. С. 20-26. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9137/20-26.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

9. Тарасенко Л.Л. Форма договору найму (оренди) транспортного засобу. Адвокат. 2012. № 12. С. 40-43.

10. Федорончук А.В. Договір прокату в сучасному цивільному обороті. *Право і суспільство*. Ів.-Франківськ: Фоліант, 2017. С.151-160.

11. Чуркін І.А. Особливості укладення договору найму (оренди) автомобільного транспортного засобу без екіпажу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 2. С. 94-97.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ XIII. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ТА СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ

Тема 40. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності (2 години)

Тема 41. Зобов'язання з договору комерційної концесії (франчайзинга) (2 години)

Методичні вказівки. Одним з основних правових засобів опосередкування відносин з приводу створення і використання результатів інтелектуальної, творчої діяльності виступають договори у сфері інтелектуальної власності. У системі договірних зобов'язань вони відіграють подвійне значення: з одного боку - сприяють реалізації майнових прав та інтересів авторів (винахідників, виконавців) та їх правонаступників, з іншого - забезпечують можливість доступу й ознайомлення членів суспільства з результатами творчої діяльності.

Необхідно враховувати, що у галузі інтелектуальної діяльності укладається велика кількість різних за своїм характером і природою договорів, певну частину з яких становлять специфічні договірні конструкції, притаманні лише зазначеній сфері. Різноманітність видів творчої діяльності обумовлюють численність правочинів, якими опосередковуються відносини по створенню і використанню їх результатів. Окрему групу правочинів становлять договори, що стосуються інтелектуальної діяльності у галузі авторського права та суміжних прав (видавничий договір, договір про депонування рукопису, постановочний договір, сценарний договір, договір художнього замовлення, договір про використання твору декоративно-прикладного мистецтва у промисловості, договори у сфері створення і використання об'єктів суміжних прав, договір на управління майновими правами авторів на колективній основі тощо).

Договори у сфері інтелектуальної власності можуть регулювати відносини як з приводу створення об'єкта інтелектуальної власності, так і щодо використання раніше створеного об'єкта. Існують правочини, які передбачають створення та передачу результату творчості для використання у встановленому обсязі.

При вивченні ліцензійних договорів слід мати на увазі, що обсяг прав, які передаються за даними договорами, зумовлюється вибором сторонами виду ліцензії. Розрізняють патентні та безпатентні ліцензії. Патентними визнаються ліцензії, об'єкти яких захищені охоронними документами. Безпатентними є ті ліцензії, об'єкти яких не мають патентної охорони, зокрема ноу-хау. Предметом договору першої групи є надання комплексу виключних правомочностей на: використання винаходу, виготовлення на його основі продукту, виробництво, продаж виготовленого продукту. Друга група ліцензійних договорів поділяється на два види: договори на винаходи, на які ще не подано патентної заявки або на які патентні заявки подано, але патент ще не видано або які зберігаються як конфіденційна інформація.

Договір комерційної концесії є новим видом зобов'язань в цивільному праві України. Франчайзинг як метод збуту дозволяє виробникові відомих для споживача і таких, які мають попит, товарів або послуг розширити їх виробництво та збут шляхом відкриття нових компаній, не вкладаючи при цьому власних або запозичених коштів. За договором комерційної концесії правоволоділець надає користувачеві за плату в користування права на об'єкти права інтелектуальної власності правоволоділця, які визначені як «комплекс прав», належних правоволоділцю.

При вивченні цієї теми потрібно звернути увагу на те, що оскільки за даним договором надаються в користування права на об'єкти права інтелектуальної власності, до правовідносин сторін застосовуються норми спеціального законодавства.

Питання для обговорення:

Заняття 1. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності (2 години)

1. Поняття, загальна характеристика та види договорів на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності у Норвегії та Україні.

2. Договори про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності: поняття, сторони та зміст.

3. Договори про створення за замовленням та використання об'єкта права інтелектуальної власності в Україні та Фінляндії: поняття, сторони та зміст.

4. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності.

5. Ліцензійні договори про передачу виключних прав на об'єкти промислової власності, їх поняття і види в Данії, Швеції та Україні.

Заняття 2. Зобов'язання з договору комерційної концесії (франчайзинга) (2 години)

1. Поняття, правова характеристика та сфера застосування договору комерційної концесії в праві Ісландії, Швеції та України.

2. Об'єкти договору комерційної концесії.

3. Сторони, форма та порядок укладення договору комерційної концесії за законодавством Фінляндії та України.

4. Зміст договору комерційної концесії.

5. Зміна та припинення договору комерційної концесії. Комерційна субконцесія.

Термінологічне завдання: виключні права, творчість, твір, патент, винахід, корисна модель, промисловий зразок, знаки для товарів і послуг; зазначення походження товару, комерційна тасмниця, ліцензія, виключна, одинична, невиключна ліцензія; повна ліцензія, субліцензія, перехресна ліцензія, зворотна ліцензія, відкрита ліцензія, примусова ліцензія, ноу-хау, концесія, ліцензійний договір, безпатентний ліцензійний договір, договір на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт, фундаментальні наукові дослідження, прикладні наукові дослідження.

Реферати: «Місце договору на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт у системі цивільно-правових договорів за

законодавством ЄС»; «Правове оформлення обороту ноу-хау в Україні та Швеції», «Рекомендації ЄС у сфері права інтелектуальної власності: загальні риси», «Договір комерційної концесії в праві Норвегії».

Практичні завдання:

(відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття)

1. Надати порівняльну характеристику договорів у сфері інтелектуальної власності за законодавством України, Данії, Норвегії, Ісландії.
2. Визначити нормативно-правові акти України, Фінляндії, Швеції, Норвегії, якими визначені види договорів у сфері інтелектуальної власності.
3. Встановить перелік рекомендації ЄС у сфері договірного регулювання відносин інтелектуальної власності.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 1:

Кейс №1. Сидорчуку за авторським договором народний скульптор Пилипчук відповідно до вимог розробленого і затвердженого замовником ескізу створив скульптурне погруддя. Через півроку Сидорчук побачив аналогічне погруддя у будинку своїх сусідів - Онищенків. Як виявилось, воно було створено Пилипчуком через 2 місяці після виконання договору з Сидорчуком.

Сидорчук звернувся з позовом до Пилипчука про розірвання авторського договору, повернення авторської винагороди і відшкодування моральної шкоди. У заяві він зазначив, що умовами договору було передбачено виконання роботи у єдиному екземплярі і містилась заборона на створення нових скульптур на основі узгоджених замовником ескізів.

Пилипчук заперечує проти позову на підставі, що умови договору, які порушують його право на самореалізацію, є недійсними.

Вирішіть справу.

Кейс №2. Петро Бобонич уклав ліцензійний договір із ТОВ «ЧАС» про використання запатентованого ним неінвазійного глюкометра – наручного годинника. Згідно з умовами договору ТОВ «ЧАС» мало б здійснювати його виробництво і продаж продавцям для роздрібною торгівлі, а Петро Бобонич кожного кварталу мав отримувати винагороду у розмірі 2 % від вартості кожного виробленого неінвазійного глюкометра. Оскільки протягом восьми місяців від дати підписання договору винагороду Петру Бобоничу так і не виплатили, він звернувся з вимогою щодо її виплати до директора ТОВ «ЧАС», який повідомив, що обладнання ТОВ «ЧАС» не було придатне для виробництва винайденого Петром Бобоничем годинника – глюкометра, а тому вони уклали субліцензійний договір з ТОВ «Іновації», за яким передали право на виробництво і продаж винаходу відповідному товариству. У цьому ж договорі вони передбачили, що винагороду винахіднику буде сплачувати не ТОВ «ЧАС», а ТОВ «Іновації».

Проаналізуйте доводи та дії сторін у даній ситуації. Чи правомірні дії ТОВ «ЧАС»? У яких випадках і за яких умов може бути укладено субліцензійний договір? Чи зміниться рішення завдання, якщо у ліцензійному

договорі буде передбачена згода ліцензіара на використання об'єкта інтелектуальної власності вказівкою на конкретного субліцензіата – ТОВ «Іновації»? Чи є факт невикористання ліцензіатом відповідного об'єкта (якщо договір є чинним) підставою для відмови від виплати винагороди?

Кейс №3. Програміст Волков розробив комп'ютерну «MS Word», яка виявилася зручною програмою для роботи з текстом та його редагування. Він уклав ліцензійний договір щодо використання даної програми з бюро перекладів «Дольче ВІТА», проте строк дії у ліцензійному договорі не вказав. Згодом до нього звернулися представники компанії «Тальянте», які прагнули доопрацювати програму й розпочати її серійний продаж. Як результат переговорів між Волковим і компанією «Тальянте» було укладено договір «Про передання комплексу виключних майнових прав на комп'ютерну програму «MS Word»».

Після укладення договору компанія «Тальянте» вирішила розірвати ліцензійний договір, на що представник бюро перекладів «Дольче ВІТА» зауважив наступне:

1) умови ліцензійного договору бюро перекладів «Дольче ВІТА» не порушувалися, отже, підстав для розірвання договору немає;

2) договір про передання виключних майнових прав на комп'ютерну програму «MS Word» не можна вважати укладеним, так як:

а) передання виключних прав ще не відбулося, а досягнення згоди щодо всіх істотних умов і підписання договору не свідчать про факт його укладення;

б) програміст Волков відповідно до законодавства не отримав згоди ліцензіата на укладення договору про передання виключних майнових прав;

3) укладення договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності на комп'ютерну програму «MS Word» не впливає на ліцензійні договори, які були укладені раніше, а це означає, що право розірвати договір із бюро перекладів «Дольче ВІТА» має лише програміст Волков, який й надалі є ліцензіаром і тільки шляхом подання позову про це.

Проаналізуйте ситуацію й дайте правову оцінку кожному аргументу, який висунув представник бюро перекладів «Дольче ВІТА». Чи змінилося б рішення завдання з огляду на те, що на момент укладення договору про передання комплексу виключних майнових прав із програмістом Волковим «Тальянте» не знало про існування ліцензійного договору з бюро перекладів «Дольче ВІТА»?

Кейс №4. Один із власників Свідоцтва на торговельну марку «Острів мрій» Максименко уклав із ТОВ «Травелтур» ліцензійний договір про тимчасову згоду на безоплатне використання торгової марки строком до 01 листопада 2017 р.

Проте до закінчення строку ліцензійного договору про це дізнався співвласник Юхимчук, який забажав сплати винагороди за використання

торговельної марки, співвласном якої він є разом із Максименком і права на яку посвідчуються Свідоцтвом України на знак для товарів і послуг №224800.

Крім того, ТОВ «Травелтур», у свою чергу, наголосило на тому, що, по-перше, відсутність реєстрації ліцензійного договору позбавляє права ліцензіара на звернення до суду за захистом порушеного права, а по-друге, воно не здійснювало використання торговельної марки, а отже, у будь-якому випадку не повинно сплачувати винагороду.

Проте Юхимчук заперечив, наголосивши, що, по-перше, сам факт використання торговельної марки «Острів мрій» в господарській діяльності ТОВ «Травелтур» підтверджується придбаним ним товаром під торговою маркою «Острів мрій» у магазинах м. Київ 01 грудня 2017 р. і 20 січня 2018 р., а по-друге, ліцензія – дозвіл на використання торговельної марки до 01 листопада 2017 р. і ліцензійний договір не можуть вважатися укладеними без обов'язкового зазначення в них умови щодо винагороди й способів її виплати, а також умови про те, що якість товарів, виготовлених за ліцензійним договором, не буде нижчою за якість товарів володільця свідоцтва і що останній здійснюватиме контроль за виконанням цієї умови.

На яке питання розраховане завдання? Проаналізуйте аргументи сторін. Чи обґрунтованою є позиція Юхимчука і ТОВ «Травелтур»? Вирішіть спір. Чи є придбаний Максименком товар під торговою маркою «Острів мрій» в магазинах м. Київ 01 грудня 2017 р. і 20 січня 2018 р. доказом порушення прав на знак?

Кейс №5. Із метою отримання патенту Сідорова подала заявку до Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» на винахід, а саме новий спосіб очищення шкіри, й отримала повідомлення про публікацію відомостей в офіційному бюлетені про це. Дізнавшись про існування такого способу, Директор компанії «Чистоблиск» ознайомився з матеріалами заявки на винахід і провів переговори з Сідоровою щодо можливості укладення договору про передання виключних майнових прав на новий спосіб. У результаті погодження усіх умов договору, зокрема, й умови стосовно захисту прав, а саме про відмову від права на звернення до суду компанією «Чисто-блиск» на користь Сидорової як винахідника, сторони підписали даний договір. Однак після публікації в офіційному бюлетені повідомлення про припинення діловодства щодо заявки компанія «Чисто-блиск» висунула вимогу про відмову від договору.

Яка форма укладення договору щодо передання виключних прав на винахід? Чи можна вважати укладеним договір про передачу виключних майнових прав на винахід (новий спосіб очищення шкіри)? Які правові наслідки зазначення умови про відмову від права на звернення до суду компанією «Чисто-блиск» у даному договорі? Чи можливе укладення договору про передання виключних майнових прав щодо таких об'єктів, як географічне зазначення і наукове відкриття?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 2:

Кейс №6. На підставі договору франчайзинга фірма Lee надала право торгувати її товаром і під її торговою маркою товариству з обмеженою відповідальністю «Дельта». Договором було обумовлено використання торгової марки лише територією реєстрації ТОВ.

Представником фірми Lee в Україні було встановлено, що ТОВ створило ряд філій в інших обласних центрах України, де користувалось торговою маркою. Крім цього, під цією маркою продавалась власна продукція ТОВ, що не була визначена договором. Зазначеною торговою маркою користувалось і ТОВ «Дельта-Світ», що виділилось із ТОВ «Дельта» в результаті реорганізації.

Які істотні умови договору комерційної концесії? Що становить предмет даного договору? Які порушення допустило ТОВ «Дельта»?

Кейс №7. Підприємець Романюк на умовах комерційної концесії продавав продукцію приватної трикотажної фабрики. З метою збільшення обсягів збуту Романюк уклав договір комерційної субконцесії із підприємцем Гаврилюком, попередньо отримавши згоду фабрики. Через рік Романюк був визнаний судом банкрутом. Трикотажна фабрика достроково розірвала з ним договір комерційної концесії.

На який термін може укладатись договір комерційної субконцесії? Яка відповідальність коритсувача передбачена законодавством за шкоду, завдану правоволодільцю діями субкоритсувача?

Кейс №8. Зубик І. Л. розробив комп'ютерну програму «Логістофіс», яка виявилась зручною для організації роботи магазинів гуртової торгівлі. Він уклав ліцензійні договори щодо використання даної програми з мережею гуртової торгівлі «Алколайф» (без зазначення строку). Згодом до нього звернулись представники ПП «Програміст», які прагнули доопрацювати програму та почати її серійний продаж. У результаті переговорів між гр. Зубиком та ПП «Програміст» було укладено договір «Про передання комплексу виключних майнових права на комп'ютерну програму «Логіст-офіс». Після укладення договору ПП «Програміст» вирішило розірвати ліцензійний договір з «Алколайфом», на що представник мережі зауважив, що: 1) умови ліцензійного договору МГТ «Алколайф» не порушувались, отже підстав для розірвання договору немає; 2) укладення договору про передання виключних прав інтелектуальної власності не впливає на ліцензійні договори, які були укладені раніше, а це означає що право розірвати договір має лише Зубик І. Л., який й надалі є ліцензіаром.

Проаналізуйте ситуацію та дайте їй правову оцінку.

Кейс №9. Художник-імпресіоніст Маляр У. Ф. на підставі договору про створення за замовленням та використання об'єкта права інтелектуальної власності написав картину для галереї «Інтерфото». За договором художник

отримав фіксовану суму у 1200 грн. за картину, а галерея отримала право показувати її на національних та закордонних виставках. Протягом року галерея надіслала оригінал картини на різні виставки, а також розмістила її фотографію на своєму офіційному сайті із зазначенням ціни оригіналу та копій картини (які роздруковувались на полотні та майже не відрізнялись від оригіналу). До кінця року галерея продала 15 копій картини (по 1000 грн. 248 Семків В. О., Шандра Р. С. за кожну), а на аукціоні (який організувало ПП «Аукціонний дім мистецтв») оригінал було продано за 15 000 грн. Дізнавшись про продаж копій та оригіналу картини з преси, та вважаючи, що його авторські права порушені, Маляр У. Ф. звернувся до керівництва галереї. На думку художника: 1) галерея не мала права розміщувати картину на своєму офіційному сайті; 2) вона не мала права робити та продавати копії картини без укладення ліцензійного договору або внесення відповідних змін до вже укладеного; 3) у разі продажу оригіналу та копій картини, галерея повинна заплатити автору 5% їхньої вартості. Керівництво галереї відмовило художнику у його вимогах, мотивуючи це тим, що договором передбачалась лише фіксована сума оплати, яка була йому повністю виплачена. Картина ж за договором була власністю галереї й остання мала право використовувати картину будь-яким способом.

Чи були у даному випадку порушені авторські права художника? Чи обґрунтовані аргументи сторін даного спору?

Кейс №10. ТзОВ «Пальміра» придбала у ПАТ «Дозвілля» готель «Узбіччя», а також усі майнові права інтелектуальної власності щодо нього (права на торговельну марку, комерційне найменування тощо). Як з'ясувалось, кілька років тому ПАТ «Дозвілля» уклало договір комерційної концесії з ПП «Злагода», яким було створено ще два таких готелі. У зв'язку із цим, ТзОВ «Пальміра» повідомило ПП «Злагода» про намір відмовитись від договору комерційної концесії. Керівництво ПП «Злагода» заперечило проти розірвання договору, посилаючись на те, що, згідно з Цивільним кодексом України, перехід виключного права інтелектуальної власності на об'єкт визначений у договорі комерційної концесії не є підставою для його розірвання. Окрім цього, оскільки внаслідок переходу майнових прав інтелектуальної власності змінився правоволоділець, то спочатку треба внести відповідні зміни до договору комерційної концесії та зареєструвати їх. І лише тоді можна буде піднімати питання про розірвання договору.

Проаналізуйте ситуацію та дайте правову оцінку аргументам сторін. Яку консультацію Ви дали б: а) ТзОВ «Пальміра»; б) ПП «Злагода»?

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть способи розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

1. Які особливості договорів у сфері розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?

2. Які умови є істотними для ліцензійного договору?

3. Які існують види ліцензій?
4. Які умови є істотними для договору про створення і використання об'єкта права інтелектуальної власності?
5. Які істотні умови договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності?
6. Чи можуть договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності укладатись в усній формі?
7. Що таке авторський договір? Які види авторських договорів ви знаєте? Охарактеризуйте їх.
8. Дайте визначення поняття «договір комерційної концесії». У чому полягає відмінність між ліцензійним договором та договором комерційної концесії?
9. Хто здійснює державну реєстрацію договору комерційної концесії?
10. Що є предметом договору комерційної концесії?

Нормативно-правові акти:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code // https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/en.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 11 липня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>.
4. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 1 липня 2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>.
5. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>.
6. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15 грудня 1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>.
7. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 16 червня 1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14#Text>.
8. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16 червня 1999 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/752-14>.
9. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21 квітня 1993 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.
10. Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» від 5 листопада 1997 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>.

Наукова література:

1. Бажанов В.О. Договірні правовідносини в авторському праві України: монографія. Львів: ПП Сорока Т.Б., 2014. 176 с.
2. Башурин Н.Я. Специфіка договорів на проведення інформаційних пошуків та договорів на здійснення (проведення) патентних пошуків. *Visegrad Journal on Human Right*. – 2019. – №6. С. 26-31.
3. Вахонєва Т. Поняття та види договорів про створення й передачу об'єктів авторського права. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. №2. С. 59-68. URL: <http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2016/11/Vakhonieva-216.pdf>.
4. Давидюк О. М. Господарсько-правове регулювання комерційної концесії (франчайзингу) у відносинах, пов'язаних із передачею прав на технологію. Право та інноваційне суспільство. 2014. № 1. С. 30-37. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2014_1_6.

5. Жилінкова О.В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2015. 280 с.

6. Коханович О.О., Олійник Я.А. Авторський договір: поняття, види та особливості. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. №6. С. 107-109. URL: http://lsej.org.ua/6_2017/30.pdf.

7. Розгон О. В. Передання прав за ліцензійним договором на використання програмного забезпечення або комп'ютерних програм. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №9. URL: http://www.lsej.org.ua/9_2021/22.pdf.

8. Чернега В. Договір комерційної концесії за цивільним та господарським законодавством України (порівняльно-правове дослідження). *Підприємництво, господарство і право* : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2018. № 10. С. 84–88.

9. Смородина А. Є. Типові ліцензійні договори за законодавством України: історія і сучасність. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2019. № 3. С. 19– 27.

10. Смородина А. Є. Ліцензійний договір у цивільному праві України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право (08 - Право). – Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ, 2021.

11. Якубівський І. Є. Проблеми набуття, здійснення та захисту майнових прав інтелектуальної власності в Україні. дис. на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Львівський національний університет імені Івана Франка; Львів, 2019.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ НА 2-Й СЕМЕСТР

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ XIV. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИКОНАННЯМ РОБІТ В УКРАЇНІ, ІТАЛІЇ, ФРАНЦІЇ, ПОЛЬЩІ, НІМЕЧЧИНІ

Тема 42: Зобов'язання з договору підряду (4 години)

Методичні вказівки. При розгляді даної теми необхідно звернути увагу на те, що Цивільний кодекс України визначає спрямованість договору підряду на виконання певної роботи.

Важливою є вказівка ч. 2 ст. 837 ЦК України на те, що договір підряду укладається на виготовлення, обробку, переробку, ремонт речі або на виконання іншої роботи з переданням її результату замовникові. Це дозволило провести розмежування між договорами підрядного типу та іншими типами цивільно – правових договорів, зокрема, договором купівлі – продажу, договорами про надання послуг.

Зважаючи на це, доцільно одразу виокремити ці договори із суміжних договорів.

При підготовці до заняття необхідно мати на увазі, що Глава 61 ЦК України регламентує підряд як єдиний у своїй правовій сутності договір, що має загальні положення і вирізняє такі його види, як договір побутового підряду, договір будівельного підряду та договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт.

В процесі підготовки до семінарського заняття необхідно провести порівняльний аналіз правового регулювання відповідних договірних конструкцій за законодавством України та інших країн Європи, зокрема Італії, Франції, Польщі, Німеччини.

Питання для обговорення.

Заняття 1. Зобов'язання з договору підряду (2 години)

1. Зобов'язання з виконання робіт за законодавством України, Італії, Франції, Польщі, Німеччини.
2. Загальна характеристика договору підряду. Договір підряду і суміжні договори.
3. Сторони договору підряду та залучення до виконання договору третіх осіб.
4. Права та обов'язки сторін за договором підряду. Зміна і розірвання договору підряду.
5. Класифікація видів договору підряду.

Заняття 2. Зобов'язання з договору підряду (2 години)

1. Загальна характеристика договору побутового підряду в праві Польщі.
2. Особливості договору будівельного підряду за законодавством Німеччини.
3. Зміст договору будівельного підряду. Ризики за договором будівельного підряду.
4. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт в праві Франції.
5. Підряд на виконання проектних і пошукових робіт.

Термінологічне завдання: договір підряду, твердий кошторис, приблизний кошторис, явні недоліки, приховані недоліки, субпідряд, побутовий підряд, гарантійне обслуговування, генеральний підряд.

Реферати: «Ризик у підрядних відносинах»; «Захист прав споживачів у сфері побутового обслуговування населення», «Поняття, склад та значення проектно-кошторисної документації», «Договори на виконання робіт в цивільному праві Італії», «Договір підряду за законодавством Польщі та України»

Практичні завдання.

(відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття)

1. Надати порівняльну характеристику відповідного договору найму (оренди) за законодавством України, Польщі, Чехії, Угорщини.
2. Визначити нормативно-правові акти України, Польщі, Чехії, Угорщини, якими регламентовані відносини окремих видів найму (оренди).

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 1:

Кейс №1. Член садового товариства Моїсеєнко уклав із робітниками будівельної організації Смирновим, Возним і Акуловим договір, який назвали трудовою угодою. Відповідно до нього робітники зобов'язались у вільний від роботи час збудувати на садовій ділянці Моїсеєнка з його, і, частково, з їхнього матеріалу, дерев'яний будинок на цегляному фундаменті. Хто і які саме матеріали надає - обумовлено в додатку до договору. Строк закінчення робіт був встановлений 20 травня. До 18 травня будівництво було майже завершено, залишилося виконати лише незначні роботи по фарбуванню. Однак у ніч з 18

на 19 травня від удару блискавки будівля згоріла, залишився лише фундамент. Робітники почали вимагати від Моїсеєнка відповідної оплати виконаної роботи, посилаючись на те, що укладений договір був трудовим, також вони зажадали відшкодування вартості наданих ними матеріалів, що загинули під час пожежі. Моїсеєнко відмовився задовольнити вимоги робітників, оскільки виконану ними роботу він не приймав, а також відмовився відшкодувати і вартість матеріалів, тому що загинули вони не з його вини.

Яка правова сутність відносин, що виникли між Моїсеєнком і робітниками? Чи є підстави для задоволення вимог робітників і для заперечень з боку Моїсеєнка?

Кейс №2. Голубков вирішив провести поточний ремонт своєї квартири в період літньої відпустки. З цією метою він уклав договір підряду з підприємцем Сологубом, який зобов'язався побілити стелю, переклеїти шпалери, пофарбувати вікна і двері. Ремонт повинен був проводитися з використанням матеріалів наданих Голубковим. В ході роботи, при розведенні розчину для білення стелі, працівником Сологуба випадково був перекинутий бак. Розчин з бака вилився на підлогу. При цьому виявилися підмоченими рулони нових шпалер, які лежали на підлозі. Паркет після висихання пролитого розчину покоровився. Голубков зажадав від Сологуба за свій рахунок купити нові шпалери і матеріали, що входять до складу білення, а також відремонтувати паркетну підлогу. Останній відмовився. Ремонт зупинився. До цього часу відпустка Голубкова закінчилася. Голубков подав позов до суду з вимогою про відшкодування збитків Сологубом, заподіяних неналежним виконанням ремонтних робіт, і відшкодування моральної шкоди в зв'язку з тим, що ним була використана відпустка на ремонт квартири, а мета не була досягнута.

Чи правомірна вимога Голубкова до Сологуба про відшкодування збитків і моральної шкоди? Як обчислюватиметься ціна пошкодженого матеріалу Голубкова при винесенні рішення судом? Яке рішення може винести суд?

Кейс №3. Коршунов уклав договір підряду з будівельною організацією на будівництво фундаменту під будинок поблизу озера. Робота повинна була виконуватись із матеріалів підрядника. Наприкінці зими підрядник завіз на місце необхідні матеріали, а на початку весни вода в озері піднялась і затопила їх. Цемент зіпсувався. Підрядник висунув вимогу до громадянина К. про оплату вартості зіпсованого цементу, мотивуючи це тим, що будинок будується на низькому місці ділянки, в той час як його потрібно будувати на високому місці. Громадянин К. відмовився, вказавши на те, що підрядник міг цей цемент зберігати на високому місці ділянки, а не складати його в низині.

Чи підлягає вимога підрядника задоволенню? В якому випадку робота виконується із матеріалів підрядника?

Кейс №4. Підприємець Богун зобов'язався власною плиткою викласти ванну кімнату громадянину Ольховському. Робота була виконана в узгоджені

строки. Через три дні декілька плиток відвалились від стін ванної кімнати, впали на підлогу і розбилися.

Громадянин Ольховський висунув вимогу до підприємця Б. про безоплатне виправлення дефектів роботи. Підприємець погодився, але за умови оплати замовником нової плитки замість розбитої. Замовник відмовився. Підприємець наполягав на своїй вимозі. Громадянин О. подав в суд позов до підприємця Б. з вимогою повернення 50% ціни, сплаченої за роботу, у зв'язку з її неналежним виконанням, яке полягало в тому, що клей наносився тільки на центральну частину плитки.

Чи зобов'язаний громадянин О. оплачувати підприємцеві Б. вартість нової плитки? Чи правомірна вимога громадянина О. про повернення 50% ціни, сплаченої за роботу, у зв'язку з її неналежним виконанням? Яке рішення може винести суд?

Кейс №5. Ательє індивідуального пошиття жіночого одягу зобов'язалось за викрійкою громадянки Новікову. пошити для неї пальто, а вона в свою чергу зобов'язалась прийняти і оплатити цю роботу. Замовлення повинно було виконуватись із матеріалу, наданого замовницею, без примірки за п'ять днів. Ціна роботи – двійна.

Працівниця ательє Ольферова. під час роботи із тканиною виявила пляму, яку не вдалось вивести. У зв'язку із цим вона вирішила змінити фасон: замість розширеного пальта пошити пряме, оскільки дефект тканини не дозволяв виконати замовлення згідно з договором. Повідомити про своє рішення громадянку Новікову працівниця ательє Ольферова не могла через відсутність телефону у замовниці, а строк виконання замовлення не можна було переносити.

Який документ є підтвердженням укладення даного договору і що повинно бути в ньому вказано? Яким чином буде визначена вартість матерії, наданої замовницею ательє для пошиття пальта? Чи мала право працівниця ательє змінювати фасон замовленого пальта без погодження із замовницею? Чи зобов'язана замовниця прийняти пальто пошите не по її викрійці? Як потрібно діяти працівниці ательє у випадку відмови замовниці прийняти пошите нею пальто? Які права у замовниці на відшкодування понесених витрат?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 2:

Кейс №6. ТОВ «Промінь» (підрядник) звернулося до господарського суду з позовом про стягнення з приватного підприємця Арутюнова (замовника) вартості робіт, виконаних за договором будівельного підряду. В обґрунтування своїх вимог ТОВ надало акт прийому-передачі виконаних робіт, підписаний підрядником. Замовник підписати акт відмовився, оскільки умови договору передбачали проведення випробувань, які виявили недоліки в результаті робіт. Проведення повторних випробувань підрядник вважає недоцільним, оскільки дефекти ним були усунуті.

Який існує порядок прийняття завершених будівництвом об'єктів? Яке рішення має винести господарський суд?

Кейс №7. Будівельна фірма «О» за договором будівельного підряду, який був укладений із молокозаводом, зобов'язалась у встановлений договором строк побудувати за його завданням та на його території новий цех. Обов'язок по забезпеченню будівництва цеглою та цементом взяв на себе молокозавод. Будівельники встановили на території молокозаводу вагончик для задоволення своїх побутових потреб, а останній на їх прохання здійснив тимчасове підведення до нього світла та води.

В ході будівельних робіт будівельна фірма «О» (підрядник) виявила, що цегла постачається низької якості, а цемент не придатний для зовнішніх робіт. Підрядник повідомив адміністрацію молокозаводу про те, що будівельні матеріали, які ним постачаються, не придатні для використання без погіршення якості виконуваних робіт і попросив постачати матеріали від інших виробників. Однак, адміністрація молокозаводу відмовилась від заміни своїх постачальників, оскільки вже оплатила їхню роботу.

Будівельна фірма «О» подала позов в суд до молокозаводу з вимогою про розірвання договору будівельного підряду і виплату ціни робіт пропорційно їх виконаній частині. Свою вимогу підрядник обґрунтовував тим, що цех, побудований із матеріалів низької якості, може зруйнуватись, а він не бажає відповідати за це. Молокозавод подав зустрічний позов до будівельної фірми з вимогою про виплату вартості тимчасового підведення до вагончика будівельників електро – та водопостачання, а також пред'явила рахунки за користування водою і електроенергією. При цьому молокозавод посилався на те, що вимог про надання таких послуг підряднику в договорі будівельного підряду немає.

Чи правомірна вимога підрядника до замовника про розірвання договору будівельного підряду та виплату ціни робіт пропорційно їх виконаній частині по причині низької якості будівельних матеріалів? Чи правомірна вимога замовника до підрядника про оплату вартості тимчасового підведення електро– та водопостачання, а також про оплату рахунків за користування електроенергією та водою? На яку із сторін договору було б покладено відповідальність за спричинену шкоду у випадку, якщо б підрядник, після попередження замовника про низьку якість поставленого ним будівельного матеріалу, продовжив будівництво цеху, який би через деякий час розвалився? Яке рішення може винести суд?

Кейс №8. Молокозавод уклав договір будівельного підряду з будівельномонтажним підприємством, яке зобов'язалося у встановлений договором термін за завданням молокозаводу побудувати фундамент і змонтувати на ньому нову автоматичну лінію з розливу молока в пакети і забезпечити її експлуатацію протягом шести місяців. В ході роботи молокозавод виявив помилки в технічній документації і вніс до неї зміни. Ці

зміни викликали додаткові роботи по переробці фундаменту з частковим демонтажем змонтованої автоматичної лінії. Вартість додаткових робіт перевищила на двадцять відсотків загальну вартість будівництва, вказану в кошторисі. Підприємство зажадало від молокозаводу в судовому порядку перегляду кошторису і відшкодування витрат, які понесені ним у зв'язку зі встановленням і усуненням дефектів в технічній документації.

На основі якого документа молокозавод мав право вносити зміни в технічну документацію, якщо викликані цим додаткові роботи по вартості перевищують на 20% загальну вартість будівництва, вказану в кошторисі? На якій підставі підприємство зажадало від молокозаводу перегляду кошторису і відшкодування витрат? Яке рішення може винести суд?

Кейс №9. Швейна фабрика «Д» уклала договір будівельного підряду із будівельною організацією на будівництво житлового будинку для своїх працівників. При прийнятті збудованого будинку було встановлено, що шпалери відстають від стін, деякі вікна не зачиняються. Швейна фабрика вказала на виявлені недоліки у акті прийому – передачі робіт, висунула вимогу про їх усунення та не підписала акт. Однак, будівельна організація підписала акт прийому – передачі робіт і долучила до нього всі підписані раніше обома сторонами акти попереднього прийняття виконаних етапів робіт. На наступний день після цього відбувся землетрус. Щойно збудований будинок осів, а двері та вікна в ньому перекошилися. Замовник висунув вимогу підряднику про усунення перекосів дверей та вікон за власний рахунок. Останній відмовився, посилаючись на те, що двері та вікна були прийняті замовником по акту попереднього прийняття виконаного етапу робіт і тепер він несе ризик наслідків пошкодження результату робіт, які сталися не звини підрядника, а в наслідок землетрусу.

Швейна фабрика подала в суд позов до будівельної організації з вимогою усунути перекоєс дверей і вікон, а також замінити шпалери, посилаючись на те, що акт прийому – передачі робіт нею не був підписаний.

Чи може суд визнати акт прийому – передачі робіт, підписаний тільки підрядником, дійсним? Хто несе ризик наслідків пошкодження результату робіт після попереднього прийняття дверей та вікон замовником у випадку, якщо ці пошкодження сталися не з вини підрядника? Хто зобов'язаний оплатити вартість робіт по заміні шпалер? Яке рішення може прийняти суд?

Кейс №10. За договором на виконання проектних робіт проектний інститут зобов'язався за завданням організації «Метробуд» розробити технічну документацію шести нових станцій метрополітену. При проектуванні станцій повинні були бути враховані результати пошукових робіт, які передані замовником підряднику 30 квітня. Строк виконання проектних робіт – 30 листопада. Проектування повинно було проводитись у дві стадії. На першій стадії повинен бути підготований технічний проект з приблизним розрахунком вартості будівництва. Термін закінчення – 30 травня. На другій стадії повинна

бути розроблена робоча документація з конкретним кошторисом. Строк закінчення – 30 листопада. Замовник повинен був розглянути представлений йому для узгодження підрядником технічний проект протяг 20 днів.

Фактично документацію технічного проекту підрядник передав на розгляд замовника 30 червня. В документації не обґрунтовувалась доцільність проектних рішень. Окрім цього, перевірочний розрахунок навантажень на конструкцію пасажирських залів станцій показав, що вона може не витримати тиску ґрунтів. Замовник запропонував підряднику доопрацювати технічний проект. Але останній відмовився і зобов'язався зауваження організації «Метробуд» врахувати при розробці робочої документації.

Побоюючись того, що і робоча документація, розроблена проектним інститутом, буде такої ж неналежної якості, як і технічний проект, замовник вирішив розірвати з ним договір підряду на виконання проектних робіт в судовому порядку.

Чи був зобов'язаний підрядник за зауваженнями замовника безоплатно доопрацювати технічний проект? Яке рішення може прийняти суд?

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть ознаки договору підряду за законодавством Франції, Італії, Польщі, України, Німеччини.
2. Проведіть відмежування договору підряду від трудового договору, інвестиційного договору, договору поставки та договору про надання послуг.
3. Визначте статус сторін договору підряду, їхні права та обов'язки.
4. У чому полягає особливість залучення до виконання договору підряду субпідрядників?
5. Проведіть характеристику основних юридичних ризиків у підрядних відносинах.
6. Які є види договорів підряду?
7. Наведіть визначення та ознаки договору будівельного підряду.
8. Що є предметом договору будівельного підряду на виконання проектних та пошукових робіт?
9. Розкрийте особливості пошукових робіт.
10. В чому особливості підряду на виконання науково-дослідних робіт?

Нормативно-правові акти:

1. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.
2. Code Civil de France // https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006136388/#LEGISCTA000006136388.
3. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny // <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640160093>
4. Codice Civile 2022 // <https://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-civile>
5. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) // <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html>
6. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 року № 848-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 3. Ст. 25.

7. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 року № 3038-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 34. Ст. 343.

8. Порядок виконання підготовчих та будівельних робіт, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 року № 466. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-п>. 1

9. Порядок затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 року № 560. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/560-2011-п/ed20120425>.

10. Правила побутового обслуговування населення, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 16.05.1994 року № 313. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/313-94-п>.

Наукова література:

1. Банасевич І.І. Розподіл ризиків за договором будівельного підряду. *Юридична Україна*. 2011. №8. С. 57-60.

2. Банасевич І.І. Організаційно-правові передумови укладення договору будівельного підряду. *Офіційний вісник Вищої ради юстиції*. 2011. №4 (8). С. 56-61.

3. Банасевич І.І. Договір побутового підряду як вид споживчого договору. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2013. Вип. 33. С. 61-68.

4. Біленко М.С. Договір будівельного підряду в цивільному праві України: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2014. 180 с.

5. Вавженчук С. Істотні умови договору будівельного підряду. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 8. С. 9-13.

6. Гриняк А. Договірне регулювання підрядних відносин у підприємницькій діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 9. С. 3-7.

7. Гуцуляк В. Новели правового регулювання відносин з проведення проектних та пошукових робіт. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 24 - 29. Режим доступу: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/8/5.pdf>.

8. Іванов А. М., Іванюк А. О., Шимбарьов В. О. Сутність та правова природа ризику в договорах підряду. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №11. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/40>. Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/11_2021/42.pdf.

9. Лукасевич-Крутник І.С. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт: монографія. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2012. 179 с.

10. Недошовенко А.О. Загальний і спеціальний порядок укладення договору будівельного підряду. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 55. Том 1. С. 133-138. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34824/1/ЗАГАЛЬНИЙ%20І%20СПЕЦІАЛЬНИЙ%20ПОР%20ЯДОК.pdf>

11. Яновицька Г.Б. Споживчий характер підрядних договорів. Правові новели: науковий юридичний журнал. 2018. № 4. С. 122-128.

12. Адамчук Е. Е. Зарубежный опыт правового регулирования договора строительного подряда. Северо-кавказский юридический вестник. 2017. № 2. С.71 – 76. DOI: 10.22394/2074-7306-2017-1-2-71-76. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/zarubezhnyy-opyt-pravovogo-regulirovaniya-dogovora-stroitel'nogo-podryada/viewer>.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ XV. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З НАДАнням ПОСЛУГ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ШВЕЙЦАРІЇ, ЛЮКСЕМБУРГ, БЕЛЬГІЇ

Тема 43: Договір про надання послуг (2 години)

Тема №44. Транспортні зобов'язання (4 годин)

Тема №45. Зобов'язання з договору зберігання (2 години)

Тема №46. Зобов'язання з надання посередницьких послуг (4 години)

Тема №47. Зобов'язання зі страхування (4 години)

Тема №48. Зобов'язання з договорів позики, кредиту і фінансування під уступку грошової вимоги (4 години)

Тема №49. Зобов'язання з договорів банківського рахунка і банківського вкладу. Розрахункові зобов'язання (4 години)

Методичні вказівки. У цивільному праві послуги розглядаються як окремий вид об'єктів цивільних прав (ст. 177 ЦК України), що відрізняються від інших об'єктів (речей, результатів робіт, нематеріальних об'єктів тощо). У зв'язку з особливостями послуг як об'єктів усі договори, предметом яких вони виступають, поєднуються в єдиний тип цивільно-правових договорів, а саме - договори про надання послуг.

За договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором (ч. 1 ст. 901 ЦК України). Варіативність послуг передбачає численність відповідних договірних конструкцій, які вимагають своєї класифікації.

При вивченні даної теми слід особливу увагу звернути на ознаки послуги як предмету договору про оплатне надання послуг. Послугам притаманна своєрідна природа і спільні характерні ознаки. Для усіх послуг характерним є те, що вони: мають нематеріальний характер, а їх результат не набуває уречевлюваного вигляду; тісно пов'язані з особою виконавця та процесом вчинення ним певних дій (здійснення певної діяльності); не збігаються із самими діями (здійсненням діяльності) виконавця, а існують як окреме явище - певне нематеріальне благо. Варто звернути увагу, на підставі аналізу норм відповідних правових актів, особливості в правовому

регулювання відносин надання послуг у таких країнах, як Швейцарія, Бельгія, Люксембург, відносно національного правового режиму.

Питання для обговорення:

Заняття 1. Договір про надання послуг (2 години)

1. Характерні риси зобов'язання з надання послуг. Послуга.
2. Поняття та ознаки договору про надання послуг. Його співвідношення із суміжними договорами у праві Люксембургу, Бельгії та України.
3. Види договірних зобов'язань про надання послуг в праві Швейцарії та України.
4. Зміст договору про надання послуг.
5. Відповідальність сторін за невиконання чи неналежне виконання договору про надання послуг. Припинення договору про надання послуг.

Заняття 2. Транспортні зобов'язання (2 годин)

1. Види перевезень та їх правове регулювання за законодавством Швейцарії та України.
2. Укладання договорів про перевезення вантажів.
3. Зміст і виконання договорів про перевезення вантажів.
4. Підстави і межі відповідальності перевізника за договором про перевезення вантажу.
5. Особливості договору перевезення вантажу на різних видах транспорту.

Заняття 3. Транспортні зобов'язання (2 годин)

1. Договори перевезення пасажирів і багажу.
2. Цивільно-правовий захист споживачів транспортних послуг. Відповідальність за порушення транспортних зобов'язань.
3. Договір морського круїзу.
4. Договір буксировки.
5. Договір про надання аеронавігаційних послуг, Договір про надання лоцманських послуг у праві Бельгії та України.

Заняття 4. Зобов'язання з договору зберігання (2 години)

1. Поняття і види договору зберігання Бельгії.
2. Елементи договору зберігання. Права та обов'язки сторін за договором зберігання.
3. Поняття та елементи договору зберігання на товарному складі. Права та обов'язки сторін за договором зберігання на товарному складі.
4. Зберігання речей у ломбарді, цінностей у банку та у камерах схову організацій, підприємств транспорту в праві Швейцарії.
5. Особливості зберігання речей у гардеробі організацій, речей у готелі. Секвестр. Договір охорони.

Заняття 5. Зобов'язання з надання посередницьких послуг (2 години)

1. Поняття договору доручення в праві Люксембургу та України.
2. Елементи договору доручення. Форма договору доручення.
3. Агентський договір. Договір морського агентування за законодавством Бельгії та України.
4. Поняття договору комісії. Елементи договору комісії.
5. Права та обов'язки сторін за договором комісії. Окремі види договору комісії. Договір консігнації.

Заняття 6. Зобов'язання з надання посередницьких послуг (2 години)

1. Поняття і види експедиційних послуг. Загальна характеристика договору транспортного експедирування в праві Швейцарії та України.
2. Права та обов'язки сторін за договором транспортного експедирування. Відповідальність за порушення договору транспортної експедиції, її підстави і межі.
3. Особливості договору транспортного експедирування. Співвідношення договору транспортного експедирування та договору перевезення вантажу.
4. Правова природа договору управління майном. Об'єкти управління. Особливості правового режиму майна, що знаходиться в управлінні за законодавством Бельгії та України.
5. Зміст і виконання договору управління майном. Відповідальність управителя. Припинення договору управління майном. Особливості управління цінними паперами.

Заняття 7. Зобов'язання зі страхування (2 години)

1. Поняття і значення страхування. Види страхування. Законодавство Швейцарії та України про страхування.
2. Форми і види зобов'язань по страхуванню. Співстрахування, подвійне страхування і перестраховування.
3. Договір страхування в праві Бельгії та України. Форма договору страхування. Страховий поліс.
4. Елементи зобов'язання по страхуванню. Страховий інтерес і форми його прояву в майновому й в особистому страхуванні.
5. Учасники (суб'єкти) зобов'язання по страхуванню. Страховики. Страхові агенти і страхові брокери. Страхувальник (полісовласник). Вигодонабувач (бенефіціар) і застрахована особа.

Заняття 8. Зобов'язання зі страхування (2 години)

1. Строк у зобов'язанні по страхуванню. Страховий ризик. Страховий випадок. Страхова сума.
2. Зміст зобов'язання по страхуванню. Обов'язки страховика.

3. Виконання зобов'язань по страхуванню. Система розрахунку страхового відшкодування в майновому страхуванні.

4. Суброгація. Звільнення страховика від обов'язку надання страхових виплат.

5. Припинення і недійсність зобов'язань по страхуванню в праві Бельгії.

Заняття 9. Зобов'язання з договорів позики, кредиту і фінансування під уступку грошової вимоги (2 години)

1. Договір позики в праві Бельгії та України. Предмет договору позики. Форма договору позики.

2. Зміст і виконання договору позики. Відсотки за договором позики.

3. Наслідки порушення позичальником обов'язку по поверненню суми позики.

4. Новація боргу в зобов'язаннях з позики.

5. Кредитний договір, його поняття і співвідношення з договором позики. Сторони кредитного договору в праві Швейцарії та України.

Заняття 10. Зобов'язання з договорів позики, кредиту і фінансування під уступку грошової вимоги (2 години)

1. Зміст і виконання кредитного договору. Розмір і порядок сплати процентів.

2. Окремі різновиди кредитного договору. Договір товарного кредиту. Комерційний кредит. Споживчий кредит.

3. Договір фінансування під уступку грошової вимоги. Поняття і види факторингу в праві Люксембургу та України.

4. Зміст і предмет договору факторингу. Форма договору.

5. Виконання договору. Переуступка грошової вимоги.

Заняття 11. Зобов'язання з договорів банківського рахунка і банківського вкладу. Розрахункові зобов'язання (2 години)

1. Договір банківського рахунка в праві Люксембургу та України. Укладення і оформлення договору банківського рахунка.

2. Виконання договору банківського рахунка. Списання коштів з банківського рахунка. Арешт рахунка і призупинення операцій по рахунку.

3. Договір банківського вкладу в праві Швейцарії та України. Сторони договору. Предмет договору банківського вкладу.

4. Види банківських вкладів і їх оформлення (ощадна книжка ощадний сертифікат і т.д.). Внески на користь третіх осіб.

5. Співвідношення договорів банківського рахунка і банківського вкладу. Цивільно-правовий захист прав вкладників.

Заняття 12. Зобов'язання з договорів банківського рахунка і банківського вкладу. Розрахункові зобов'язання (2 години)

1. Зобов'язання по розрахунках. Поняття і правове регулювання готівкових і безготівкових розрахунків. Поняття і зміст безготівкових розрахунків за законодавством Швейцарії та України.

2. Розрахунки платіжними дорученнями.

3. Розрахунки за акредитивом. Рахунок умовного зберігання (ескроу) в праві Бельгії та України.

4. Розрахунки за інкасо.

5. Розрахунки із застосуванням чеків.

Реферати: «Послуга як об'єкт цивільних правовідносин», «Система договорів про надання послуг у праві Швейцарії», «Особливості договору про надання медичних послуг за законодавством Бельгії», «Договір про надання транспортних послуг за законодавством Люксембургу», «Договір про надання посередницьких послуг в Україні і Бельгії», «Страховання за законодавством Швейцарії», «Фінансові послуги в праві Люксембургу», «Кредитні зобов'язання за законодавством Швейцарії», Порівняльна характеристика договору умовного зберігання (ескроу) за законодавством України і Бельгії.

Термінологічне завдання: послуга, договір про надання послуг, послуги юридичного характеру, послуги фактичного характеру, страховий випадок, франшиза, абандон, експедиція, варрант, буксировка, акредитив, ескроу.

Практичні завдання:

(відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття)

1. Складіть схему системи зобов'язань з надання послуг.
2. Складіть порівняльну таблицю видів договорів з надання послуг за законодавством України, Бельгії, Люксембургу та Швейцарії.
3. Встановити перелік запроваджених рекомендацій ЄС щодо правової регламентації відносин надання послуг.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 1:

Кейс №1. Аудиторська фірма уклала із суб'єктом підприємницької діяльності Костів договір на надання інформаційно-консультативних послуг. У договорі було зазначено, що Костів надає аудиторській фірмі консультації з приводу раціональності та ефективності використання коштів на будівництво, реконструкцію та ремонт, що здійснюється третіми особами - клієнтами аудиторської фірми. У договорі було передбачено, що К. надає консультації в усному та письмовому вигляді.

Під час перевірки Костів державною податковою інспекцією виникла конфліктна ситуація. Представники ДПІ вважали, що за вказаним договором Костів виконує для аудиторської фірми роботи, а не надає послуги, оскільки договором передбачена можливість надання консультацій у письмовому вигляді, тобто наявним є матеріалізований результат.

К. звернувся за консультацією до юридичної фірми.

Які головні риси предмету договору про надання послуг? У яких формах може виражатися результат надання послуг? Чи можна стверджувати, що

якщо дія має матеріалізований вираз, то вона не є послугою? Визначте правову природу даного договору.

Кейс №2. Рудик уклала з туристичною фірмою договір на туристичне обслуговування. За цим договором туристична фірма зобов'язувалася надати Рудик наступні послуги: забезпечити її перевезення до місця відпочинку, поселити у готелі, обумовленому у договорі, організувати екскурсійні подорожі. Рудик зобов'язувалася сплатити вартість туристичних послуг.

Коли Рудик прибула до місця відпочинку, з'ясувалося, що вільних місць у готелі, зазначеному у договорі, немає. Представник туристичної фірми запропонував Рудик поселитися у іншому готелі. Рудик відмовилася, вказавши на те, що умови проживання у цьому готелі є надзвичайно низькі. Вона також висловила бажання розірвати з туристичною фірмою договір та повернутися додому. Представник туристичної фірми відповів, що це неможливо оскільки літак відлітає до Києва лише раз на тиждень. Після цього Рудик поселилася у готелі, запропонованому представником туристичної фірми.

Повернувшись з відпустки, Рудик на підставі Закону України «Про захист прав споживачів» звернулася до суду з позовом про розірвання договору на туристичне обслуговування і стягнення збитків у зв'язку з неналежним наданням послуг. У позовній заяві вона просила повернути їй кошти, сплачені за надання туристичних послуг за договором та відшкодувати моральну шкоду.

Відповідач у судовому засіданні заперечив позовні вимоги, оскільки те, що в готелі не було вільних місць - не його вина, а вина готелю, який мав перед туристичною фірмою зобов'язання надати певну кількість місць на визначений період часу.

Чи може покладення виконавцем частини обов'язків за договором про надання послуг звільнити його від відповідальності за договором? В яких випадках виконавець - суб'єкт підприємницької діяльності звільняється від відповідальності за договором платного надання послуг? Які права виникають у споживача у зв'язку з наданням йому послуги неналежної якості згідно Закону України «Про захист прав споживачів»? Вирішіть справу по суті.

Кейс №3. ТОВ «Курси іноземних мов» (далі - Курси) уклало з ТОВ «Н» договір про надання послуг з навчання англійської мови. За цим договором Курси зобов'язувалися підготувати 10 співробітників ТОВ «Н» до тестування з англійської мови, яке мало проводитися іноземною фірмою, партнером ТОВ «Н». Курс навчання складав 50 академічних годин. ТОВ «Н» зобов'язувалося забезпечити явку співробітників на заняття та оплатити послуги з навчання. При цьому договором передбачалося, що вартість навчання кожного співробітника складає 1000 гривень за 50 годин; ціна за послуги в цілому, відповідно, складала 10 000 гривень.

Після тестування ТОВ «Н» сплатило лише 7000 гривень, відмовившись сплатити суму, вказану у договорі. Таке зменшення суми ТОВ «Н» пояснювало

двома аргументами: 1) після першого заняття один із співробітників ТОВ «Н» звільнився з роботи і перестав відвідувати заняття з англійської мови; 2) успішного результату під час тестування досягли лише сім співробітників.

ТОВ «Курси іноземних мов» звернулося до суду з позовом про стягнення заборгованості за договором про надання послуг.

Чи має ТОВ «Н» зобов'язання оплатити навчання співробітника, який звільнився? Чи завжди можна гарантувати позитивний результат надання послуги? Вирішіть справу по суті.

Кейс №4. Підприємець Миколаєв зафрахтував у морського пароплавства в м. Одесі вантажне судно на один рейс з Одеси в Стамбул для перевезення яблук. За договором перед навантаженням трюми судна повинні були бути чисті і вільні від стороннього вантажу. Однак капітан судна до прийняття вантажу Миколаєва в один із трюмів завантажив тону слив для реалізації їх у Стамбулі. У зв'язку з цим він не зміг прийняти на борт всі яблука. Миколаєв був змушений повернути одну тонну яблук їх продавцеві за зниженою ціною і зазнав збитків. З прибуттям назад в Одесу Миколаєв подав у суд позов до морського пароплавства, в якому представив розрахунки, підтверджуючі те, що весь його вантаж повинен був розміститися в трюмах судна, і вимагав відшкодування збитків, які він зазнав через некваліфіковане розміщення вантажу.

Чи повинен суд задовольнити позов фрахтувальника в зазначеній ситуації?

Кейс №5. Підприємець Довженко уклав із залізницею договір перевезення з Одеси в Дніпропетровськ червоних помідорів та кабачків. Залізниця подала вагони під навантаження його вантажу з запізненням на три дні. До цього часу вантаж почав псуватися. В результаті при його реалізації Довженко зазнав значних збитків і подав в суд позов до залізниці з вимогою відшкодування збитків, викликаних тридобовою затримкою подачі вагонів. Залізниця відмовилася платити, мотивуючи це тим, що затримка подачі вагонів була викликана розмиттям полотна залізниці через тривалі зливові дощі в 100 км від станції навантаження вантажу.

Яке рішення повинен прийняти суд? Чи зміниться рішення суду у випадку, якщо затримка подачі вагонів відбулася через затримку вивантаження попереднім клієнтом?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 2:

Кейс №6. Підприємець Рябушкін, що супроводжував вагони з овечими шкірами з Дагестану в Київ, при проходженні поїзда по території Чечні, після важкого поранення бандитами, що напали на потяг, був з нього знятий і покладений у лікарню. Там він пролежав кілька місяців. Його представник Косигін, що виявив значну нестачу шкір при їхньому прийманні в Києві, висунув претензії до залізниці і вимагав відшкодувати вартість зниклих шкір

при бандитському нападі на потяг. Адміністрація залізниці відмовилася платити, посилаючись на те, що при проходженні потягів через Чечню вантажі зникають постійно й у неї немає можливості виставляти збройну охорону для кожного потяга. Рябушкін, що вийшов з лікарні через 14 місяців, подав позов до залізниці з вимогою відшкодування вартості викрадених шкір.

Чи повинні бути задоволені вимоги представника Рябушкіна? А його самого? Який строк позовної давності за даними вимогами?

Кейс №7. Дніпропетровський металургійний завод ім. Петровського заявив позов до Управління Придніпровської залізниці про стягнення штрафу за невиконання прийнятих заявок на перевезення вантажу в II кварталі 2007 року і стягнення збитків, понесених заводом у вигляді неустойки, які він поніс в зв'язку із заявленими претензіями контрагентами за договорами купівлі-продажу.

Управління проти позову заперечувало в зв'язку з тим, що завод сплатив неустойку за самостійними зобов'язаннями, до яких УПЗ не має відношення. Крім того, позивач не довів, що збитки мали місце саме в той період, коли залізниця не виконала заявки на перевезення вантажу.

Обгрунтуйте доводи сторін. Яким має бути рішення по суті?

Кейс №8. Вантажовідправник відвантажив аптечному складу м. Вінниця вагон медичної гігроскопічної вати. При вивантаженні й перевірці вантажу виявлено недостачу 7 мішків вати; крім того 2 мішки були розірвані і при їх перевірці виявлено недостачу 9 пакетів вати, про що складено комерційний акт від 15 березня 2007 р. № 932.

Вантаж прибув у справному вагоні, зі справними пломбами вантажовідправника.

Згідно з даними вагонного листа вагон із спірним вантажем було розвантажено 15 березня 2004 р. Вантажовідправник - черкаська фабрика гігроскопічної вати не була викликана для приймання товару і комерційний акт не підписала.

Аптечний склад (м. Вінниця) заявив позов до вантажовідправника і перевізника - Управління Південно-Західної залізниці про стягнення збитків, спричинених недостачею вантажу.

Який договір опосередковує відносини між названими суб'єктами? Який порядок звернення з позовом до залізниці? Перерахуйте підстави, за наявності яких залізниця звільняється від відповідальності.

Кейс №9. На адресу трикотажної фабрики залізницею надійшло дві партії товарів. У першій партії, що прибула на станцію призначення на 5 днів пізніше передбаченого триденного строк доставки, вантаж виявився пошкодженим на суму 15 000 грн. У другій партії товару була виявлена недостача в розмірі 10 000 грн. На підставі комерційних актів, складених при одержанні вантажу, фабрика звернулася до господарського суду з позовом до залізниці про відш- 79 кодування збитків і сплату штрафу за прострочення

доставки вантажу в сумі 20 000 грн. У судовому засіданні було встановлено, що за перевезення кожної партії вантажу сплачено провізну плату в розмірі 50 000 грн. У господарському суді представник залізниці пояснив, що така ситуація виникла у зв'язку з аварією потягу, який перевозив вантаж, тому залізниця має бути звільнена від відповідальності. Крім того, на його думку, слід врахувати, що позивач не подав претензії до залізниці про стягнення завданих збитків, а також ці обставини повинні фіксуватися не комерційними актами, а актами загальної форми.

На яке питання розраховане це завдання? Чи є підстави для задоволення вимог фабрики? Розгляньте доводи сторін.

Кейс №10. Судно «Шахтар», що йшло із м. Миколаїв до м. Одеса з продукцією машинобудування, неподалік від м. Одеса дістало пробоїну. Щоб уникнути загибелі судна, капітан прийняв рішення посадити його на міліну. Проте при виконанні цього маневру судно одержало ще одну пробоїну і затонуло. Одержувач вантажу – ПАТ «Одеський завод будівельно-обробних машин» – вимагав сплатити вартість затонулого вантажу. Пароплавство заперечувало проти вимог заводу на таких підставах: рішення капітана було зумовлене наміром зберегти судно і вантаж; за таких умов кожен з учасників перевезення несе відповідальність за наслідки, спричинені обставинами, яких не міг передбачити капітан судна.

На яке питання розраховане це завдання? Дайте правову оцінку доводів сторін.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 3:

Кейс №11. Телегін здав квиток у касу аеропорту, оскільки літак, на якому він повинний був летіти з Харкова в Київ, затримався на три години і він вже не встигав зробити пересадку на рейс Київ - Анталія в Борисполі, де йому було заброньовано місце. При цьому він вимагав відшкодувати не тільки вартість квитка, але й заплатити штраф, передбачений у транспортному статуті, а також вартість туристичної путівки в Анталію, купленої в туристичній агенції «Гамалія», і відшкодувати моральний збиток. Адміністрація аеропорту відмовилася платити, мотивуючи це тим, що затримка вильоту відбулася через страйк заправників палива, а не з вини адміністрації аеропорту.

Чи підлягає задоволенню вимога пасажирів Телегіна? Чи змінилося б рішення задачі, якби затримка відбулася через відсутність палива або технічної несправності літака?

Кейс №12. Петренко вирішив відвідати місто своєї мрії – Ріо-де-Жанейро і з цією метою придбав два авіаційних квитки: один у ПАТ «Перші авіалінії» за маршрутом Київ–Мадрид (час прильоту до Мадриду 14-00), інший – у ПАТ «Другі авіалінії» за маршрутом Мадрид–Ріо-де-Жанейро (час вильоту з Мадриду 18-00). Прибувши до аеропорту «Бориспіль», Петренко дізнався, що рейс Київ–Мадрид відкладається через несправність літака. У зв'язку з цим

Петренко прибув до Мадриду лише о 23-00 і, відповідно, запізнився на другий рейс. ПАТ «Другі аві- 78 алінії» відмовилися надавати Петренку місця на наступний рейс до Ріо-деЖанейро, пояснивши це відсутністю своєї вини й браком вільних місць. Крім того, у зв'язку з неявкою Петренка на реєстрацію на другий рейс ПАТ «Другі авіалінії» анулювало йому зворотній квиток. Петренко зрозумів, що в нього не вистачить коштів на покупку нового квитка до Ріо-де-Жанейро і на повернення до України, і тому після перебування в аеропорту Мадриду більше доби він за власні кошти придбав квиток до Києва і повернувся додому. Згодом Петренко звернувся до суду з позовом до ПАТ «Перші авіалінії», в якому вимагав: сплати компенсації за відмову у перевезенні; повернення вартості невикористаної частини квитка; відшкодування вартості придбаних власним коштом квитків; відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок затримки в перевезенні; відшкодування витрат на проживання в готелі Мадриду; відшкодування витрат на засоби першої необхідності; відшкодування моральної шкоди.

Яке рішення має ухвалити суд? Оцініть перспективу задоволення кожної позовної вимоги окремо.

Кейс №13. Напередодні 8 Березня ТОВ «Квіти» уклало договір чартеру (фрахтування) усього літака за маршрутом Амстердам–Харків. У договорі було зазначено, що літак фрахтується для доставки великої партії тюльпанів. Після прибуття до пункту призначення виявилось, що більшість квітів зіпсована через неналежну температуру під час перевезення. ТОВ «Квіти» звернулося до суду з позовом про відшкодування вартості квітів, упущеної вигоди, а також моральної шкоди, заподіяної діловій репутації. Авіакомпанія – власниця літака проти задоволення позову заперечувала з тих підстав, що зафрахтований літак був призначений для перевезення будь-яких вантажів, а не тільки квітів, і, відповідно, технічно неможливо точно врегулювати температуру у вантажному відсіку. Крім того, за умовами договору, завантаження квітів здійснювалося працівниками філії ТОВ «Квіти» в Нідерландах, які не висловили жодних зауважень із приводу неналежної температури. У судовому засіданні представник авіакомпанії наголосив на тому, що, оскільки за договором чартеру (фрахтування) було передано весь літак, то ТОВ «Квіти» як титульний володілець літака несе відповідальність за його використання, у тому числі з точки зору безпеки вантажу. Авіакомпанія ж, на думку її представника, мала лише забезпечити нормальний технічний стан літака і наявність кваліфікованого екіпажу.

Яке рішення має ухвалити суд? Проаналізуйте доводи сторін

Кейс №14. Пасажир Козаченко запізнився на поїзд на 30 хв. Звернувшись до каси залізничного вокзалу він став вимагати повернення вартості квитка в повному розмірі, пояснивши що запізнився на поїзд внаслідок затримання руху приміських поїздів, а отже немає його вини та є відповідно вина залізничної дороги. Касир відмовила Козаченку в задоволенні його вимог.

Чи підлягає вимога Козаченка задоволенню? Чи зміниться рішення якщо Козаченко став вимагати повернення вартості квитка через два дні після відходу поїзда, надавши довідку що ці дні він знаходився в лікарні з приводу серцевого нападу?

Кейс №15. Корнієнко вирішив поїхати в санаторій автобусом АТП-12. При посадці в автобус велика сумка з речами була поставлена в спеціально призначене для цього місце збоку автобуса. При прибутті в пункт призначення і одержанні сумки було виявлено, що сумка залита маслом, яке знаходилося поряд з сумками пасажирів. У результаті частина речей стала непридатною для використання. Корнієнко пред'явив вимоги про відшкодування заподіяної шкоди АТП-12. Однак підприємство відмовилося відшкодувати шкоду, посилаючись на те, що в цьому винен водій, тому претензії необхідно пред'являти йому.

Ваша думка з цього питання? Наведіть аргументи на користь кожної сторони.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 4:

Кейс №15. Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні» (зокрема, розділи VI, VII) детально регламентує відносини щодо зберігання зерна, зокрема й договірному характеру.

Як співвідносяться між собою норми глави 66 ЦК України та положення названого Закону? Чи можуть застосовуватися норми ЦК до регулювання відносин із зберігання зерна? Якщо так, то у яких випадках і в якому обсязі: а) глава 66; б) загальні положення про зобов'язання; в) загальні положення про договір; г) загальні положення про зобов'язання та загальні положення про договір; ґ) глава 66, загальні положення про зобов'язання та загальні положення про договір; д) глава 66, загальні положення про зобов'язання та загальні положення про договір, а також інші норми ЦК України? Обґрунтуйте свою позицію.

Відносини із зберігання зерна за розглядом Законом, виникають: а) на підставі закону чи б) в силу закону? Наведіть інші приклади, коли зобов'язання із зберігання виникають: а) на підставі закону та б) в силу закону. У чому полягає різниця між такими зобов'язаннями?

Кейс №16. Проаналізуйте наступні життєві ситуації та дайте відповіді на запитання:

а) ТОВ «Радомир» уклало із Акціонерним банком «Лондер-інк» договір про надання банківського сейфу, причому, банк за умовами договору не ніс відповідальності за вміст сейфу.

Чи можна розглядати укладений договір як договір зберігання? Назвіть норми ЦК (за їх наявності), якими регулюються договірні відносини між ТОВ «Радомир» та АБ «Лондер-інк»;

б) Кривуленко залишила в автоматичній камері схову залізничного вокзалу клітку з живим папугою та один кілограм ковбаси. Повернувшись через місяць за своїми речами, Кривуленко виявила, що папуга помер, а ковбаса протухла.

Чи зобов'язаний був залізничний вокзал вжити усіх заходів для забезпечення схоронності речей, залишених Кривуленко у камері схову (ст. 942 ЦК України)? Чи можна передавати на зберігання тварин?

в) Стаття 974 ЦК України передбачає, що перевізник зобов'язаний забезпечити схоронність валізи (сумки), особистих речей пасажирів (крім дорогоцінностей та грошей), які пасажир перевозить у відведеному місці.

Чи має місце у зазначеній ситуації укладання договору зберігання? Якщо так, то в якій формі? Чи зобов'язаний перевізник забезпечувати схоронність вмісту валізи (сумки) пасажирів? Що слід розуміти під «відведеним місцем»?

г) Марушко, від'їжджаючи у довготривалі відвідування, залишила на зберігання у своєї подруги 1000 гривень та дозволила їй у разі потреби витратити частину грошей (звичайно, за умови подальшого повернення).

Чи можна кваліфікувати домовленість між Марушко та її подругою як договір зберігання? Якими нормами ЦК мають регулюватися описані відносини? Чи можна передавати на зберігання гроші? Якщо так, то за яких умов?

г) На семінарі з цивільного права студент 3 курсу Копицюк стверджував, що предметом договору зберігання може бути фізична особа. Свою позицію він обґрунтовував тим, що саме так зазначено у ст. 978 ЦК України (договір охорони). Копицюк вказував, що договір охорони є нічим іншим як спеціальним різновидом договору зберігання, оскільки він згадується у главі 66 ЦК (зберігання).

Чи погоджуєтесь Ви з думкою Копицюка? Які аргументи «за» і «проти» Ви можете навести щодо твердження, що договір охорони є спеціальним різновидом зберігання? Що є спільного та відмінного між охороною та зберіганням? Чи може бути фізична особа предметом договору охорони?

д) Студенти інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Гриндаренко та Крацкер перед початком першої пари здали до університетського гардеробу свій верхній одяг (пальто та дублянку). Гардеробниця видала Гриндаренку номерний жетон, а Крацкеру, замість жетона, - шматок картону, на якому був зазначений номер вішалки.

Чи мало місце укладання договорів зберігання із Гриндаренко та Крацкером? Якщо так, то у якій формі? Чи зможе Крацкер вимагати повернення своєї дублянки, пред'явивши шматок картону, а не жетон? Чи зможе Гриндаренко вимагати повернення пальто, якщо він втратить жетон. Чи буде він вправі посилатися на показання свідків, якщо вартість пальто 1000 гривень? Чи є зберігання речей у гардеробі оплатним? Чи діє при цьому презумпція відплатності договору (ч. 5 ст. 526 ЦК України)?

є) Слідчий Осавуленко на час проведення досудового слідства передав кістку мамонта, яка проходила як речовий доказ у кримінальній справі, на зберігання до краєзнавчого музею.

Чим регулюватиметься зберігання мамонтової кістки? Чи можуть застосовуватися у такому випадку норми ЦК України? Якщо так, то які?

Кейс №17. Студент Іванчук перед від'їздом на канікули домовився з одногрупником Кириленком, який проживав в Харків, про перевезення до його житла своїх речей з гуртожитку у зв'язку із проведенням впродовж канікул ремонту. Враховуючи відсутність необхідності у витратах на зберігання цих речей, сторони погодили, що зберігання буде безкоштовним. За тиждень до повернення Іванчука до Харкова помешкання Кириленка було затоплено сусідами зверху. Серед зіпсованих речей частково були й речі, залишені на зберігання. Через масштабність пошкодження житла Кириленко не мав де подіти не тільки свої речі, а також й речі Іванчука. Відтак він відвіз дві валізи з його речами до камери схову на Південному вокзалі м. Харків. Про що повідомив Іванчука по його приїзду, попросивши відшкодувати йому оплачене там зберігання. Іванчук відмовив йому в цьому та, у свою чергу, вимагав відшкодувати вартість зіпсованих речей. Разом вони звернулися за консультацією до адвоката.

Яку консультацію має надати адвокат?

Кейс №18. Пасажир Тимченко під час подорожі в потязі Київ–Чернівці поклав свою валізу на полку для багажу в купе. Протягом подорожі у нього не виникало необхідності брати свої речі, а по прибутті до місця призначення ним було виявлено пошкодження валізи й речей масляною рідиною.

Як з'ясувалося при огляді верхньої полиці, рідина протікала через щілини з даху вагона. Тимченко негайно звернувся до провідника і начальника поїзду для фіксації факту заподіяння шкоди, а згодом подав позов до ПАТ «Укрзалізниця» про відшкодування шкоди, заподіяної йому внаслідок неналежного виконання зобов'язань за договором зберігання, передбаченого ст. 974 ЦК України. У відзиві на позов відповідач наголошував, що жодного договору зберігання з позивачем не укладав й також не має жодного законодавчо закріпленого обов'язку зберігати ці речі.

Проаналізуйте спірну ситуацію й наведіть аргументацію обох сторін спору.

Кейс №19. Прийшовши до ресторану, подружжя Стефаників було попереджене про необхідність зняти верхній одяг, котрий було запропоновано повісити на вішалки поряд із рецепцією ресторану. Під час перебування Стефаників у ресторані стався інцидент, а саме один із відвідувачів ресторану перекинув на одяг, який висів на вішалках, келих вина.

Адміністрація ресторану відмовилася компенсувати витрати на хімічну чистку одягу. В обґрунтування своєї позиції вони посилалася на табличку

поряд з рецепцією, на якій було написано, що адміністрація ресторану не несе відповідальності за особисті речі відвідувачів. Стефаники звернулися до адвоката за консультацією.

Надайте консультацію

Кейс №20. У готелі з номера Савчука 20.08.2011 р. було вкрадено гаманець із грошима і банківськими картками, куртку і електробритву. Адміністрація готелю відмовилася відшкодувати вартість викраденого майна, оскільки договору щодо його зберігання Савчук з адміністрацією готелю не укладав.

У ході розслідування справи чергова поверху, на якому проживав Савчук, підтвердила, що бачила ці речі в номері, однак Савчук постійно носив ключ від номера при собі, адміністрації його не здавав, тому вини працівників готелю у зникненні речей немає.

Чи є підстави для задоволення вимог Савчука?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 5:

Кейс №21. *В якій із нижченаведених ситуацій присутній договір доручення?*

1. Бабуся відправила 13-річного онука здати в хімчистку її пальто, видала для цього внукові необхідну суму грошей, нагадавши, щоб під час оформлення замовлення в хімчистці внук зазначив саме її ім'я та домашню адресу, аби потім бабуся могла самостійно за квитанцією забрати пальто.

2. Металургійний завод для задоволення своїх потреб у сировині домовився з підприємцем, що той скуповуватиме металобрухт і постачатиме його на завод. Всі витрати підприємця завод зобов'язався компенсувати.

3. Неповнолітній Сергій дав молодшому братові свою банківську платіжну картку, оформлену на картковий субрахунок батька, навчив нею користуватись і відправив його в супермаркет придбати продукти харчування.

Кейс №22. Позивач найняв Адвоката для ведення справи в господарському суді. Після кількох судових засідань Адвокат уклав з Відповідачем мирову угоду, яка була затверджена ухвалою суду, а провадження у справі припинене. Умови мирової угоди Позивача не задовольнили. Позивач подав інший позов про стягнення збитків з Адвоката, Відповідача і господарського суду солідарно, обґрунтовуючи свої вимоги тим, що не надавав Адвокатові повноважень на підписання мирової угоди, чого суд не перевірів.

Чи правомірні вимоги Позивача? Чи зобов'язує Позивача мирова угода, укладена Адвокатом? Як слід Позивачеві захищати свої інтереси? Вирішіть справу.

Кейс №23. Агентство з працевлаштування за плату зобов'язалось за договором доручення з Заходом забезпечити організований прийом працівників на виробничу лінію, введення якої в експлуатацію мало відбутись через три місяці. В день укладення договору Агентству в особі його директора Завод видав довіреність на підписання трудових договорів. Строк дії довіреності не був визначений. На підставі цієї довіреності директор Агентства через півроку після закінчення формування штату нової виробничої лінії від імені заводу уклав трудовий договір з майстром на заміщення вакансій що з'явилась. Завод не допустив майстра до роботи, посилаючись на те, що, по-перше, на момент укладення трудового договору майстром договір доручення, за яким Агентство мало право укладати трудові договори від імені Заводу, припинився, і, друге, тижнем раніше Завод самостійно заповнив вакансію майстра найнявши працівника. Майстер подав до Агентства і Заводу про відшкодування ними збитків і компенсацію моральної шкоди солідарно. А Завод пред'явив Агентству вимоги про компенсацію шкоди, заподіяної діловій репутації Заводу. Агентство стверджує що договір доручення не припинився.

Дайте правову оцінку доводам сторін. Як вирішити справу?

Кейс №24. Під час огляду в комісійному магазині комп'ютера покупець випадково пошкодив його. Комісіонер виявив пошкодження лише кілька днів пізніше. Оскільки комп'ютер за ціною, погодженою з комітентом, продати не вдалось у зв'язку з пошкодженням, магазин знизив ціну і продав комп'ютер вдвічі дешевше, ніж було передбачено договором. Комітент почав вимагати виплати всієї суми вартості комп'ютера, визначеної договором, а також відмовився виплачувати комісіонеру винагороду, оскільки останній виконав свої зобов'язання не належним чином. Комісійний магазин виплатив комітенту вартість комп'ютера за ціною його фактичної реалізації і утримав комісійну винагороду.

Комітент звернувся до суду. Вирішіть справу.

Кейс №25. Підприємець Качанов уклав договір комісії з трикотажною фабрикою м. Вінниці на продаж декількох партій нижньої вовняної білизни для чоловіків у м. Києві по заздалегідь обговореній ціні. З м. Львові виник ажіотажний попит на білизну, що ним продавалася. Качанов підняв ціну і, щоб збільшити обсяг продажів, найняв помічника - Леонт'єва - місцевого жителя за договором субкомісії і сповістив про цей факт, а також його дані, у тому числі адресу, телефон трикотажної фабрики. Остання запропонувала Леонт'єву забрати в неї чергову партію товару для реалізації, оскільки не змогла зв'язатися з Качановим, що знаходився в цей час у роз'їздах по населених пунктах Львівської області, де продавав білизну. Леонт'єв відмовився.

Чи має право комісіонер (Качанов) під час продажу товару комітента (трикотажної фабрики) завищувати заздалегідь обговорену ціну? На чю користь надходить додаткова вигода при продажу товару за підвищеною ціною? Чи відповідає субкомісіонер (Леонт'єв) за свої дії перед комітентом?

Чи правомірною відмова виконати вказівку трикотажної фабрики забрати в неї чергову партію товару? Чи має право комітет вести справи із субкомісіонером напряму?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 6.

Кейс №26. Сторони уклали договір управління грошовими коштами, за яким установник передав управителю, що не є фінансовою установою, грошові кошти з метою придбання за їх рахунок векселя з наступним його продажем в інтересах установника управління.

У зв'язку з прострочкою виконання зобов'язань управителя перед установником останній подав позов про стягнення суми заборгованості. Відповідач (управитель) подав зустрічний позов про визнання договору управління недійсним, з огляду суперечності його змісту вимогам п. 2 ст. 1030 ЦК України, в якому забороняється використання грошових коштів в якості предмету договору управління майном.

Вирішіть справу.

Кейс №27. За договором управління майном в управління передано належний установникові на праві власності житловий будинок на користь вигодонабувача з правом безоплатного проживання в будинку строком десять років. Через один рік після укладання договору установник управління майном продав будинок іншій особі. Новий власник будинку пред'явив позов до суду про визнання недійсним цього договору і позбавлення права вигодонабувача проживати в спірному будинку.

Наведіть умови дійсності довірчого управління майном.

Кейс №28. За заповітом спадкодавець Анісов передав Бойко у довірче управління нерухоме майно (житловий будинок) в інтересах вигодонабувача - гр. В. на строк 25 років після відкриття спадщини, що після смерті заповідача перейшло у власність спадкоємця - Гришко

У зв'язку з передачею власником житлового будинку в оренду третім особам (наймачам) Бойко пред'явив позов про усунення перешкод у здійсненні права довірчого управління на спірне нерухоме майно.

Які підстави виникнення довірчого управління майном? Вирішіть справу.

Кейс №29. Ткачук уклав із підприємцем Швидким договір управління житловим будинком строком на 5 років, встановивши плату останньому в розмірі 30 % доходу від експлуатації будинку щомісячно. Швидкий здав будинок в оренду під магазин. Згодом, отримавши кредит у банку під іпотеку будинку, він надбудував у ньому два поверхи на 4 квартири, які почав здавати за договором найму (оренди) житла туристам за певну плату, і цими грошима розраховувався з банком за отриманий кредит. Ткачук, не задоволений таким

станом справ, звернувся з позовом до суду про розірвання договору і стягнення з управителя не отриманих доходів відповідно до умов договору.

На яке питання розраховане це завдання? Вирішіть справу.

Кейс №30. Виробничий кооператив «Квант» передав за договором управління майном Шилову, який був суб'єктом підприємницької діяльності, в управління птахоферму. Через рік управитель з'ясував, що інкубатор, який входив до складу птахоферми і вважався втраченим, перебуває у Носова, який раніше був завідувачем птахофермою. Шилов звернувся до Носова з вимогою повернути інкубатор і сплатити всі доходи, отримані останнім за час неправомірного володіння інкубатором. Однак установник управління – виробничий кооператив «Квант» – 95 погодився з таким веденням управління і заборонив Шилову звертатися з претензіями до Носова. Також Шилову стало відомо, що птахоферма є предметом договору застави за кредитним договором із банком, строк виконання якого настане через 6 років. У зв'язку з цим Шилов звернувся до суду з позовом про дострокове розірвання договору управління птахофермою і виплату йому певної винагороди за час фактичного управління майном.

На яке питання розраховане це завдання? Вирішіть справу.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 7:

Кейс №31. У жовтні 2000 р. громадянка Трав'янка, ознайомившись із рекламною об'явою в обласній газеті «Полтавський вісник» про те, що всі особи, які оформлять річну підписку на цю газету, будуть застраховані НАСК «Оранта» від нещасного випадку, оформила підписку на «Полтавський вісник» на 2001 р. 23 жовтня 2001 р. під час посадки на поїзд Трав'янка Н. впала під вагон, що призвело до ампутації нижніх кінцівок і пальців на руках. Справедливо вважаючи, що страховий випадок настав, Трав'янка звернулася до НАСК «Оранта» за виплатою страхової суми. Проте в Полтавській обласній дирекції НАСК «Оранта» їй було відмовлено у виплаті страхової суми із посиланням на Правила добровільного страхування громадян від нещасних випадків, відповідно до яких застрахованою вважається особа у віці від 16 до 69 років, тоді як вік громадянки становить 71 рік. Оскільки вимоги Трав'янка не були задоволені, вона звернулася із позовною заявою до суду.

Чи було в даному випадку укладено договір страхування? Яке значення мають Правила страхування? Яке рішення повинен прийняти суд?

Кейс №32. Громадянин Михайленко звернувся до суду з позовом до страхової компанії «Оранта-Дніпро» про стягнення грошової суми у розмірі 2 879 грн., посилаючись на те, що 12 вересня 2001 р. він в офісі відповідача заповнив заяву через страхового агента на отримання страхового полісу від відповідача про страхування життя і сплатив страховий внесок у зазначеній сумі. На думку позивача, страхова компанія повинна була повідомити про початок дії договору страхування, але не повідомила. З огляду на це, позивач звернувся з письмовою заявою про повернення страхового внеску та

відмовився від подальшого співробітництва. Ні страхового полісу, ні договору страхування позивач з відповідачем не підписував, тому вважає, що відповідач незаконно утримує сплачену ним суму.

Представник відповідача в судовому засіданні позов не визнав, посилаючись на те, що після підпису заяви на згоду укладення договору страхування життя та сплати позивачем суми премії, договір страхування вважається укладеним незалежно від того чи підписаний страховий поліс та договір страхування самим страхувальником чи ні, страхування життя відбулося за внутрішніми правилами страхування. З огляду на це представник відповідача просив суд відмовити в задоволенні позову.

Що слід розуміти під договором страхування? Які істотні умови договору страхування? Обґрунтуйте рішення суду.

№33. Внаслідок аварії, яка трапилася на шляху руху міжміського автобуса, загинув пасажир Сидоренко. На його утриманні перебували дружина і двоє неповнолітніх дітей. Дружина Сидоренка звернулася в управління міжміських пасажирських перевезень з вимогою про відшкодування шкоди, яка зумовлена загибеллю годівника. Управління порадило громадянці звернутися до страхової організації. Страхова організація, з'ясовуючи обставини справи, встановила, що Сидоренко у зв'язку з тим, що прибув за кілька хвилин до відправлення автобуса, не зміг взяти проїзний квиток. З огляду на це, страхова організація відмовила у виплаті страхової суми, адже, на думку представника страхової організації, в даному випадку не був укладений договір страхування. Дружина потерпілого, не погоджуючись із позицією страхової організації, звернулася до суду.

Чи може вважатися в даному випадку договір страхування укладеним? Чи має право дружина Сидоренка на одержання страхової виплати? Обґрунтуйте рішення суду.

Кейс №34. Товариство з обмеженою відповідальністю «Світанок» (далі – ТОВ) 12 квітня 2020 р. уклало кредитний договір із АТ КБ «Приватбанк». У забезпечення виконання взятих на себе зобов'язань із належного повернення кредитних коштів за кредитним договором ТОВ уклало з АТ КБ «Приватбанк» договір застави вантажного автомобіля, який як предмет договору застави був застрахований страховою компанією «Провідна» за його ринковою вартістю (350000 грн). Вигодонабувачем за страховим договором був вказаний АТ КБ «Приватбанк». Застрахований автомобіль 14 липня 2020 р. був пошкоджений у результаті ДТП, яка кваліфікувалася страховою компанією як страховий випадок. Вартість відновлюваного ремонту становила 174280 грн. ТОВ звернулося до страхової компанії для виплати страхового відшкодування для проведення відновлюваного ремонту. Страхова компанія відмовила ТОВ у страховій виплаті, оскільки в договорі як вигодонабувач був зазначений АТ КБ «Приватбанк». Дізнавшись про настання страхового випадку, АТ КБ «Приватбанк» звернувся до страхової компанії з вимогою виплати йому

страхового відшкодування як особі, на користь якої був укладений договір страхування.

На яке питання розраховане завдання? Як слід вирішити спір? Дайте правову оцінку ситуації. Хто має право одержати страхове відшкодування? Які правові підстави для здійснення відмови у страховій виплаті? Наскільки правомірно страховик відмовив ТОВ у здійсненні страхової виплати? Які правові підстави для одержання АТ КБ «Приватбанк» страхового відшкодування?

Кейс №35. Страхова компанія «Арсенал Страхування» 15 травня 2020 р. звернулася до страхової компанії «Кредо» з вимогою про сплату їй в порядку регресу 24750 грн страхового відшкодування, що було 27 лютого 2020. р. виплачено нею Мельнику за договором страхування належного йому на праві власності автомобіля VOLVO від 18 квітня 2019 р. В обґрунтування своєї вимоги страхова компанія «Арсенал Страхування» вказала, що 25 грудня 2019 р. Мельник на своєму автомобілі VOLVO став учасником ДТП, що сталося з вини Шевчука, який застрахував свою цивільну відповідальність у страховій компанії «Кредо». Страхова компанія «Кредо» відмовила у виплаті страхового відшкодування, вказавши, що відповідно до ст. 1191 ЦК України, яка визначає право на регресну вимогу, особа, яка відшкодувала шкоду, завдану іншою особою, має право зворотної вимоги (регресу) до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлений законом. Таким чином, безпосередньо відповідати перед страховою компанією «Арсенал Страхування» має Шевчук. Не погодившись із відмовою у виплаті страхового відшкодування, страхова компанія «Арсенал Страхування» звернулася до суду.

На яке питання розраховане завдання? Як слід вирішити справу? Яке рішення має прийняти суд? Проаналізуйте доводи і заперечення кожної із сторін. Які підстави застосування права регресу у страхових відносинах?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 8:

Кейс №36. Водій рейсового автобусу Ступак, який здійснював перевезення пасажирів з Херсону до Одеси, 24 лютого 2020 р. у зв'язку з поганими погодними умовами не впорався з керуванням, з'їхав із проїжджої частини дороги і допустив зіткнення з деревом, у результаті чого пасажир автобуса Ковальчук через травмування втратив працездатність на строк 4,5 місяці. Ковальчук звернувся до Європейського страхового альянсу (далі – ЄСА), який здійснював обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті щодо даного рейсу. Отримавши необхідні документи, ЄСА 12 травня 2020 р. здійснив виплату страхового відшкодування у розмірі 32640 грн, після чого 27 червня 2020 р. звернувся в порядку регресу до транспортного підприємства «О.пастрас», яке забезпечувало автобусне сполучення на даному маршруті, із вимогою компенсувати розмір виплаченого страхового відшкодування. Транспортне підприємство «О.пастрас» відмовилося відшкодувати ЄСА страхове відшкодування, посилаючись на те,

що цивільна відповідальність власника автобуса була застрахована у страховій компанії «Княжа» і саме туди необхідно звертатися для одержання страхового відшкодування.

Не погодившись з відмовою, ЄСА звернувся до суду. На яке питання розраховане питання? Як слід вирішити спір? Яке рішення повинен прийняти суд? Проаналізуйте доводи і заперечення кожної із сторін.

Кейс №37. Згідно з укладеним контрактом швейна фабрика одержала від англійської фірми партію тканини на суму 800 000 грн для пошиття модельного одягу. Товар було розміщено на складі. Фабрика застрахувала одержану партію товару на повну вартість тканини. Під час зберігання в приміщенні складу сталася пожежа. Із метою запобігання збільшенню збитків адміністрацією фабрики було організовано вивезення (службовим автомобілем) із палаючого складського приміщення тканини, яка ще залишалася неушкодженою. Автомобіль загорівся від палаючої частини даху, що впала на нього. Усі спроби загасити вогонь виявилися марними. Згідно з актом пожежних органів вини фабрики у виникненні пожежі не виявлено. Збитки, завдані фабриці в результаті пожежі, становлять 600 000 грн, у тому числі: пошкодження продукції (тканини) – загальна вартість 550 000 грн, пошкодження автомобіля – 50 000 грн. Відповідно до укладеного договору страхування фабрика звернулася до страховика з вимогою відшкодувати заподіяні їй збитки в повному обсязі. Страхова компанія, погодившись на відшкодування вартості знищеної пожежею тканини (550 000 грн), відмовилася відшкодувати вартість пошкоджень автомобіля, посилаючись на те, що за договором страхування підлягала лише партія тканини. Представник фабрики в судовому засіданні звернув увагу на той факт, що автомобіль було пошкоджено під час вжиття заходів щодо зменшення ймовірної шкоди від настання страхового випадку, тому страховик зобов'язаний відшкодувати понесені страхувальником витрати у зв'язку з їх проведенням. Іншим аргументом на користь фабрики, на думку її представника, є те, що шкода, заподіяна фабриці, не перевищує страхової суми, у межах якої страховик несе ризик і зобов'язався виплатити страхове відшкодування.

На яке питання розраховане завдання? Яке рішення повинен прийняти суд? В якому розмірі відшкодовуються страховиком збитки, заподіяні внаслідок настання страхового випадку? В якому порядку страхуються непрямі збитки?

Кейс №38. Борецький на автостанції м. Сміла придбав квиток на автобус до Києва, в якому було вказано, що перевезення за вказаним маршрутом здійснює ТОВ «Черкаситрансавто» й дані про обов'язкове особисте страхування страховою компанією «Альфа Страхування». Під час поїздки за маршрутом з автобусом, в якому перебував Борецький, зіткнувся вантажний автомобіль МАН під керуванням водія Поліщука. Придніпровським районним судом м. Черкаси Поліщука було визнано винуватим у скоєнні ДТП і

притягнуто до адміністративної відповідальності. У результаті ДТП Борецький одержав численні травми голови й кінцівок, на тривалий час втратив працездатність. Страхова компанія «Альфа Страхування» здійснила виплату Борецькому у розмірі 39400 грн страхового відшкодування. Борецький, вважаючи, що розмір заподіяної йому шкоди значно більший за одержане ним страхове відшкодування, звернувся до перевізника з вимогою виплатити йому 18745 грн витрат на лікування і 110 тис. грн моральної шкоди. Перевізник відмовив Борецькому у здійсненні виплати, посилаючись на те, що він був застрахований як пасажир і одержав страхове відшкодування, а перевізник не був винуватим у ДТП. Не погодившись з відмовою перевізника, Борецький звернувся до суду.

На яке питання розраховане завдання? Яке рішення має прийняти суд? Наведіть аргументи кожної сторони.

Кейс №39. Будівельна компанія «Укрспецбуд», що здійснює будівництво житла, уклала з АТ «Укрексімбанк» кредитний договір про відкриття кредитної лінії на суму 10000000 грн. У забезпечення повернення кредиту будівельна компанія «Укрспецбуд» застрахувала на користь банку свою відповідальність неповернення кредиту у страховій компанії «Княжа» у повному обсязі. Страховим випадком за договором страхування було передбачене прострочення повернення кредиту протягом 30 днів. У свою чергу, АТ «Укрексімбанк» застрахувало ризик неповернення будівельною компанією «Укрспецбуд» кредиту на всю його суму у страховій компанії «Провідна», за яким страховик зобов'язався здійснити страхову виплату у разі неповернення кредиту позичальником більше одного місяця. У період дії договору страхування будівельна компанія «Укрспецбуд» внаслідок суттєвого зменшення платоспроможності, викликаного падінням попиту на її продукцію, допустила порушення зобов'язання з повернення 1/3 частини одержаного кредиту протягом двох місяців. Через 65 днів після настання строку повернення кредиту АТ «Укрексімбанк» звернулося до страхової компанії «Княжа» з вимогою про здійснення страхової виплати. Страховик відмовив банку у виплаті страхової суми, мотивуючи це тим, що банк уклав договір страхування фінансового ризику із страховою компанією «Провідна», яка і зобов'язана компенсувати йому фінансові втрати. Не погодившись з відмовою страховика, АТ «Укрексімбанк» звернулося до суду для примусового стягнення страхового відшкодування.

На яке питання розраховане завдання? Чи можливе одночасне страхування двома сторонами кредитного договору страхових ризиків за ним? Яким чином має здійснюватися виплата страхового відшкодування і хто має право на його одержання? Чи правомірно відмовлено банку у здійсненні страхової виплати? До кого має право звертатися банк за одержанням страхового відшкодування? На підставі яких документів здійснюється страхова виплата? Чи містить умова завдання неточності? Якщо так, то які?

Кейс №40. Ткач 10 березня 2020 р. застрахував у страховій компанії «Універсальна» належний йому на праві власності автомобіль марки Renault на повну його вартість, яка склала 285000 грн. Одним із страхових випадків за даним договором передбачено пошкодження транспортного засобу в результаті ДТП. Ткач на своєму автомобілі 04 червня 2020 р. став учасником ДТП за участю автомобіля МАЗ під керуванням Тищенка. Постановою Київського районного суду м. Харків від 15 липня 2020 р. Тищенко був визнаний винуватим у скоєнні ДТП і притягнутий до адміністративної відповідальності. Тищенко надав Ткачу поліс обов'язкового страхування цивільноправової відповідальності власників наземних транспортних засобів, з якого слідувало, що цивільно-правова відповідальність Тищенка була застрахована у страховій компанії «Глобус». Ткач у встановлені договором страхування строки звернувся до страхової компанії «Універсальна» з повідомленням про настання страхового випадку й виплату страхового відшкодування. Страхова компанія «Універсальна» оцінила заподіяний у результаті ДТП збиток у розмірі 24500 грн. Ткач також звернувся до страхової компанії «Глобус» з аналогічною вимогою, яка також здійснила виплату страхового відшкодування у розмірі 27200 грн. Загальна вартість відновлюваного ремонту склала 32300 грн. Дізнавшись, що Ткач одержав страхове відшкодування від страхової компанії «Глобус», страхова компанія «Універсальна» звернулася до Ткача з вимогою про повернення одержаного від неї страхового відшкодування, посилаючись на умову договору страхування про те, що, якщо страхувальник одержить, крім страхового відшкодування, будь-яку виплату або компенсацію від третіх осіб, він зобов'язаний повернути страховій компанії «Універсальна» одержане від неї страхове відшкодування в повному обсязі. Ткач відмовився повертати страховій компанії «Універсальна» одержане від неї страхове відшкодування, у зв'язку з чим вона звернулася до суду для примусового стягнення вказаного страхового відшкодування.

На яке питання розраховане завдання? Наскільки правомірною є вимога страховика? Яке рішення повинен прийняти суд? Яким чином захистити майнові інтереси Ткача?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 9:

Кейс №41. ТОВ «Гриф» та ЗАТ «Кондор» уклали між собою договір позики, відповідно до якого ТОВ «Гриф» надавало ЗАТ «Кондор» визначену грошову суму, а останнє зобов'язувалося повернути надану в борг суму через три місяці та сплатити відсотки, визначені у договорі, як плату за користування коштами.

Позикодавець допустив прострочку і перерахував тільки частину обумовленої договором суми позики. По настанню строку платежу ЗАТ «Кондор» звернулося до господарського суду про стягнення визначених договором сум пені за прострочку надання позики і визнання договору недійсним з підстав невідповідності чинному законодавству України. Вказаний

договір є безгрошовим (безвалютним) і має всі ознаки кредитного договору, а саме оплатність, строковість, поверненість тощо.

Суд позов задовольнив. Відповідно до судового рішення ТОВ «Гриф» отримало назад надану суму коштів без відсотків за користування. У відповідь ЗАТ «Кондор» звернулося з позовом до ТОВ «Гриф» з вимогою, відповідно до ст. 1212 ЦК України, виплатити як безпідставно збережене майно, усі доходи, які могло отримати ЗАТ «Кондор», користуючись позиковими коштами.

Вирішіть справу.

Кейс №42. Іванов позичив у Романова 2 500 грн. строком на шість місяців. Усно сторони домовилися про плату за користування позикою в розмірі 0,5% від суми позики за кожен день позики шляхом нарахування пені за прострочку повернення позики.

В установленій строк позичальник грошей не повернув. Через три місяці після настання строку виконання договору позики Романов звернувся з позовом до суду про стягнення з Іванова 2 500 грн. суми в розмірі 0,5% пені за кожен день прострочки та 3% річних за час прострочки.

Іванов не заперечував проти сплати 2 500 грн., але відмовився від сплати пені та 3% річних за прострочку, оскільки пеня фактично приховує собою нарахування плати за користування позикою і позикодавець сам винен, що в строк не забрав гроші, які лежали у нього дома і члени сім'ї були повідомлені, що прийде Іванов і йому потрібно буде віддати гроші.

Два свідки підтвердили домовленість сторін за цим договором позики про нарахування плати за користування позикою у вигляді пені.

Вирішіть справу.

Кейс №43. Кирилов уклав з Бервено договір позики, передавши йому 1 тисячу доларів США, без зазначення строку виконання зобов'язання. В договорі було зазначено, що його предметом є «передача у користування Бервено 1 000 умовних одиниць із зобов'язанням Бервено їх повернути». Домовленості про укладення договору сторони досягли в усній формі, а оформили договір розпискою.

Яких порушень чинного законодавства припустилися сторони? Чи підлягає задоволенню, і в якій сумі, позов про стягнення заборгованості за таким договором позики?

Кейс №44. Підприємець Сидорчук уклав договір кредиту з комерційним банком «Інко». З'явившись у банк за одержанням кредиту наступного дня після встановленого договором терміну його одержання, Сидорчук сказав, що весь кредит йому не потрібний і він візьме тільки його половину. Банк йому відмовив і запропонував узяти кредит повністю відповідно до договору.

Чи правомірні дії Сидорчука? Вирішіть справу.

Кейс №45. Підприємець Дмитрук, з метою погашення заборгованості за кредитним договором перед комерційним банком «Енергія», продав останньому грошову вимогу до підприємця Климова, термін платежу якої вже настав. Банк запропонував Климову погасити грошову вимогу. Щоб її сплатити, Климов був змушений терміново продати за зниженою ціною товар, отриманий від Дмитрука. Після цього Климов пред'явив вимогу до Дмитрука про відшкодування збитків, викликаних порушенням останнім договору, укладеного між ними при здійсненні угоди по купівлі-продажу товару, про заборону уступки вимоги.

Чи правомірна вимога Климова до Дмитрука? Чи буде дійсною уступка комерційному банку «Енергія» грошової вимоги, якщо між Дмитруком і Климовим існує угода про її заборону? Вирішіть справу.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 10:

Кейс №46. Підприємець Казаков, який займається оптовою реалізацією жіночого взуття іноземного виробництва, взяв кредит у комерційному банку «Кредит Плюс» під уступку йому свого права вимоги на одержання грошей від підприємця Волкова, що займається роздрібним продажем взуття. Право грошової вимоги комерційного банку до Волкова виникне через один місяць, у момент передачі останньому Казаковим взуття.

Після одержання взуття від Казакова Волков сплатив комерційному банку «Кредит Плюс» грошову вимогу. При цьому виявилось, що сплачена ним сума перевищила суму боргу Казакова банку «Кредит Плюс», забезпеченого уступкою вимоги. У процесі продажу з'ясувалося, що взуття, отримане Волковим від Казакова, має невеликі дефекти. У зв'язку з цим ціну на нього довелося знизити. Волков поніс збитки і звернувся до комерційного банку «Кредит Плюс» з вимогою повернення суми, що перевищує суму боргу, забезпечену уступкою вимоги.

Чи правомірна вимога Волкова до комерційного банку «Кредит Плюс»? Коли перейшло до комерційного банку «Кредит Плюс» право на уступку майбутньої грошової вимоги? Вирішіть справу.

Кейс №47. При купівлі у спеціалізованому магазині дорогого комп'ютера Міхно звернувся до банку «Міжнародний» для одержання кредиту на оплату комп'ютера. Представник банку, який знаходився в магазині, оформив кредитний договір і видав кредитну картку, за допомогою якої Міхно розрахувався за придбаний комп'ютер. Через десять днів після купівлі комп'ютера Міхно звернувся до магазину з проханням обміняти придбаний комп'ютер на комп'ютер іншої моделі з доплатою. Однак у магазині такої моделі не виявилось і Міхно вирішив повернути придбаний комп'ютер до магазину, на що отримав відмову. У той же день Міхно звернувся до банку з вимогою про розірвання кредитного договору, у відповідь на яку банк заявив про необхідність повернення коштів, одержаних за кредитним договором і сплатити проценти за період користування кредитом за встановленою

кредитним договором ставкою. Не погодившись з вимогою банку, Міхно звернувся до суду з позовом про розірвання кредитного договору. Суд відмовив у задоволенні позову, посилаючись на неналежний спосіб захисту порушеного права.

На яке питання розраховане завдання? Якими правами наділений покупець у разі придбання товару у кредит? Які правові наслідки відмови позичальника від кредитного договору? Наскільки правомірно відмовив суд у позові Міхно? Змодельуйте аргументи сторін у судовій справі.

Кейс №48. Мироненко з метою придбання побутової техніки звернувся до банку «Кредитна допомога» для одержання кредиту строком на один рік, на що одержав згоду. Для використання кредитних коштів банк видав Мироненку кредитну картку. Після повернення кредитних коштів Мироненко звернувся до банку і повернув кредитну картку уповноваженому працівнику банку. Через шість місяців після цього Мироненко дізнався про кредитну заборгованість перед банком за закритим рахунком (кредитною картою, яку він повернув до банку). Після проведеного банком службового розслідування було встановлено, що працівник банку, який приймав від Мироненка кредитну картку, самовільно зняв кредитні кошти, які обліковувалися на ній, за що був звільнений з посади і притягнутий до кримінальної відповідальності. Банк «Кредитна допомога» заявив вимогу до Мироненка про повернення кредитних коштів, знятих з його кредитної картки, із наступним стягненням сплачених коштів з винного працівника банку. Мироненко не погодився і звернувся за консультацією до адвоката.

На яке питання розраховане завдання? Яке вирішення повинен запропонувати адвокат? Проведіть правовий аналіз ситуації. Який порядок використання кредитних карток? Як проводиться закриття кредитного рахунку після повернення кредиту та сплати процентів? Хто в даному випадку є потерпілим? Який спосіб захисту права чи інтересу потерпілого є належним?

Кейс №49. Підприємець Сидорчук уклав кредитний договір з комерційним банком «Інко». З'явившись у банк за одержанням кредиту наступного дня після встановленого договором терміну його одержання, Сидорчук сказав, що весь кредит йому не потрібний і він візьме тільки його половину. Банк йому відмовив і запропонував узяти кредит повністю відповідно до договору.

Чи правомірні дії Сидорчука? Вирішіть справу.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 11:

Кейс №50. Павленко вклав гроші у банк на шість місяців, обумовивши розмір відсотка, виплачуваного наприкінці строку. Через місяць після здачі грошей банк зменшив процентну ставку на внесок Павленка. А через кілька днів з результатів аудиторської перевірки стало відомо, що умови забезпечення

повернення внеску погіршилися: знизився розмір чистих активів банку і немає прибутку від його річної діяльності. Павленко звернувся до комерційного банку з вимогою розірвання договору, повернення внеску, виплати йому відсотків у розмірі, встановленому у договорі.

Чи правомірна вимога Павленка до комерційного банку? Який розмір відсотків виплачується при розірванні строкового договору при нормальній роботі банку? Чи правомірні дії банку по зменшенню процентної ставки?

Кейс №51. Підприємець Романчук, який займається закупівлею в Греції парфумерної продукції і доставкою її в Україну для продажу, відкрив валютний рахунок у комерційному банку «Промбанк». При відкритті рахунку працівник банку не повідомив Романчуку, що з Грецією в них немає кореспондентських відносин. Романчук, віддавши розпорядження банку про перерахування певної суми коштів у банк Греції на його рахунок, виїхав туди за черговою партією продукції. Однак гроші «Промбанком» банку Греції перераховані не були, а операція з закупівлі продукції зірвалася. Романчук потерпів збитки. Прибувши в Україну, Романчук звернувся до суду з вимогою про відшкодування «Промбанком» всіх збитків, заподіяних йому неперерахуванням коштів на його рахунок у грецькому банку.

Чи підлягає задоволенню вимога Романчука? Вирішіть справу.

Кейс №52. Підприємець Гриценко, що має рахунок у комерційному банку «Символ», віддав розпорядження останньому про перерахування коштів з його рахунку на рахунок підприємця Руденка, що знаходиться в іншому банку. Про переказ грошей Гриценко повідомив Руденку. Через два тижні Руденко пред'явив претензію до Гриценка про неотримання від нього грошей і зажадав сплатити збитки, які він поніс через зірвану внаслідок відсутності коштів торговельну угоду. Гриценко, у свою чергу, висунув вимогу до комерційного банку «Символ» про відшкодування збитків, що виникли через прострочення в перерахуванні коштів з його рахунку на рахунок Руденка. Банк відмовився платити.

Чи правомірна вимога Гриценка до банку «Символ»? Чи підлягає задоволенню вимога Руденка до Гриценка?

Кейс №53. Банк відмовив клієнту в прийнятті до виконання платіжного доручення та повернув його, мотивуючи свої дії тим, що в графі «Призначення платежу» в платіжному дорученні клієнт не зазначив, чи включає сплачувана сума суму податку на додану вартість.

Чи правомірні дії банку? Обґрунтуйте свою відповідь.

Кейс №54. Грошові кошти на поточному рахунку клієнта були арештовані в установленому законом порядку, однак сума їх була недостатньою для виконання відповідного рішення суду. Клієнт і банк уклали до договору банківського рахунку додатковий договір, за яким банк за окрему

винагороду зобов'язався направляти всі кошти, які над ходитимуть за платіжними дорученнями від третіх осіб для зарахування на «арештований» поточний рахунок клієнта, на депозитний рахунок цього клієнта в іншому банку.

Як має діяти банк, який обслуговує рахунок, кошти на якому арештовані і сума яких недостатня для виконання рішення суду, в разі надходження від третіх осіб коштів для зарахування на такий рахунок?

Дайте юридичну оцінку додатковому договору, укладеному банком і клієнтом. Кваліфікуйте дії клієнта та банку щодо виконання такого додаткового договору.

Кейс №55. Ничипорук 15 березня 2019 р. уклав з банком «Добробут» договір банківського вкладу, за яким вніс на депозитний рахунок 150000 грн строком на один рік із виплатою 12% річних. Умовами депозитного договору передбачалися повернення банківського вкладу і виплата процентів за ним по закінченню строку договору на поточний рахунок вкладника, відкритий у цьому ж банку. Ничипорук 16 березня 2020 р. звернувся до банку із заявою видати йому всю суму вкладу з нарахованими процентами. Банк відмовив, посилаючись на те, що кошти з депозитного рахунку були перераховані на його поточний рахунок, а тому договір банківського вкладу припинився. Ничипорук зняв із свого поточного рахунку перераховані з депозитного рахунку гроші лише 27 червня 2020 р. При цьому ним було встановлено, що проценти за банківським вкладом з 14 березня нараховувалися з урахуванням ставки за поточним рахунком. Він звернувся до банку з вимогою сплатити йому за весь період (до 27 червня 2020 р.) проценти за банківським вкладом, виходячи з розміру процентної ставки 12 %, відповідно до ч. 5 ст. 1061 ЦК України. Банк відмовив Ничипоруку, посилаючись на те, що договір банківського вкладу, який передбачав виплату процентів на депозит у розмірі 12% припинив свою дію 14 березня 2020 р., а тому правові підстави нарахування та виплати 12% річних – відсутні. Не погодившись із відмовою банку, Ничипорук звернувся до суду з аналогічним позовом.

На яке питання розраховане завдання? Яка правова природа процентів за договором банківського вкладу? Яке рішення має ухвалити суд? Які істотні умови депозитного договору? Чи має банк в односторонньому порядку змінювати процентну ставку за договором банківського вкладу?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 12:

Кейс №56. Виконуючий банк за покритим акредитивом виплатив бенефіціару проти пред'явлених останнім документів про відвантаження товару грошові кошти в повній сумі, передбаченій умовами акредитиву.

Банк-емітент, одержавши прийняті виконуючим банком документи, встановив відсутність у цьому пакеті документу, що підтверджує страхування вантажу. Договір страхування вантажу був зазначений в акредитиві серед переліку необхідних документів.

Як у такій ситуації мають діяти банк-емітент, виконуючий банк, платник та одержувач грошових коштів для забезпечення своїх прав та законних інтересів, а також для виконання відповідних обов'язків?

Як зміниться вирішення цієї задачі за умов, якщо обов'язок страхування вантажу був передбачений основним договором купівлі-продажу, оплата за яким здійснювалась у формі акредитиву, але пред'явлення договору страхування в умовах акредитиву не передбачалось?

Кейс №57. Чекодержатель не отримав оплати чека в порядку інкасування і звернувся до чекодавця - фізичної особи з вимогою про сплату в готівковій формі вказаної в чеку суми, а також витрат, понесених для отримання платежу в порядку інкасування чека.

Чекодавець відмовився задовольнити таку вимогу, аргументуючи це тим, що видачею чека він погасив своє договірне грошове зобов'язання перед чекодержателем.

Чи обґрунтовані вимоги чекодержателя? Проаналізуйте з правової точки зору аргументи чекодавця.

Кейс №58. Виконуючий банк відмовив у платежі за акредитивом бенефіціару, який пред'явив неналежним чином оформлені документи про надання послуг.

Бенефіціар звернувся з вимогою про оплату до банку-емітента. Не отримавши відповіді, бенефіціар надіслав платіжну вимогу-доручення в обслуговуючий банк платника для списання з поточного рахунку останнього суми коштів, передбаченої основним договором як ціна послуг.

Платіжна вимога-доручення повернулася бенефіціару без виконання. Тоді бенефіціар подав позов із солідарними вимогами до платника та банку-емітента про стягнення грошових коштів.

Чи підлягає позов задоволенню? Чому? Як слід діяти учасникам даних акредитивних правовідносин для забезпечення своїх прав та законних інтересів?

Кейс №59. Павленко вклав гроші у банк на шість місяців, обумовивши розмір відсотка, виплачуваного наприкінці строку.

Через місяць після здачі грошей банк зменшив процентну ставку на внесок Павленка. А через кілька днів з результатів аудиторської перевірки стало відомо, що умови забезпечення повернення внеску погіршилися: знизився розмір чистих активів банку і немає прибутку від його річної діяльності.

Павленко звернувся до комерційного банку з вимогою розірвання договору, повернення внеску, виплати йому відсотків у розмірі, встановленому у договорі.

Чи правомірна вимога Павленка до комерційного банку?

Кейс №60. Сліпченко уклав з банком «Кредитний» депозитний договір про розміщення в банку коштів у сумі 5000 грн. на строк 1 рік під 22% річних. Відповідно до умов депозитного договору банк мав право при зменшенні Національним банком України облікової ставки пропорційно зменшити процентну ставку по депозиту.

При цьому банк зобов'язаний був письмово повідомити вкладника про зменшення відсоткової ставки за договором. У разі незгоди вкладника йому надавалося право в 10-денний строк з моменту одержання повідомлення або погодитися на зменшення відсоткової ставки, або розірвати депозитний договір і забрати суму внеску та нараховані відсотки.

Через 3 місяці Сліпченко одержав лист з повідомленням про вручення, в якому банк «Кредитний» повідомляв про зменшення відсоткової ставки за договором до 17% річних у зв'язку з відповідною зміною облікової ставки НБУ.

У листі також повідомлялося, що в разі, якщо Сліпченко протягом 10 днів з моменту отримання листа не розірве депозитний договір, буде вважатися, що він згодний зі змінами умов депозитного договору.

Сліпченко з'явився в банк лише через рік після укладення договору і пред'явив вимогу про повернення його внеску та нарахованих відсотків по ставці 22% річних за весь строк дії договору.

Дайте юридичну оцінку діям банку та вкладника. Наведіть аргументи кожної сторони.

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть поняття договору про надання послуг.
2. Наведіть визначення й ознаки договору перевезення.
3. Які є види договору перевезення?
4. Які основні перевізні документи оформляються при перевезеннях вантажу?
5. Дайте визначення договору транспортного експедирування.
6. Які умови виконання доручення?
7. Відмежуйте договір доручення від договору комісії та агентського договору.
8. Як співвідносяться довіреність і договір доручення?
9. Сформулюйте визначення поняття та ознаки договору комісії.
10. Наведіть ознаки договору управління майном.
11. Які правила визначення плати за надання послуг?

12. Які підстави виникнення зобов'язання зі зберігання?
13. Які особливості зобов'язань зі зберігання, що виникають на підставі закону?
14. Наведіть визначення поняття та ознаки договору страхування.
15. Які вимоги пред'являє законодавець до страховика?
16. Хто такі страхові посередники?
17. Визначте відмінності між поняттями «страховий ризик» та «страховий випадок».
18. Визначте відмінності між поняттями «суброгація» та «регрес».
19. Які вимоги до форми договору позики передбачені ЦК України?
20. Наведіть відмінності між кредитним договором та договором позики.

Нормативно-правові акти:

1. Цивільний кодекс: Закон України від 16.01.2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.
2. Code de commerce // <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/code/commerce/20160101>
3. Code Civil // <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/code/civil/20211226>
4. Federal Act on the Amendment of the Swiss Civil Code // https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/en.
5. Code Civil & Ancien Code Civil // <http://www.droitbelge.be/codes.asp#civ>
6. Господарський кодекс: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 18-22. Ст. 144.
7. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.
8. Кодекс торговельного мореплавства від 23 травня 1995 року № 176/95- ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. №№ 47-52. Ст. 349.
9. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 року № 2346-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 29. Ст. 137.
10. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 86/96- ВР (в редакції Закону України від 04.10.2001 р. № 2745-III). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96%D0%B2%D1%80#Text>.
11. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 01.07.2004 р. № 1961-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>
12. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 року. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 1. Ст. 1.
13. Про сертифіковані товарні склади та прості і подвійні складські свідоцтва: Закон України від 23 грудня 2004 року. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 6. Ст. 136.
14. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 року № 4452-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 50. Ст. 564.
15. Про морські порти України: Закон України від 17 травня 2012 року № 4709-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 7. Ст. 65.
16. Про споживче кредитування: Закон України від 15 листопада 2016 року № 1734-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 1. Ст. 2.
17. Статут автомобільного транспорту Української РСР, затверджений Постановою Ради Міністрів УРСР від 27 червня 1969 року № 401. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/401-69-п>.
18. Статут залізниць України, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1998 року № 457 в редакції від 09.01.2015 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/457-98-п>.
19. Статут внутрішнього водного транспорту Союзу РСР 1955 р. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1801400-55>.

20. Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу затверджені наказом Міністерства інфраструктури України № 735 від 30.11.2012 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2219-12>.

21. Правила зберігання транспортних засобів на автостоянках : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 р. № 115. URL: <https://ud.org.ua/zakonodavstvo/postanovi-ta-rozporiyadzhennya/142-1342-1-g>.

22. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг : затв. наказом Державної туристичної адміністрації від 16.03.2004 р. № 19. Офіційний вісник України. 2004. № 14. Ст. 995. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG9012.html.

23. Правила користування автоматичними камерами схову самообслуговування : наказ Міністерства транспорту України від 10.07.1996 р. № 230. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0420-96#Text>.

24. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: затверджене Постановою Правління Національного банку України від 03.12.2003 року № 516. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03>.

25. Положення про порядок виконання банками документів на переказ, примусове списання і арешт коштів в іноземних валютах та банківських металів і змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: затверджене Постановою Правління Національного банку України від 28.07.2008 року № 216. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0910-08>.

26. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами : постанова Правління Національного банку України від 03.12.2003 р. № 514 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 11.04.2018 р. № 38). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1213-03#Text>.

27. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні : постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. № 22. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

Наукова література:

1. Бабаскін А. Співвідношення кредитного договору та договору позики у цивільному законодавстві України. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 12. С. 5-10.

2. Сергійович, Омельчук & Вадимович, Бондар. (2021). Правова природа договірних відносин перевезення з використанням транспортних агрегаторів. *Часопис цивілістики*. 21-26. 10.32837/chc.v0i43.440.

3. Васильєва В.А. Цивільно-правове регулювання діяльності надання посередницьких послуг: монографія. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного ун-ту ім. В. Стефаника, 2006. 346 с

4. Водоп'ян Т., Тичковська О. Правове регулювання договору зберігання: окремі питання теорії і практики. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 6. С. 14-18.

5. Воробйова В. І., Гуденко Д. О. Проблемні питання визначення поняття та правової природи договору факторингу. *Юридичний науковий електронний вісник*. 2020. №2. С.106 – 109. Режим доступу: http://lsej.org.ua/2_2020/29.pdf.
5. Габріадзе М. Р. Правове регулювання договору експедирування за цивільним законодавством. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 1(30). С. 26 – 30. Режим доступу: http://pjuv.nuoua.od.ua/v1_2020/8.pdf
6. Гладьо Ю.О. Відступлення права вимоги кредитора за договором банківського вкладу третім особам. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 4. С. 107-110.
7. Демчук А. М. Європейський досвід укладення договору зберігання на товарному складі. *Studenckie Zeszyty Naukowe Zeszyt 27 rok. XVIII*, 2015. С. 109–122.
8. Дихта Н.М. Проблемні питання тріади «представництво - довіреність - договір доручення». *Часопис цивілістики*. 2018. Вип. 25. С. 10-15.
9. Дмитренко Л. Д. Сутність та ознаки представництва: сучасний стан нормативно-правового регулювання та проблемні аспекти : монографія. Львів : Світ, 2015. 439 с.
10. Донець А.Г. Договір зберігання речей у ломбарді. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 4. С. 79-82.
11. Іваницький А. В. Співвідношення договору факторингу з окремими видами договорів в Україні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2019. № 4. URL : http://apnl.dnu.in.ua/4_2019/12.pdf.
12. Колодій І.М. Договір ескроу: зарубіжний досвід та специфіка вітчизняного правового регулювання. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики*. 2017. № 1(3). С.25-29.
13. Калашнікова О. О. Договір банківського рахунку як різновид банківських правочинів. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:iNweMwRm3QUJ:irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/Chkup_2015_1_41.pdf+%&cd=1&hl=ru&ct=cInk&gl=ua&client=safari
14. Лукасевич-Крутник І.С. Види договорів перевезення за Цивільним кодексом України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Випуск 4. Том 1. С. 64-67.
15. Лукасевич-Крутник І. Одержувач вантажу як учасник договірних відносин із надання транспортних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 1. С. 8-13.
16. Міловська Н. В. Структура механізму правового регулювання договірних страхових відносин. *Право і суспільство*. 2018. № 3–1. С. 98–104.
17. Матківська Т. Я., Попович О. В. Проблеми та шляхи вдосконалення обліку операцій з грошовими коштами. *Економіка, фінанси, право*. 2020. № 7. С. 40–43. *Бібліогр.* : с. 42–43.
18. Моїсеєнко Ю.М. Форми захисту цивільних прав сторін договору банківського вкладу (депозиту). *Проблеми законності*. 2017. Вип.136. С.56-63.
19. Проць І. М. Правова природа правовідносин у сфері страхування: адміністративно-правовий аспект. *Соціально-правові студії*. 2021. Випуск 2(12). С. 33 – 38. Режим доступу: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3921/1/06.pdf>
20. Самойленко Г. Особливості цивільно-правового регулювання перевезень пасажирів, здійснюваних з використанням мобільних додатків Uber та BlaBlaCar. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №9. С. 29-34.
21. Сірко Р. Б. Загальна характеристика договору перевезення пасажирів залізничним транспортом за законодавством України. *Часопис цивілістики*. 2013. № 14. С. 96-100.

22. Соловійов Б. О. Цивільно-правова відповідальність авіаперевізника: окремі аспекти. Часопис Київського університету права. 2020. №4. С. 291 – 296. Режим доступу: DOI: 10.36695/2219-5521.4.2020.50.

23. Білоус Ю. І. Суб'єктний склад договору умовного депонування (ескроу) в Україні та іноземних країнах: порівняльно-правовий аспект. *Часопис цивілістики*. 2020. №Випуск 36. С. 35 – 39. Режим доступу: <http://chascyvil.onua.edu.ua/index.php/chc/article/view/198/91>.

24. Сымулова А. Л. Правовая природа договора возмездного оказания услуг. Актуальные проблемы юридической науки и правоприменительной практики. 2017. С. 296–300.

25. Саванец Л. Довіренність та договір доручення: порівняльно-правовий аналіз. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. №4 (24). С. 112 – 118. Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41973/1/Саванець.pdf>

26. Таш'ян Р. І. Правова характеристика вузлових угод. Підприємництво, господарство і право : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2014. № 10. С. 7–10.

27. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій України, науковців, фахівців. Т. 9, ч. IV: Страхування, доручення, комісія, управління майном / І. В. Спасибо-Фатєєва, В. П. Янишен, Н. Ю. Голубева та ін. ; за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 328 с.

28. Цірат Г. В. Уніфікація норм міжнародного приватного повітряного права: монографія. Харків: Право, 2018. 472 с.

29. Цюра В.В. Представництво, посередництво, комісія та агентування: співвідношення правових понять. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 3. С. 84-88.

30. Штаба Ю. С. Послуга як предмет зобов'язань з надання послуг. Реалії та перспективи розбудови правової держави в Україні : зб. матеріалів V Регіон. наук-практ. конф. Чернігів, 2019. С. 404–407.

31. Янишен В. П. До питання розмежування договорів підряду та договорів про надання послуг. Теорія і практика правознавства : [Електрон. наук. фахове вид.]. 2013. № 2 (4). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/186027>.

32. Янишен В. П. Договір позики: спірні питання форми та предмета. Теорія і практика правознавства : [Електрон. наук. фахове вид.]. 2015. № 2 (8). URL : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/>.

33. Янишен В. П. Законодавче забезпечення відновлення кредитування. Теорія і практика правознавства : [Електрон. наук. фахове вид.]. 2018. № 2 (14). URL : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/>

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ XVI. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРАВІ КІПРУ ТА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Тема 50: Зобов'язання з договору простого товариства та з установчого договору (2 години)

Методичні вказівки. Розвиток економічних і соціальних потреб породжує необхідність об'єднання майна і діяльності людей для досягнення ними спільної мети. Таке добровільне об'єднання являє собою договір учасників, що взаємно зобов'язує їх до певних дій (щодо передачі майнових вкладів і подальшої узгодженої діяльності),

тобто тягне за собою виникнення між ними зобов'язально-правових відносин. Учасники, які здійснюють спільну діяльність, ставлять одну й ту саму мету (побудувати будинок, школу), для досягнення якої вони об'єднують свої спільні зусилля і вносять певні майнові вклади.

Договір простого товариства укладається для здійснення його учасниками спільної підприємницької діяльності без створення юридичної особи. Істотною умовою цього договору є погодження його учасниками спільної мети - одержання прибутку.

Учасники договору про спільну діяльність без об'єднання вкладів мають спільну мету, відмінну від одержання прибутку (будівництво будинку для наступного проживання в ньому, наукове і творче співробітництво в процесі створення твору науки, техніки тощо).

Студентам слід мати на увазі, що наявність спільної для всіх учасників мети - головна кваліфікуюча ознака договору про спільну діяльність. Договір про спільну діяльність та договір простого товариства мають багато спільних рис, однак їх не можна ототожнювати: уклавши договір простого товариства, сторони об'єднують свої вклади та інші майнові внески для спільної мети, утворюючи при цьому спільну власність, у той час як учасники спільної діяльності діють без такого об'єднання.

В наведеному аспекті важливо провести аналіз законодавства Республіки Кіпру про спільну діяльність та визначити його особливі риси, позначити відмінності в правовому регулюванні цієї сфери.

При вивченні даного питання, слід мати на увазі, що в засновницькому договорі, як і договорі простого товариства, учасники мають спільну мету. Тому всі сторони в договорі іменуються засновниками (учасниками). За загальним правилом учасниками можуть виступати фізичні та юридичні особи. Однак на відміну від простого товариства результатом укладання і виконання засновницького договору є поява нового суб'єкта права - юридичної особи, у той час як укладаючи договір простого товариства сторони не мають на меті створення нового суб'єкта.

Питання для обговорення:

Заняття 1. Зобов'язання з договору простого товариства та з установчого договору (2 години)

1. Загальна характеристика договору про спільну діяльність за законодавством України і Кіпру.
2. Поняття та зміст договору простого товариства.
3. Правовий режим майна товаришів та ведення спільних справ товариства. Відповідальність товаришів по загальних зобов'язаннях.
4. Припинення договору простого товариства.
5. Поняття, сторони та зміст установчого договору.

Реферати: «Особливості обліку договорів про спільну діяльність у праві Кіпру». «Порівняльна характеристика видів договорів про спільну діяльність в праві України та Кіпру».

Термінологічне завдання: договір про спільну діяльність, договір простого товариства, установчий договір.

Практичні завдання:

(відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття)

1. Визначите обсяг нормативно-правового регулювання договірної зобов'язання у сфері спільної діяльності за правом України і Кіпру.
2. Складіть порівняльну таблицю структури договірної зобов'язання у сфері спільної діяльності за правом України і Кіпру.
3. Проведіть порівняльний аналіз договорів у сфері спільної діяльності за законодавством України і Кіпру.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 1:

Кейс №1. Петренко, що займається відгодуванням свиней і реалізацією їх м'яса та інших продуктів заготівельним організаціям, а також на ринку, запропонував сусіду Сидоренку, що утримує у власному будинку кафе, укласти договір про «спільну роботу». У відповідності з означеним договором припускалося об'єднати зусилля учасників по відкорму худоби та збуту м'яса. Зобов'язки розподілилися таким чином. Сидоренко зобов'язався збирати і передавати Петренку харчові відходи, а останній продавати зі знижкою певну кількість м'яса та м'ясопродуктів для організації харчування в кафе Сидоренка. При посвідченні договору у нотаріуса виникли сумніви, чи можна застосовувати в даному випадку норми договору про спільну діяльність.

Як потрібно вирішити дане питання?

Кейс №2. Акціонерне товариство, кооператив і комунальне підприємство уклали договір про спільну діяльність по будівництву та наступній експлуатації житлового будинку для своїх працівників. У відповідності з цим договором спільні справи повинні були вирішуватись товаришами спільно, а їхні частки визнавалися рівними (по 20 квартир кожному). Після того, як будівництво розпочалося, виявилось, що необхідної кількості грошових коштів немає. Кооператив, що згідно договору товариства вів бухгалтерський облік спільного майна учасників, домовився про залучення до будівництва нових пайщиків з передачею їм 6 квартир. При розподілі квартир після завершення будівництва акціонерне товариство відмовилося передавати новим пайщикам квартири з числа тих, що належать йому. У свою чергу кооператив і підприємство заявили, що готові передати квартири, але лише по дві. Нові пайщики заявили, що їм байдужі взаємовідносини між їхніми товаришами, і вони готові отримати квартири з числа тих, що належать будь-якому з товаришів.

Вирішіть спір. Наведіть аргументи для кожної із сторін

Кейс №3. За договором про спільну діяльність, укладеному між підприємством «Мода» і товариством з обмеженою відповідальністю «Аваль» на 5 років, перше надало в якості внеску будинок красильного цеху разом з усім необхідним обладнанням, а також 15 тонн барвників, а друге - свою комерційну репутацію, трудові зусилля співробітників по реалізації продукції цеху і ноухау по забарвленню трикотажних виробів. Частки учасників в спільному майні не визначалися.

Що ж стосується видатків і збитків, а також доходів, то вони розподілилися між товаришами порівну. Через два роки успішної роботи підприємство вирішило вийти з договору.

При цьому товариство наполягало на передачі йому в якості компенсації за дострокове розірвання договору половини будинку красильного цеху, посилаючись на те, що ноу-хау вже стало відомо підприємству та успішно ним використовується.

Підприємство навпаки вважало, що вклад товариства був несуттєвим, вимагало повернення будинку і готове було сплатити за використання ноу-хау грошову суму.

Вирішіть справу. Який порядок припинення договору простого товариства?

Чи може частка участі в прибутках і збитках бути іншою, ніж частка у спільному майні?

Кейс №4. Акціонерне товариство «Рукодільниця» уклало договір простого товариства з трьома текстильними підприємствами. Метою договору було будівництво фарбувального цеху на земельній ділянці, яка знаходиться у власності товариства. Однак, на цій ділянці знаходились гаражі, збудовані за згодою товариства. Не дочекавшись спільного рішення учасників, товариство приступило до зносу гаражів і причинило значний збиток їх володільцям, які звернулись до суду.

В ході судового розгляду з'ясувалось, що при зносі гаражів ніяких спеціальних повноважень на ведення справ від імені товариства не було, і тому решта учасників товариства повинні бути звільнені від відповідальності.

Довіреність товариству як учаснику, якому було доручено вести спільні справи, була видана вже після завершення процедури зносу гаражів.

Однак, повноваження товариства, згідно цієї довіреності, були обмежені діями, майнові наслідки яких не повинні перевищувати визначеного ліміту. Даний ліміт при зносі гаражів був перевищений.

Яке рішення повинен винести суд? Чи зміниться рішення, якщо згадана довіреність була видана до початку зносу гаражів?

Як бути, якщо знесення гаражів здійснювала спеціалізована організація за договором, укладеним «Рукодільницею»?

Кейс №5. Гр-н Головченко А. А. уклав з ВАТ «Будівельною організацією «Надія» та з ТОВ «Технобудпроект» договір про спільну діяльність.

Відповідно до договору про спільну діяльність гр. Головченко А. А. повинен внести як внесок 50% вартості будівництва, що склало 500 000 грн., ВАТ «Будівельнаорганізація «Надія» зобов'язалося внести як внесок 35%, що становило 350 000 грн., а ТОВ «Технобуд проект» зобов'язалось внести як

внесок 15%, що становило 150 000 грн.

Водночас, договором простого товариства було передбачено, що ВАТ «Будівельна організація «Надія» є, за взаємною згодою сторін договору, замовником і генеральним підрядником будівництва будинку. Договором простого товариства було передбачено, що ВАТ «Будівельна організація «Надія» відповідно до договору здійснює ведення справ простого товариства та представляє інтереси учасників простого товариства перед третіми особами.

Сторони підписали як невід'ємну частину договору акт розподілу жилої площі жилого будинку, який буде збудовано.

Відповідно до даного акту Головченко А. А. мав право отримати у власність 1 поверх жилого будинку, який будується та всі нежилі приміщення першого поверху, ВАТ «Будівельна організація «Надія» - другий поверх жилого будинку, одну квартиру третього поверху, ТОВ «Технобудпроект» третій поверх жилого будинку.

Виконуючи свої зобов'язання за договором, Головченко А. А. вніс як внесок у спільну діяльність 400 000 грн. ВАТ «Будівельна організація «Надія», використовуючи грошові кошти, внесені у якості вкладу Головченко А.А., замовило розробку проектно-кошторисної документації у ТОВ «Технобудпроект».

Отримавши грошові кошти від ВАТ «Будівельна організація «Надія», ТОВ «Технобудпроект» розробило проектну документацію. ВАТ «Будівельна організація «Надія» розробило робочу будівельну документацію, розпочало будівельні роботи на будівельному майданчику (земельній ділянці), який не було внесено як вклад у спільну діяльність.

Будинок повинен був бути введений у експлуатацію до 15 грудня 2005 року. Однак до 15 грудня 2005 року було зведено лише перший поверх будинку. Головченко А. А. відповідно до положень ст. 1136 ЦК України здійснив письмовий запит щодо ведення спільних справ, у якому поставив питання про зволікання у будівництві.

У Даному запиті Головченко А. А. звинуватив ВАТ «Будівельна організація «Надія» та ТОВ «Технобудпроект» у невиконанні ними своїх обов'язків щодо внесення у спільну діяльність грошових коштів.

Водночас, як повідомив Головченко А. А., у зв'язку з очевидністю підстав вважати, що ВАТ «Будівельна організація «Надія» та ТОВ «Технобудпроект» не виконують свого обов'язку щодо внесення грошових вкладів у спільну діяльність, зупинив виконання свого обов'язку щодо внесення залишку грошових коштів у спільну діяльність у розмірі 100 000 грн.

У свою чергу, ВАТ «Будівельна організація «Надія» повідомила, що вона як внесок зі свого боку зарахувала вартість будівельних робіт, які становлять 100 000 грн., вартість будівельного майданчика, який становить 150 000 грн. ТОВ «Технобудпроект» повідомило, що воно як внесок зі свого боку зарахувало вартість проектно-кошторисної документації, яку воно розробило.

Головченко А. А. подав позов про визнання права вимоги до простого товариства у складі Головченко А. А., ВАТ «Будівельна організація «Надія»,

ТОВ «Технобудпроект» щодо передачі йому у власність першого поверху об'єкту будівництва.

Чи підлягає позов Головченка А. А. задоволенню? Чи правомірні дії ВАТ «Будівельна організація «Надія» щодо зарахування у якість вкладу замість грошових коштів вартості будівельних робіт та вартості будівельного майданчика?

Чи правомірні дії ТОВ «Технобудпроект» щодо зарахування як внеску вартості проектно-кошторисної документації замість грошових коштів?

Чи правомірно Головченко А. А. застосував оперативну санкцію щодо зупинення виконання зобов'язань з внесення як вкладу грошових коштів у спільну діяльність?

Чи порушені права Головченка А. А., ВАТ «Будівельна організація «Надія», ТОВ «Технобудпроект» у даній правовій ситуації?

Якщо порушені, то якого з учасників простого товариства; які способи захисту цивільних прав Ви можете запропонувати названим учасникам простого товариства?

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть визначення та основні ознаки договору про спільну діяльність за законодавством України і Кіпру.
2. Що може бути вкладом учасників за договором простого товариства?
3. Хто здійснює ведення спільних справ учасників за договором простого товариства?
4. Який порядок відшкодування витрат і збитків, пов'язаних із спільною діяльністю учасників товариства?
5. Наведіть підстави та правові наслідки розірвання договору про спільну діяльність.
6. Який предмет та форма договору про спільну діяльність?
7. Наведіть види договорів про спільну діяльність.
8. Вкажіть загальні та спеціальні підстави припинення договору простого товариства.
9. Надайте порівняльну характеристику порядку управління господарським товариством та простим товариством.

Нормативно-правові акти:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради. - 2003. - № 40-44. - Ст. 356; з наступними змінами і доповненнями.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради. - 2003. - № 18, № 19-20, № 21-22. - Ст. 144; з наступними змінами і доповненнями.

3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 47. - Ст. 646; з наступними змінами і доповненнями.

4. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 19. - Ст. 80; з наступними змінами і доповненнями.

5. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16.07.1999 р. № 991-XIV / Офіційний вебсайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/991-14>.

6. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01 липня 2010 р. № 2404-VI // Відом. Верховн. Ради. 2010. №40. Стр. 524. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.

7. Постанова КМ України, від 14.12.2001 року № 1691 «Про порядок укладення договорів про спільну діяльність щодо виконання інвестиційних та інноваційних проектів»//www: rada.gov.ua.

8. Постанова КМ України від 30.01.1997 року № 112 «Про затвердження положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземних інвесторів» //www: rada.gov.ua.

9. Роз'яснення ВАСУ «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з укладенням та виконанням договорів про спільну діяльність» від 28.04.1995 року №02-5/302//www: rada.gov.ua.

Наукова література:

1. Бермічева О.В. Просте і таємне (негласне) товариство: поняття та співвідношення. *Вісник Академії адвокатури України*. 2012. № 1(23). С. 40-47.

2. Блажівська О.Є. Спільна діяльність учасників простого товариства: монографія. К.: Алерта, 2013. 224 с.

3. Гамбріадзе М. Р. Особливості цивільно-правового регулювання спільної діяльності. *Право і Суспільство*. 2020. №3. С. 62 -62. Режим доступу: http://www.pravoisusilstvo.org.ua/archive/2020/3_2020/11.pdf

4. Килимник В.В., Харитонов О.В. Щодо правової характеристики припинення договорів про спільну діяльність. *Форум права*. 2012. № 1. С. 438-441.

5. Махінчук В.М. Загальна характеристика форм співучасті держави та приватних партнерів під час реалізації спільних господарських проектів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Вип. 22. Частина 1. Том 1. С. 174-178.

6. Назаренко Д.Б. Договір простого товариства як форма державноприватного партнерства. *Правова держава*. 2011. № 13. С. 63-67.

7. Резнікова В.В. Договір простого товариства: господарсько-правовий аспект. *Університетські наукові записки*. 2013. № 3(47). С. 248-253.

8. Таран О.С. Істотні умови багатостороннього договору. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. № 2(27). С. 39-44.

9. Юркевич Ю.М. Поняття та ознаки договору про спільну діяльність. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Вип. 34. Том 1. С. 129-133.

10. Юркевич Ю.М. Припинення договору простого товариства. *Право і суспільство*. 2015. № 6-2 частина 3. С. 83-88.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ XVII. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПОЗАДОГОВІРНОГО ПРАВА СЛОВАКІЇ, НІДЕРЛАНДІВ ТА ІСПАНІЇ

Тема №51. Поняття, види і функції позадоговірних зобов'язань (2 години)

Тема №52. Зобов'язання з односторонніх правочинів та з дій у інтересах іншої особи без її доручення (2 години)

Тема №53. Зобов'язання, що виникають унаслідок заподіяння шкоди (4 години)

Тема №54. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави (2 години)

Методичні вказівки. Основним джерелом виникнення цивільно-правових зобов'язань виступає договір. Водночас поряд з договорами підставами виникнення зобов'язань виступають і односторонні правочини, для юридичної завершеності і дійсності яких достатньо вираження волі однієї особи. До таких правочинів належить, зокрема, публічна обіцянка винагороди, зроблена особою за передання відповідного правового результату.

На відміну від ЦК УРСР, який передбачав лише один вид зобов'язання з публічної обіцянки винагороди, - публічний конкурс, ЦК України, крім того, також врегульовує правовідносини щодо публічної обіцянки винагороди, які не пов'язані з проведенням конкурсу. Таким чином, можна виділити два типи зобов'язань з публічної обіцянки винагороди: без оголошення конкурсу і за результатами конкурсу.

При вивченні даної теми студентам потрібно звернути увагу на спільні та відмінні риси цих видів публічної обіцянки винагороди в контексті аналізу законодавства України і Франції.

Поряд із публічною обіцянкою винагороди до зобов'язань, які виникають із односторонніх дій належить інститут ведення чужих справ без доручення. Ці зобов'язання виникають у випадках коли існує нагальна потреба у вжитті заходів, спрямованих на попередження, усунення або зменшення негативних наслідків певних факторів для майна іншої особи, яка сама не в змозі охороняти свої інтереси через відсутність або знаходження в безпорадному стані.

Основною визначальною ознакою зобов'язань, що розглядаються, є те, що дії однієї особи (гестора) здійснюються на користь іншої особи (домінуса) за власною ініціативою гестора, а не у зв'язку з укладенням договору доручення чи іншого цивільно-правового договору, а також взагалі без будь-якої попередньої вказівки домінуса.

Питання для обговорення:

Заняття 1. Поняття, види і функції позадоговірних зобов'язань (2 години)

1. Поняття й основні ознаки недоговорних зобов'язань, їх відмінність від договорних зобов'язань в праві України і Нідерландів.

2. Види недоговорних зобов'язань в праві Словачії, Іспанії та України.

3. Функції недоговорних зобов'язань і недоговорної відповідальності.

4. Недоговірні зобов'язання як охоронні зобов'язання. Інші функції недоговорних зобов'язань.

5. Реформа зобов'язального права Нідерландів.

Заняття 2. Зобов'язання з односторонніх правочинів та з дій у інтересах іншої особи без її доручення (2 години)

1. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.
2. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу.
3. Поняття та види дій у чужому інтересі в праві Іспанії.
4. Правові наслідки здійснення дій по рятуванню здоров'я та життя фізичної особи.
5. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.

Заняття 3. Зобов'язання, що виникають унаслідок заподіяння шкоди (2 години)

1. Поняття і юридична природа зобов'язань, що виникають унаслідок заподіяння шкоди (деліктних зобов'язань) в праві Словачії.
2. Підстави і умови виникнення деліктних зобов'язань за законодавством Франції та України. Створення загрози заподіяння шкоди.
3. Боржник і кредитор у деліктному зобов'язанні. Принцип генерального деліку.
4. Спільне заподіяння шкоди декількома особами і їх відповідальність. Регресна вимога при відшкодуванні шкоди.
5. Поняття моральної шкоди та випадки її компенсації.

Заняття 4. Зобов'язання, що виникають унаслідок заподіяння шкоди (2 години)

1. Відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів публічної влади чи посадових або службових осіб.
2. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки в праві України і Нідерландів.
3. Відшкодування шкоди, завданої малолітніми та неповнолітніми особами.
4. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою та фізичною особою, дієздатність якої обмежена.
5. Особливості відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.
6. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Заняття 5. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави (2 години)

1. Поняття «зобов'язання, що виникають з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави».
2. Умови виникнення зобов'язань з безпідставного збагачення.
3. Зміст зобов'язання з безпідставного збагачення в праві Іспанії, Словачії, Нідерландів та України.
4. Безпідставно набуте майно, що не підлягає поверненню.
5. Відмежування кондикційного позову від деліктного, віндикаційного та позовів, що виникають із договірних зобов'язань.

Реферати: «Поняття, функції та система недоговірних зобов'язань за законодавством Нідерландів», «Поняття конкурсу та його види». «Принципи деліктних зобов'язань Іспанії», «Особливості відшкодування шкоди, завданої правоохоронними органами».

Термінологічне завдання: публічна обіцянка, конкурс, гестор, домінус. делікт, деліктне зобов'язання, регресна вимога, моральна шкода, джерело підвищеної небезпеки, кондикційне зобов'язання.

Практичні завдання.

(відобразити у конспекті підготовки до семінарського заняття)

1. Складіть порівняльну таблицю системи позадоговірного зобов'язання за правом Іспанії та України.
2. Визначите обсяг нормативно-правового регулювання деліктних зобов'язань в праві Словакії та праві України.
3. Встановити перелік запроваджених рекомендацій ЄС щодо уніфікації деліктного законодавства у країнах ЄС.

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 1:

Кейс №1. Ольхов випадково знайшов у метро гаманець, в якому виявилася візитка з домашньою адресою та фотографією Кірпи. Виявилось, що гаманець дійсно належить Кірпі, якому О. його і повернув. Після цього О. випадково у газеті натрапив на оголошення про винагороду в розмірі 300 грн., обіцяну Кірпа. тому, хто знайде його гаманець. Ольхов. звернувся до Кірпи з вимогою про сплату винагороди, посилаючись на те, що він виконав умови публічної обіцянки винагороди, визначені Кірпою. Останній відмовився виплатити винагороду, пославшись на те, що він здійснив би її виплату, якби Ольхов. пред'явив до нього вимогу одночасно з поверненням гаманця.

Чи має право Ольхов. претендувати на одержання винагороди?

Кейс №2. По телеканалі «НВТ» торговельна марка «Старт» оголосила конкурс про створення найкращого рекламного слогану спортивним товарам, що нею виробляються. Поет Петренко вирішив узяти участь у конкурсі, надіславши на адресу, зазначену в оголошенні, кілька варіантів рекламних слоганів.

На ім'я Петренко надійшов лист від торговельної марки «Старт», в якій була висловлена вдячність Петренко за його працю, проте вказувалося, що у зв'язку з перепрофілюванням її діяльності вона більше не займається виробництвом спортивної продукції, а відтак конкурс був скасований, про що раніше повідомлялося по радіо.

Хто виступив організатором конкурсу? Чи правомірні дії торговельної марки «Старт»? Чи може Петренко претендувати на виплату винагороди?

Чи змінилося б вирішення справи, якби П. у зв'язку з виконанням конкурсного завдання узяв би відпустку за свій рахунок

Кейс №3. Повертаючись додому з роботи, пожежник Тарасов побачив, що з-під дверей магазину, що належить ТОВ «Весна», йде густий дим.

Оскільки в магазині ніхто не відповідав на крики Тарасова, останній вибив вітрину магазину, загасив пожежу і врятував непритомну прибиральницю магазину Сушко, через недопалок цигарки якої виникла пожежа.

ТОВ «Весна» пред'явила вимогу до Тарасова про відшкодування шкоди, завдану знищенням вітрини, посилаючись на те, що товариство не уповноважувало Тарасова на вчинення зазначених дій.

Тарасов в свою чергу зазначив, що рятувати чуже життя та майно від пожежі – його службовий обов'язок, тому ці відносини взагалі не можуть регулюватися цивільним правом, адже є трудовими.

Тарасов вважав, що пожежна частина, в якій він працює, зобов'язана відшкодувати шкоду, завдану його здоров'ю, адже, рятуючи життя і майно інших від пожежі, Тарасов ушкодив руку і зазнав опіків, на лікування яких витратив 1500 грн.

Чи вимоги є правомірними? Вирішіть справу по суті.

Кейс №4. До суду з позовною заявою проти АТП-11 звернулися пасажери автобусу, що належав АТП-11, який у серпні 2000 р. слідував за маршрутом Київ - Харків. Із обставин справи виявилось, що, переїжджаючи через залізничний переїзд, автобус зіткнувся з потягом. У результаті аварії пасажери автобусу отримали тілесні ушкодження, деякі з них стали інвалідами 2-ї та 1-ї групи.

Під час слідства водій автобусу показав, що переїзд, який знаходиться у віданні Південної залізниці, був регульованим, але на той момент світлофор не працював. Тому водій, не побачивши потягу, поїхав через переїзд, у результаті чого трапилася аварія.

Вирішити справу.

На кого і в якому розмірі буде покладена відповідальність за шкоду, заподіяну здоров'ю громадян?

Кейс №5. Гончаренко 31 травня перейшов на роботу із однієї установи в іншу, оформивши перехід переведенням. Його заробітну плату перераховували на рахунок у банку як на новому місці роботи, так і на попередньому. У липні та серпні на попередньому місці роботи йому продовжували перераховувати заробітну плату.

Гроші Гончаренко знімав і витрачав. У вересні із попереднього місця роботи від Гончаренка зажадали повернення грошей, що були помилково перераховані на його рахунок у липні та серпні з вини оператора, який не ввів дані про його звільнення у комп'ютер.

Чи можна звинуватити Гончаренка у безпідставному збагаченні та вимагати від нього не тільки всі кошти, що були помилково перераховані, але й відсотки на цю суму за користування чужими коштами?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 2:

Кейс №6. Зощенко знайшов на сидінні вагону метро в нічний час забуту жіночу сумку, в якій були паспорт на ім'я Васіної, студентська залікова книжка, лікарняний лист, два ключі і десять грн. Зощенко надіслав лист Васіній, в якому запропонував повернути їй знайдені ним речі за умови виплати винагороди, призначеної ним самим.

Чи правомірна умова повернення сумки, запропонована Зощенко, якщо Васіна публічно не оголошувала нагороди за її повернення? Що слід зробити Васіній, якщо сума грошей, оголошена Зощенко, буде надмірно велика?

Кейс №7. Пенсіонерка Муліна привела додому п'ятирічну дівчинку Сашу, що загубилася в магазині «Дитячий світ». Через декілька днів по телевізору був оголошений номер телефону, за яким слід було повідомити про місце перебування втраченої дитини, і обіцяна винагорода за цю інформацію. Муліна повідомила по оголошеному телефону, що Саша знаходиться у неї і зажадала від батьків крім винагороди за інформацію відшкодування понесених нею витрат на утримання дитини.

Чи мала право Муліна тримати у себе знайдену дитину? Чи правомірна вимога Муліної про відшкодування понесених витрат?

Кейс №8. Самотній пенсіонер Карпов знайшов білого пуделя на вулиці. Через декілька днів він побачив на стовпі оголошення, в якому була обіцяна винагорода особі, яка поверне білого пуделя, і вказаний номер телефону. Жіночий голос по вказаному телефону назвав адресу, куди слід доставити собаку. Господар квартири Лупін, підтвердив, що собака належить йому, але відмовився її прийняти. Крім того, виявилось, що Лупін оголошення не давав, а номер телефону, вказаний в оголошенні, належить його сусідці по квартирі Фоміній, з якою він знаходиться в неприязних стосунках.

Чи повинен Лупін прийняти свою собаку, заплатити винагороду за повернення собаки і відшкодувати витрати на її утримання Карпову? Чи виник обов'язок по сплаті винагороди у Фоміної? Що слід зробити Карпову, якщо Лупін і Фоміна не згодні виплатити йому винагороду? Чи мав право Карпов зажадати від Фоміної письмове підтвердження обіцянки виплатити винагороду за повернення собаки?

Кейс №9. Спілка письменників з метою увічнення пам'яті померлого поета Ковальова оголосила в пресі відкритий конкурс на створення мармурового пам'ятника поету. В умовах конкурсу передбачалося: поет повинен бути 113 зображений таким, що сидить в своєму улюбленому кріслі і щось пише ручкою в блокноті. Термін представлення робіт: з 10 липня 2008 року по 10 липня 2009 року. 1 грудня 2008 року Спілка письменників оголосила у пресі змінені умови конкурсу: поета слід зобразити таким, що стоїть з відкритою книгою віршів, яку він читає перед аудиторією. Скульптори Іванов і

Хрустенко до цього часу виготовили роботи відповідно до первинних умов конкурсу і представили їх конкурсній комісії Спілки письменників.

Чи порушені вимоги строку зміни умов конкурсу Спілкою письменників? Чи мають право скульптори Іванов і Хрустенко зажадати відшкодування витрат, понесених ними до того, як були оголошені нові умови конкурсу? В яких випадках особа, що оголосила конкурс, а потім змінила його умови, звільняється від обов'язку відшкодування витрат скульпторам?

Кейс №10. Журнал «Актор» оголосив закритий конкурс серед популярних акторів на написання ними коротких розповідей з наведенням смішних випадків з їх професійного життя. Переможцям конкурсу будуть присуджені дипломи першого або другого ступеня, а за найсмішнішу і найкоротшу розповідь буде вручений приз. Призом є статуетка заввишки 25 см, виготовлена з нефриту на срібній підставці. Крім того, особам, що виграли, будуть виплачені гроші, а журнал «Актор» придбає переважне право на публікацію цих розповідей. Конкурс був проведений у строк, вказаний в оголошенні, проте його результати були оголошені із запізненням на два дні.

Приз був присуджений двом особам. Чи має право журнал «Актор» опублікувати розповіді переможців конкурсу без укладення з ними договору про використання цих розповідей? Чи зобов'язаний журнал «Актор» виплатити переможцям конкурсу гонорар після публікації їх розповідей? Чи відобразиться запізнення оголошення результатів конкурсу на їх дійсності? Яким способом повинно бути оголошено про результати конкурсу?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 3:

Кейс №11. Громадянка Іванова звернулася в суд з позовом до редакції газети «Сім'я і дім. Народна трибуна» про відшкодування моральної шкоди. Підставою для вимоги була та обставина, що в вересні 1999 р. в цьому виданні була опублікована стаття, в якій висвітлені обставини загибелі сина позивачки, причому інформація була подана з негативним відтінком та критикою поведінки загиблого (він грубо порушив правила дорожнього руху), в результаті чого їй завдано моральних страждань і заподіяно моральну шкоду. В доповненнях до позову позивачка просила суд зобов'язати відповідача спростувати негативну інформацію про її сина та вибачитися перед рідними та близькими загиблого.

Яке рішення повинен винести суд?

Кейс №12. У вересні 2003 р. громадянка Петрова звернулася в суд з позовом до ТОВ «Антарес» про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної внаслідок дорожньо-транспортної пригоди.

В заяві зазначено, що 10 березня 2003 р. о 16 годині автомобілем ІЖ-2715 під керуванням працівника ТОВ «Антарес» Васькова їй завдано тілесні ушкодження. Через тривале лікування та моральні страждання позивачка зазнала матеріальних і моральних втрат, які вона просила відшкодувати.

ТОВ «Антарес» проти позову заперечувало, обґрунтовуючи це тим, що автомобіль ІЖ-2715 належить Васькову на праві власності, а отже, відповідальність повинна бути покладена на нього як на володільця джерела підвищеної небезпеки.

Вирішіть справу. Наведіть аргументи кожної сторони.

Кейс №13. Від'їжджаючи у відрядження на 2 дні, батьки малолітнього Б. (13 років) попросили сусідку, гр-ку Іванову, доглядати за Бойко. та надавати йому в разі необхідності допомогу.

В перший день, залишившись один дома, Бойко почав пускати з балкону паперові літачки, підпалюючи їм хвости.

Один з літачків попав на балкон гр-на Сидорова.

Почалася пожежа, внаслідок якої Сидорову було заподіяно майнову шкоду в розмірі 10 000 грн.

Сидоров звернувся до батьків Бойко з вимогою про відшкодування шкоди. Але останні заявили, що шкоду повинна відшкодувати сусідка Іванова, яка повинна була доглядати за Б. під час їх відрядження.

Хто має рацію в даному спорі?

Кейс №14. Іванова Марія Вікторівна пред'явила в суді позов до Київського комбінату залізобетонних виробів № 5 про відшкодування шкоди, завданої смертю годувальника.

В позові було зазначено, що її чоловік Іванов Петро Петрович працював у відповідача електриком. 12 березня 2004 р. на робочому місці в результаті обвалу частини перекриття даху цеху № 1 його було смертельно травмовано.

Посилаючись на те, що актом про нещасний випадок винним у загибелі її чоловіка було визнано відповідача, вона вимагала від комбінату відшкодування шкоди, завданої втратою годувальника, заподіяної її неповнолітньому сину Олегу, а також їй, оскільки вона перебуває у відпустці без збереження заробітної плати по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років.

Відповідач позов визнав частково, посилаючись на те, що позивачка є працездатною, а тому право на відшкодування має тільки її син.

Яке рішення повинен винести суд?

Кейс №15. Робітник Сакського Хімзавода Жуков вкрав із цистерни, що належала Хімзаводу, метиловий спирт, яким пригостив свого приятеля Сомова.

В результаті отруєння Жуков втратив зір на обидва ока та став інвалідом 1-ї групи, а Сомов втратив зір на 50% та став інвалідом 2-ї групи.

Вважаючи, що використання та зберігання метилового спирту є джерелом підвищеної небезпеки, Жуков та Сомов пред'явили позов до Хімзаводу з вимогою відшкодувати шкоду, заподіяну їх здоров'ю.

Чи підлягає позов задоволенню?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 4:

Кейс №16. Двадцятилітній Йосипенко їхав за кермом новенького автомобіля, що тільки вчора придбав його батько (після тривалих умовлянь Йосипенкові таки вдалося дістати дозвіл батька, щоб похизуватися автівкою перед друзями). Звернувши із головної вулиці, він заїхав у житловий масив багатопверхових будинків. Оскільки в зоні видимості нікого не було, Йосипенко рухався зі швидкістю 42 км/год., аж раптом не знати звідки на дорогу вискочив дванадцятилітній Сашко. Йосипенко вдарив по гальмах, але уникнути зіткнення не вдалося. Як наслідок, Сашкові було завдано численних забоїв, перелом стегнової кістки і струс головного мозку. Батьки Сашка пред'явили позов до батька Йосипенка (як до власника автомобіля) і вимагали відшкодувати завдану майнову й моральну шкоду. Однак під час розгляду справи в суді було проведено експертизу, за результатами якої встановлено, що навіть якби Йосипенко рухався зі швидкістю 30 км/год., йому б усе одно не вдалося уникнути зіткнення з огляду на те, як раптово Сашко з'явився на проїжджій частині вулиці.

На які питання розраховане завдання? Чи підлягає позов задоволенню? Якщо так, то спрогнозуйте, як слід було б вирахувати розмір шкоди. Чи змінилося б рішення, якби Йосипенко рухався зі швидкістю 30 км/год?

Кейс №17. Замковець їхав на своєму автомобілі Bentley Continental GT, додержуючись швидкісного режиму, аж раптом, коли він перетинав перехрестя на зелений сигнал світлофора, на дорогу з-за рогу вулиці вибіг Середюк. Незважаючи на термінове гальмування, уникнути зіткнення не вдалося. Як наслідок, Середюк отримав струс мозку і перелом променевої кістки. Постановою районного суду Середюка визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 124 КУпАП. Однак Середюк вважав, що це не перешкоджає йому вимагати відшкодування завданої шкоди на підставі статті 1187 ЦК України. У зв'язку з цим він пред'явив позов до Замковця про відшкодування майнової та моральної шкоди на загальну суму 50 тис. грн. У свою чергу, Замковець пред'явив зустрічний позов до Середюка про відшкодування збитків, завданих пошкодженням автомобіля. Замковець зазначив, що внаслідок зіткнення із пішоходом він пошкодив передній бампер, фари і радіаторну решітку автомобіля, ремонт яких стане йому в 140 тис. грн.

На яке питання розраховане завдання? Поясніть особливості відповідальності за шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки, і вирішіть справу.

Кейс №18. Щербань отримував пенсію як ліквідатор аварії на ЧАЕС. Законом від січня 2019 р. було внесено зміни до порядку розрахунку цієї пенсії, внаслідок чого її розмір зменшився на 35%. Однак у вересні 2019 р.

Конституційний Суд визнав відповідний закон неконституційним і пенсію знову почали нараховувати, як і раніше. Проте Щербань, посилаючись на статтю 1175 ЦК України, звернувся із позовом до Держави Україна і вимагав відшкодувати йому різницю, яку він недоотримав у період, доки Закон залишався бути чинним (тобто із січня по вересень 2019 р.).

На яке питання розраховане завдання? Оцініть перспективи позову Щербаня з урахуванням практики ЄСПЛ.

Кейс №19. Повернувшись додому після робочого дня, Сизий всупереч правилам дорожнього руху припаркував своє авто BMW X6 прямо на газоні біля багатоквартирного житлового будинку, у якому він мешкав.

На ранок на Сизого чекала неприємна несподіванка: на автівку впало старе дерево, що росло на газоні. Як наслідок, пошкоджено дах, лобове скло, водійські двері і капот. Сизий пред'явив позов до Харківської міської ради, вимагаючи відшкодування завданої йому шкоди.

Свій позов він пояснював тим, що саме на міську раду покладається обов'язок стежити за благоустроєм території і своєчасно зрізати аварійні дерева. Представник міської ради проти позову заперечував.

По-перше, він наголошував на тому, що шкода стала наслідком протиправної поведінки самого Сизого, який учинив адміністративне правопорушення.

По-друге, він зауважив, що міською радою для цілей забезпечення благоустрою створено Комунальне підприємство «ХарківЗеленБуд», однак дерево, що впало на авто позивача, не перебувало на балансі цього підприємства. Оскільки дерево росло на прибудинковій території, представник міської ради припустив, що за нього має відповідати Житлово-експлуатаційна організація «Світоч», на балансі якої перебуває будинок.

Однак, як з'ясувалося, відповідне дерево і на балансі ЖЕО «Світоч» також не перебувало.

На яке питання розраховане завдання? Як суд має вирішити справу?

Кейс №20. Власенко, перебуваючи в нетверезому стані, розбив у ресторані умивальник. Адміністратор запропонував йому і його приятелям сплатити вартість умивальника, але вони відмовилися.

В цей час до ресторану зайшов дружинник Андрієнко і став вимагати від них дотримання порядку і сплати за скоєну шкоду. У відповідь за це Власенко з приятелями побили дружинника, заподіявши йому тяжкі тілесні ушкодження, від чого Андрієнко втратив працездатність, отже, позбавився і заробітку. Власенка було притягнуто до кримінальної відповідальності.

Андрієнко пред'явив позов до Власенка про відшкодування шкоди. Слідчий визнав, що Андрієнко одержав пошкодження здоров'я під час виконання своїх службових обов'язків як дружинник заводу, і притягнув як цивільного відповідача завод, а також ресторан.

Чи правильно вирішене питання про притягнення цивільних відповідачів

у справі?

На підставі яких норм Цивільного кодексу України настає відповідальність за заподіяння шкоди в цьому випадку?

ЮРИДИЧНІ КЕЙСИ ДО ЗАНЯТТЯ 5:

Кейс №21. Полотенко придбав холодильник в магазині «Світ техніки» та оформив його доставку на дім. При цьому працівник магазину помилково вказав у квитанції номер будинку «5» замість «7».

Холодильник доставили у будинок №5, а господиня Самсоненко, гадаючи, що холодильник придбаний чоловіком, який поїхав у відрядження на місяць, прийняла його. Вона підключила холодильник и почала користуватися ним.

Хто повинен вимагати від Самсоненко повернення холодильника Полотенко чи магазин «Світ техніки»?

Чи зобов'язана Самсоненко повернути холодильник і кому?

За чий рахунок повинне здійснюватись перевезення холодильника від Самсоненко до Полотенка?

Кейс №22. Підприємство уклало договір на постачання природного газу. Згідно з положенням вказаного договору авансові платежі за поставлений у майбутньому газ сплачуються споживачем у розмірі 100 % від вартості запланованого або погодженого постачальником обсягу газу на розрахунковий період до початку місяця поставки газу.

цього, вказаний договір вважається продовженим на аналогічний період (на один календарний рік), якщо за місяць до закінчення терміну дії договору жодною із сторін не буде заявлено про припинення його дії або про перегляд його умов. У подальшому (наприкінці 2019 року) відбулася ресорганізація структурного підрозділу підприємства-покупця. Водночас потрібно зауважити, що авансовий платіж за поставлений у майбутньому природний газ було сплачено ще існуючим на той момент підрозділом покупця.

На твердження підприємства-покупця, сплачуючи авансовий платіж за договором, останнє помилково вважало, що правовідносини між сторонами в рамках договору будуть подовжені на 2020 рік шляхом укладення відповідної додаткової угоди та переоформлення додатку щодо договірних обсягів постачання газу на 2020 рік.

Проте підприємство-постачальник не надало згоди на подовження договору на наступний період, а запропонувало укласти новий договір із аналогічними умовами.

Ці вимоги покупцем було виконано. У свою чергу покупець вважав, що після закінчення терміну дії первісного договору, а саме 31 грудня 2019 р., сторони не мали ніяких правовідносин у його рамках, оскільки термін дії припинився, природний газ не постачався та не споживався, додаткові угоди про його подовження не уклалися.

Сукупність цих фактів стала підставою для звернення покупця до суду, оскільки, на його думку, ним було двічі сплачено оплату за постачання природного газу за січень 2020 року, а саме:

безпідставно сплачений авансовий платіж за первісним договором та оплата за фактично спожитий газ у січні 2020 року за договором, укладеним пізніше.

При цьому авансовий платіж за поставку газу за січень 2020 року було здійснено помилково, адже позивач не міг передбачити, що правовідносини за первісним договором закінчаться внаслідок укладення іншого договору з аналогічними умовами.

Підприємство-покупець звернулось до суду з позов про стягнення з продавця сплачених ним авансових грошових коштів, які безпідставно утримує продавець у зв'язку з невиконанням умов договору щодо обсягів поставки природного газу.

Яке рішення прийме суд?

Кейс №23. Впродовж кількох років громадянка Німеччини (Клієнт) перераховувала кошти за переказами громадянці України.

Загальна сума отриманих відповідачкою переказів становила 5 500 євро.

Цей факт підтверджений інформацією з Банку, що була отримана під час судового процесу шляхом розкриття банківської таємниці.

Позивачка просила стягнути борг як безпідставно набуте майно. Сама ж відповідачка не заперечувала, що отримала ці кошти, але посилалася на те, що вони призначалися для її сина, який перебував у місцях позбавлення волі. Доказів передачі цих коштів на такі цілі вона не надала.

Також вона не змогла пояснити, на якій правовій підставі отримувала ці перекази: чи то на підставі договору позики, чи на підставі договору дарування.

У дійсності між сторонами не укладалося жодного письмового договору на отримання цих переказів, тобто не було ані договору позики, ні договору дарування.

Зазначимо, що відповідно до законодавства договір позики на такі суми має бути укладеним у письмовій формі, а договір дарування – ще й нотаріально посвідченим.

Яке рішення прийме суд? Чи можна вважати ці кошти безпідставно набутим майном?

Кейс 24. Публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» (далі – Банк) звернулося до суду з позовом до Федорченка та просило стягнути з відповідача 123 649 грн 48 коп. безпідставно одержаних ним коштів, посилаючись на те, що відповідач як пенсіонер має поточний рахунок у Банку, на який Банк зараховує суми його пенсії, кошти на виплату якої надходять від управління Пенсійного фонду України (далі – управління ПФУ).

Позивач зазначав, що у вересні 2018 року Банк помилково перерахував на поточний рахунок Федорченко грошові кошти в розмірі 123 649 грн 49 коп.,

оскільки ці кошти від управління ПФУ до банку не надійшли, натомість відповідач відмовився добровільно повернути гроші.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Чи підлягає зазначена сума стягненню з відповідача на користь Банку.

Кейс №25. Громадянин Кірілов купив у забудовника Мушиги. квартиру у недобудові за умови здачі її 01.01.2019.

Покупець сплатив повний розмір вартості квартири у сумі 500 000 грн. У зазначений срок забудовник Мушуга не здав квартиру в експлуатацію. Забудовник пообіцяв в усній формі здати квартиру в експлуатацію через рік.

На наступний рік Кірілов так і не отримав квартиру.

Ні на які запитання забудовник не відповідав, і повертати вкладені кошти відмовився.

Через півроку, а саме 01 червня 2020 р. Кірілов звернувся до суду з позовом до забудовника Мушуга про відшкодування безпідставно набутого майна (коштів) у вигляді інвестицій на будову.

Чи правомірні дії забудовника? Чи має право Кірілов вимагати відшкодування коштів?

Чи була усна обіцянка про перенесення здачі квартири в експлуатацію додатковим договором ?

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть види недоговірних зобов'язань в праві України і Нідерландів.
2. чому полягає зміст зобов'язання щодо рятування майна іншої особи?
3. Яка правова природа публічної обіцянки винагороди?
4. Які умови виникнення зобов'язання із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи?
5. У чому зміст зобов'язання із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи?
6. Поняття та елементи зобов'язань по відшкодуванню шкоди в праві Словачії.
7. Поняття, зміст і підстави деліктної шкоди.
8. Випадки звільнення від відповідальності за завдання шкоди.
9. Наведіть приклади зобов'язань із відшкодування шкоди, завданої правомірними діями.
10. Які умови відповідальності батьків за шкоду, завдану їхніми дітьми?
11. Наведіть особливості відповідальності осіб, які спільно завдали шкоду.
12. У чому полягають особливості відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки?
13. Пояснить особливості відшкодування ядерної шкоди.
14. Яке призначення мають норми про відшкодування державою шкоди потерпілим від злочинів?
15. Визначте поняття та зміст моральної шкоди в праві Іспанії та України.

Нормативно-правові акти:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.
2. Code Civil de France // https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070721/LEGISCTA000006136388/#LEGISCTA000006136388.
3. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 08.02.1995 року № 39/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 12. Ст. 81.
4. Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції : Закон України від 19.05.2011 р. № 3390-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3390-17/conv>.
5. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду від : Закон України 01.12.1994 р. № 266/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-vp/conv>.
6. Про загальну безпечність нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 року № 2736-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 22. Ст. 145.
7. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 року № 2245-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 15. Ст. 73.
8. Про приєднання України до Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду: Закон України від 12.07.1996 року № 334/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 44. Ст. 222.
9. Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення: Закон України від 13.12.2001 року № 2893-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 14. Ст. 96.

Наукова література:

1. Баранова Л. Н., Сиротенко С. Е. Возмещение имущественного и морального (неимущественного) вреда : [разд. 4, гл. 3, § 5]. Харьковская цивилистическая школа: осуществление и защита права интеллектуальной собственности : монография / под общ. ред. И. В. СпасибоФатеевой. Харків : Право, 2018. С. 644–661.
2. Ваштарева Є. А. Поняття збагачення в контексті кондикційного зобов'язання. Проблеми законності : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2018. Вип. 141. С. 104–115.
3. Великанова М. М. розподіл ризиків в деліктних зобов'язаннях. *Право і суспільство*. 2019. №1. С. 40 – 45. Режим доступу: http://pravoisuspiilstvo.org.ua/archive/2019/1_2019/part_1/9.pdf.
4. Відшкодування моральної шкоди: коментар, законодавство, судова практика / за заг. ред. М.К. Галянтича. К.: Юрінком Інтер, 2013. 288 с.
5. Заїка Ю. О. Зобов'язання, які виникають при створенні загрози життю, здоров'ю або майну, в системі не договірних зобов'язань. *Юридична наука*. 2014. № 7. С. 20–28.
6. Карнаух Б. П. Причинний зв'язок у деліктному праві: концепція *povus actus interveniens*. Підприємництво, господарство і право : наук.-практ. госп.-прав. журн. 2019. № 9. С. 11–15.

7. Карнаух Б. П. Відшкодування шкоди, завданої іншою особою (стаття 1172 Цивільного кодексу України). *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №11. С. 29 – 33. Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/11/5.pdf>.
8. Карнаух Б. П. Деліктна відповідальність органів публічної влади за цивільним кодексом України *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №3. С. 19 – 24. Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/3/4.pdf>
9. Лесько Ю.В. Володілець транспортного засобу як суб'єкт цивільноправової відповідальності за завдану шкоду. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 6 том 1. С. 93-97.
10. Мануїлова К.В. Поняття та характеристики джерела підвищеної небезпеки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. № 10-2 том 1. С. 160-163.
11. Менів Л.Д. До питання про відшкодування моральної шкоди за порушення прав споживачів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Вип. 31. Том 2. С. 7-10.
12. Отраднова О.О. Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань. Монографія. К.: Юрінком Інтер, 2014. 328 с.
13. Романська, І. В. До питання про співвідношення кондикції та віндикації. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 281– 285.
14. Русу С.Д. Питання гармонізації цивільного законодавства України про деліктні зобов'язання до стандартів Європейського Союзу. *Університетські наукові записки*. 2005. № 1-2(13-14). С. 102-108.
15. Сорока О.О. Особливості зобов'язань із відшкодування шкоди за законодавством України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 3-2. Том 1. С. 54-56.
16. Тедорадзе М.Д. Підстави виникнення недоговірних зобов'язань за законодавством України. *Митна справа*. 2014. № 5(95). Частина 2. Кн. 2. С. 104-108.
17. Чернілевська О.І. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною особою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 4. Том 2. С. 44-46.
18. Яковенко В.В., Філик Н.В. Публічна обіцянка винагороди: визначення правової природи. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 5. С. 137-140.